

Programmabegroting 2024

Registratienummer: 2023-053684

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Financiële positie	5
Programma 1. Duurzame en gezonde samenleving	13
Programma 2. Leefbare en bereikbare samenleving	17
Programma 3. Interactie met de samenleving.....	23
Programma 4. Inclusieve en participatiesamenleving	25
Programma 5. Werkende en lerende samenleving	31
Programma 6. Informatie en kennissamenleving	36
Programma 7. Financiën en bedrijfsvoering.....	38
Programma 8. Algemeen bestuur	41
Algemene dekkingsmiddelen, VPB, onvoorzien en mutaties reserves	43
Paragrafen	45
I. Lokale lasten	45
II. Weerstandsvermogen en risicomanagement.....	58
III. Onderhoud kapitaalgoederen	67
IV. Financiering.....	73
V. Bedrijfsvoering	77
VI. Verbonden partijen.....	82
VII. Grondbeleid.....	92
VIII. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (WOO)	96
Financiële begroting	97
I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid.....	97
II. Overzicht baten en lasten 2024.....	98
III. Structureel begrotingssaldo.....	99
IV. Incidentele baten en lasten	100
V. Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren.....	103
VI. Reserves en Voorzieningen	106
VII. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.....	109
VIII. Geprognosticeerde balans	110
IX. EMU-saldo.....	111
X. Nieuwe investeringen 2024-2027	112
XI. Baten en lasten per taakveld	113

INLEIDING

Met gepaste trots presenteren wij de begroting voor 2024. In deze begroting delen we graag wat we van plan zijn voor het komende jaar en hoe we de gemeente Overbetuwe nog mooier en beter willen maken. Wat we doen is gebaseerd op ons plan "Samen aan zet". In deze begroting hebben we onze plannen voor 2024 opgenomen, samen met de financiële gevolgen voor de komende jaren.

Daarbij hebben we te maken met een snel veranderende samenleving. Veel uitdagingen vragen gelijktijdig om een aanpak. Denk bijvoorbeeld aan de energiecrisis en de fors stijgende inflatie. We weten niet hoe lang dit zal aanhouden, maar het raakt mensen nu al hard in de portemonnee. Juist hierom hebben we in Overbetuwe reeds een voorschot op de energiesubsidie uitgekeerd, vooruitlopend op het besluit over het nieuwe wetsvoorstel.

En er zijn meer structurele uitdagingen, zoals de klimaatverandering, de stikstofaanpak, woningtekort, vluchtelingenopvang, toenemende kansenongelijkheid, de vergrijzing, en meer. Uitdagingen die wij niet alleen kunnen oplossen, maar waarin de hele samenleving een verantwoordelijkheid heeft. We willen graag samenwerken met de gemeenteraad, inwoners, bedrijven en organisaties om ervoor te zorgen dat de plannen goed aansluiten bij wat er in onze gemeente gebeurt en wat onze lokale gemeenschap nodig heeft.

Ambities

De ambities uit het coalitieakkoord zijn, conform de eerder vastgestelde kadernota, vertaald in deze begroting. Zo wil het college volgend jaar onder andere voor twee wijken concrete plannen maken om 'van het gas' af te gaan, waarbij gekeken wordt naar de mogelijkheden van geothermie. Ook wil de gemeente aan de slag met een nieuw grondstoffenbeleid dat mede de basis vormt voor een betere huis-aan-huisinzameling. Zoals al eerder bekend is gemaakt, start volgend jaar de bouw van het multifunctionele sportcentrum in Elst en starten ook de sloop en nieuwbouw van de Wanmolen in Zetten. Het bedrijventerrein Poort van Midden Gelderland Noord wordt in 2024 heringericht.

Bijzondere aandacht heeft het college voor de versnelling van de woningbouw, waarbij we zo'n 1.000 kwalitatieve en duurzame woningen willen realiseren in deze raadsperiode. Daarbij ligt de nadruk op starterswoningen, sociale huur en seniorenwoningen. Tot 2040 willen we, aansluitend op de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie, nog eens 3.000 extra woningen bouwen. Om dit te realiseren willen we onder andere initiatiefnemers stimuleren en helpen bij het vinden van geschikte woningbouwlocaties. Ook bieden we meer ruimte aan bijzondere woonconcepten zoals tiny houses, eco-wonen en initiatieven waarbij particulieren samenwerken aan een gezamenlijk woningbouwproject.

Op het gebied van mobiliteit investeren we in een optimaal fietsnetwerk tussen kernen en gaan we verder met het maken van verkeersplannen voor de kernen. Ook komt er een Integraal Veiligheidsplan voor vier jaar om zo zaken als criminaliteit en overlast nog beter te bestrijden en het veiligheidsgevoel van onze inwoners te vergroten.

We werken daarnaast verder aan een coalitie 'Kansrijke Start'; een samenwerking met partners uit het sociaal en medisch domein om tot een gezamenlijke aanpak te komen voor de eerste duizend dagen van een kind. Voor de 'oudere jongeren' gaan aan de slag met een soepele overgang van jeugd naar volwassenheid, zodat de ondersteuning doorloopt wanneer dat nodig is. In de wijken ondersteunen we initiatieven om de sociale cohesie en veiligheid te bevorderen. Dit alles is slechts een greep uit de plannen in deze begroting.

Financiën

De huidige inflatie is ook van grote invloed op de gemeentefinanciën. Hierdoor stijgen de uitgaven op verschillende gebieden meer dan verwacht. Deze begroting laat zien dat er genoeg geld is voor 2024 en 2025, maar dat er in 2026 en 2027 aanzienlijke tekorten zullen zijn. Geen enkele gemeente weet hoeveel geld zij na 2026 ontvangt van het Rijk, waardoor het lastig is al concrete plannen voor die jaren te maken. De Rijksoverheid moet hier eerst duidelijkheid over geven.

Ondanks dat de economische en maatschappelijke ontwikkelingen grote invloed hebben op onze financiën, zijn we toch in staat de lastenstijging voor onze inwoners te beperken én blijven we, samen met u, werken aan onze gezamenlijke ambities voor Overbetuwe.

Leeswijzer

Deze begroting bestaat uit de programmabegroting en de financiële begroting.

Het programmadeel is opgebouwd uit programma's en paragrafen. De opzet hiervoor is gebaseerd op de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de gemeentelijke financiële verordening.

We kennen in Overbetuwe acht programma's aangevuld met een overzicht "Algemene dekkingsmiddelen, Vennootschapsbelasting, Onvoorzien en Mutatie reserves". Tijdens de behandeling van de Kadernota 2023 heeft uw Raad ingestemd met deze indeling. In deze programma's komen de doelstellingen, de acties en de beschikbare middelen bij elkaar.

De beschikbare middelen zijn toegekend aan de programma's op basis van de taakvelden zoals die door de BBV zijn gedefinieerd. Eén taakveld kan middelen bevatten die op meerdere programma's betrekking hebben. In dat geval zijn de middelen ondergebracht bij het programma dat de meeste uitgaven van het desbetreffende taakveld vertegenwoordigt. Dit verklaart bijvoorbeeld waarom aan Programma 6 geen middelen zijn toegekend. Deze middelen zijn ondergebracht bij Programma 7.

Op basis van uw budgetrecht machtigt u het college om de begroting binnen deze kaders uit te voeren. Een samenvatting van de beschikbaar te stellen lasten en baten is opgenomen in de "Financiële begroting, onderdeel II "Overzicht baten en lasten 2024".

In de paragrafen vindt u verdiepende informatie over de thema's die betrekking hebben op meerdere programma's. De eerste acht paragrafen zijn wettelijk voorgeschreven.

De financiële begroting bevat vooral wettelijk voorgeschreven overzichten. Deze zijn gericht op het inzicht van onder andere de structurele en incidentele baten en lasten en de reservepositie.

FINANCIËLE POSITIE

Uiteenzetting financiële positie

Algemeen

In dit hoofdstuk schetsen wij het financiële beeld voor de periode 2024-2027. Wij informeren u over de omvang van het begrotingsresultaat, het structurele begrotingsresultaat en over de verschillen ten opzichte van de Kadernota. Vervolgens gaan we in op de vermogenspositie van Overbetuwe, hoe deze zich verhoudt tot het geactualiseerde risicoprofiel en de BBV-indicator solvabiliteit (volgt na def. besluiten). Het hoofdstuk wordt afgesloten met de gehanteerde uitgangspunten en een recapitulatie van de lasten en baten 2024.

Begrotingsresultaat 2024-2027

Het begrotingsresultaat voor periode 2024- 2027 geven we in onderstaande tabel weer.

Begrotingsresultaat 2024-2027

	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat 2024-2027	12	864	-7.808	-8.173

Het begrotingssaldo over 2024 is sluitend en 2025 kent een positief saldo. De jaarschijven 2026 en 2027 kennen een structureel tekort van rond de € 8,0 miljoen. Dit tekort wordt veroorzaakt doordat vanaf 2026 gemeenten zelf meer belasting mogen heffen. De Rijksoverheid heeft hierop vooruitlopend alvast een korting opgenomen in het gemeentefonds.

Op welke wijze de gemeente vervolgens haar inkomsten mag verhogen, is nog niet duidelijk. Op advies van onze toezichthouder, de Provincie Gelderland, laten we het tekort nu zichtbaar zien.

Ten opzichte van de Kadernota hebben zich een aantal wijzigingen voorgedaan die in onderstaande tabel zijn opgenomen. De belangrijkste afwijkingen lichten we onderstaand toe.

Begroting 2024 t.o.v. Kadernota 2024

	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo op basis van de Kadernota 202	-951	807	-6.723	-7.640
Dekking incidentele posten uit Algemene Reserve	1.195	-15	0	0
Formatie Sociaal Domein	885	885	885	885
Dekking Formatie Sociaal Domein	-885	-885	-885	-885
OZB areaaluitbreiding	160	160	160	160
Meicirculaire 2023	10	12	-991	-684
Structurele doorwerking 2e Bestuursrapportage 2023	8	8	8	-67
Mutatie rijksbijdrage Jeugdzorg	0	0	-159	280
Mutatie kapitaallasten	0	0	-100	-100
Overige mutaties	-39	-25	80	-39
Plan van aanpak netcongestie	-75	0	0	0
Aanvullende CAO-effecten uitvoeringsprogramma	-83	-83	-83	-83
Rentenadeel	-93	0	0	0
Herdenking Operatie Market Garden	-120	0	0	0
Begrotingsresultaat 2024-2027	12	864	-7.808	-8.173

Toelichting op de belangrijkste afwijkingen

Dekking incidentele posten uit de Algemene Reserve

In de begroting dekken we de incidentele uitgaven 2024 uit de Algemene Reserve.

Formatie Sociaal Domein

Binnen het Sociaal Domein zijn een aantal functies de afgelopen jaren incidenteel gefinancierd.

De taken die bij deze functies horen zijn van structurele aard en zijn daarom nu opgenomen binnen de structurele personeelsformatie.

Dekking Formatie Sociaal Domein

De formatieaanpassing Sociaal Domein is enerzijds gedekt binnen de huidige personeelsbudgetten en anderzijds door aanpassing van overige budgetten.

OZB areaaluitbreiding

De opbrengsten uit de onroerendzaakbelasting (OZB) stijgen doordat we meer opbrengsten krijgen als gevolg van de uitbreiding van ons areaal (nieuwe woningen en bedrijventerreinen).

Meicirculaire 2023

De meicirculaire 2023 heeft een per saldo een negatief effect op met name op de jaren 2026 en 2027 als gevolg van de effecten van de nieuw afgesloten CAO.

Kapitaallasten

In de Kadernota 2024 is als dekking opgenomen de jaarlijkse vrijval van de kapitaallasten. De toezichthouder (Provincie) heeft aangegeven dat deze dekking niet als structureel is te beschouwen. Derhalve is deze dekking nu incidenteel opgenomen in 2024 en 2025.

Herdenking Operatie Market Garden

In 2024 en 2025 staan we in Gelderland stil bij 80 jaar herdenking Operatie Market Garden en 80 jaar vrijheid. Om hier invulling aan te geven heeft provincie Gelderland het programma Vrijheid 2024-2025 opgezet waarmee lokale en regionale initiatieven kunnen worden ondersteund in de periode januari 2024 – augustus 2025. Hiervoor is wel cofinanciering nodig van initiatiefnemers en deelnemende gemeenten.

Voor cofinanciering is vanuit de gemeente Overbetuwe is een budget benodigd van € 120.000. Dit zal ingezet worden voor cofinanciering van:

- The Island 2024
- het rivierengebied brede project 'Keuze Vrijheid'
- Projecten ter ondersteuning van de 80e Polenherdenking
- Bijdrage aan het regionale project Tour de Waal 2024 en 2025

Meerjarenplannen groot onderhoud wegen en groen

Naast bovengenoemde mutaties hebben we ook nog een (budgetneutrale) mutaties doorgevoerd ten aanzien van de Meerjarenplannen groot onderhoud wegen en groen. In de begroting 2024 zijn middelen beschikbaar voor de Meerjarenplannen groot onderhoud wegen en groen. Voor een bedrag van € 600.000 in de jaarschijf 2024 stellen we voor om een krediet te openen ten behoeve van het wegwerken van achterstallig onderhoud van wegen. De middelen worden toegevoegd aan de reserve Kapitaallasten Meerjarenplannen groot onderhoud wegen en groen.

De beheerplannen stellen we vast nadat het beleidsplan openbare verlichting is geactualiseerd in 2024. De invoering van het planmatig ramen van onderhoud staat daarom gepland voor 2025.

Duiding begrotingsresultaat en financiële positie

Voor een goede duiding van het begrotingsresultaat is het inzicht in de structurele lasten en baten, het verloop van het eigen vermogen (algemene reserve) en het risicoprofiel van belang.

Structureel begrotingsresultaat

Het saldo van de begroting bestaat uit incidentele en structurele lasten en baten. Wanneer we de incidentele lasten en baten buiten beschouwing laten resteert het structurele begrotingsresultaat. Op deze manier wordt inzichtelijk of de structurele lasten gedekt kunnen worden door de structurele baten.

Structureel begrotingsresultaat 2024-2027

	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat 2024-2027	12	864	-7.808	-8.173
Saldo van incidentele baten en lasten	0	-40	0	0
Structureel begrotingssaldo programmabegroting	12	904	-7.808	-8.173

De incidentele lasten van 2024 bedragen rond de € 1 miljoen. Hiertegenover staat een incidentele dekking uit de algemene reserve van een vergelijkbaar bedrag, waardoor het saldo nihil is. We lichten de mutaties toe in onderdeel IV incidentele baten en lasten.

Ten opzichte van de kadernota is het structurele begrotingssaldo niet materieel gewijzigd in 2024 en 2025. In 2026 en 2027 is het negatieve saldo opgelopen met name als gevolg van de effecten van de nieuwe afgesloten CAO.

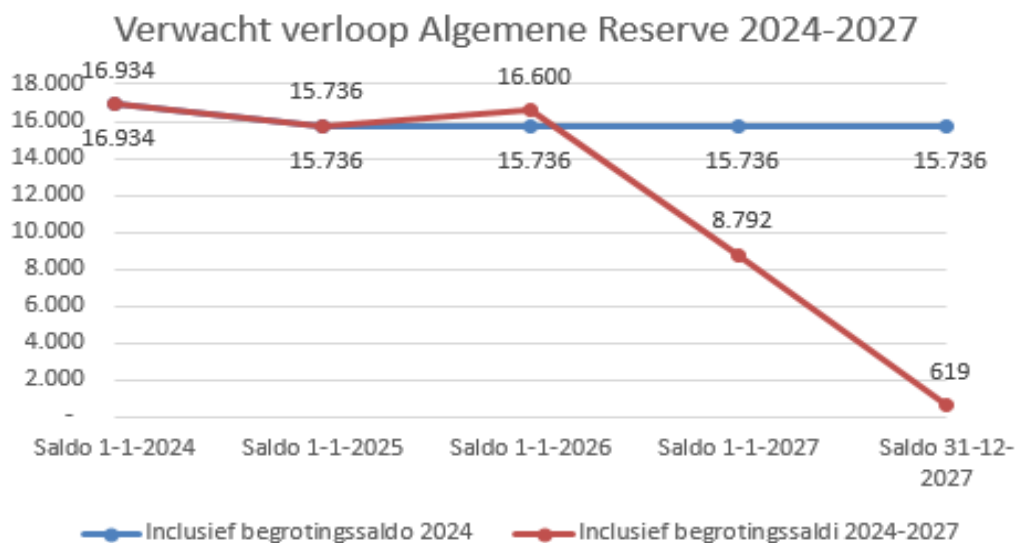
Verschil structurele begrotingssaldi 2024-2027 met structurele saldi in Kadernota 2024

	2024	2025	2026	2027
Structureel begrotingssaldo Programmabegroting 2024	12	904	-7.808	-8.173
Structureel begrotingssaldo Kadernota 2024	34	882	-6.723	-7.640
Verschil	-22	22	-1.085	-533

Algemene Reserve

De omvang van de algemene reserve is als gevolg van het jaarrekeningresultaat van 2021 en 2022 toegenomen. De noodzakelijke omvang van een algemene reserve is afhankelijk van de kwaliteit van het risicomanagement, de begrotingsdiscipline en de ruimte om binnen de begroting onverwachte risico's op te kunnen vangen.

Op 1 januari 2024 is de verwachte omvang van de algemene reserve € 16,9 miljoen, deze neemt in 2024 af in verband met een begrote onttrekking van per saldo € 1.210.000. In onderstaande grafiek blijkt dat wanneer het verwachte begrotingsresultaat van 2025 gerealiseerd wordt, de algemene reserve weer groeit naar zo'n € 16,6 miljoen. In 2026 en 2027 zien we vooralsnog een fors begrotingstekort, hierdoor zakt de verwachte omvang van de algemene reserve terug naar € 619.000. De verwachting is echter dat dit begrotingstekort nog opgelost zal worden zodra duidelijk is hoe de nieuwe financieringssysteem vanaf 2026 vorm gegeven zal worden.

Risicoprofiel

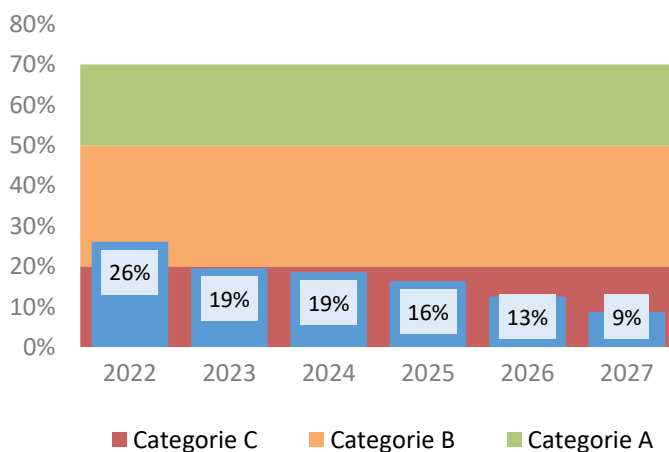
Het risicoprofiel is geactualiseerd en gebaseerd op de nota Risicomanagement 2023. Deze actualisatie leidt tot een risicoprofiel dat aanmerkelijk hoger is dan in de begroting 2023 (zie voor een toelichting de paragraaf weerstandsvermogen). Dit risicoprofiel (€ 8,7 miljoen) afgezet tegen de algemene reserve van € 16,9 miljoen levert een weerstandsratio van 1.9. Bij deze ratio hoort de kwalificatie 'ruim voldoende', deze kwalificatie zit aan de bovenkant van de na te streven bandbreedte van 1,4 tot 2,0.

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio geeft een beeld van de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Zo wordt zichtbaar of een gemeente voldoende eigen vermogen heeft om aan alle financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

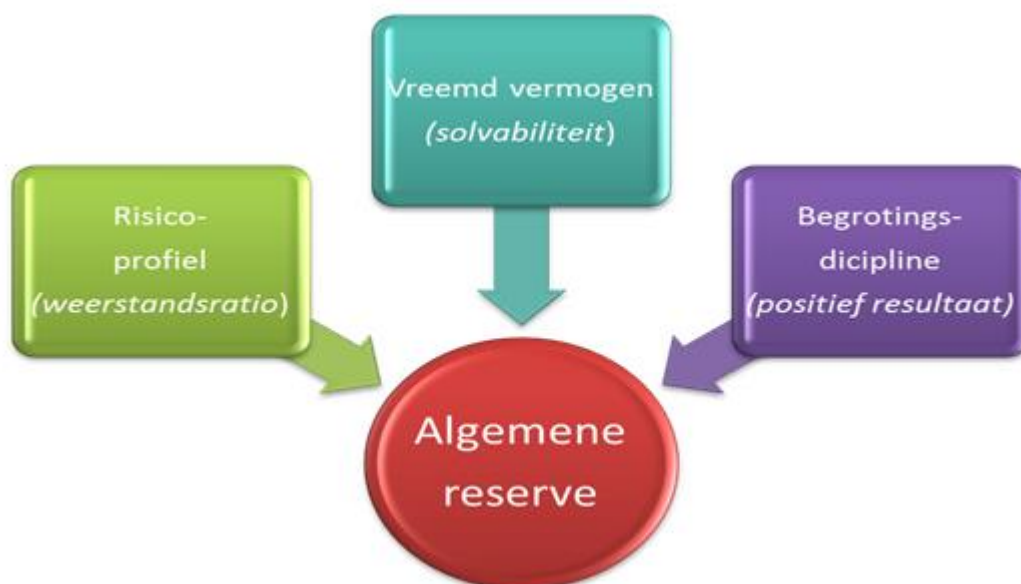
In de hieronder geplaatste grafiek is deze ratio voor de komende vier jaar in beeld gebracht. In de berekening van deze ratio wordt rekening gehouden met de verwachte begrotingssaldi in 2024-2027.

2. Solvabiliteitsratio

Wat betekent dit voor de algemene reserve?

Met het jaarrekeningresultaten 2021 en 2022 is de algemene reserve fors gegroeid. In de jaren na 2024 neemt de algemene reserve echter steeds verder af. Dit komt door de inzet als dekking voor incidentele uitgaven in 2024 en de verwachte grote nadelige begrotingstekorten in 2026 en 2027. Dit komt ook tot uiting in de weerstandsratio en de solvabiliteitsratio. De benodigde omvang van de algemene reserve hangt van verschillende factoren af, deze factoren hebben ook nog een onderlinge samenhang. De factoren waar het om gaat zijn de ontwikkeling van de risico's (risicoprofiel), de ontwikkeling van de financieringsbehoefte (vreemd vermogen) en het vermogen om op rekeningbasis daadwerkelijk het positieve resultaat te realiseren (begrotings-discipline).

Een stijging van de weerstandsratio wordt in gang gezet door te sturen op een groei van de algemene reserve en/of een daling van het risicoprofiel. Bij de solvabiliteit ligt de relatie tussen het eigen vermogen, dat is inclusief de bestemmingsreserves, en het vreemd vermogen. De sturingsmogelijkheden op dit kengetal zitten dus niet alleen in de omvang van de algemene reserve. Daling van de bestemmingsreserves of een groei van de investeringsbehoefte als gevolg van bijvoorbeeld nieuwe investeringen hebben een negatief effect op deze ratio.

Uitgangspunten van deze begroting

In deze begroting hanteren we de onderstaande uitgangspunten, die onder andere zijn ontleend aan de eerder door de Raad vastgestelde kadernota. Ter toelichting op deze uitgangspunten, merken wij op dat we voor de prijsinflatie uitgegaan zijn van de Index Materiële Overheidsconsumptie 2024 van 3,9% (per maart 2023). In het perspectief van de huidige ontwikkelingen, waarin de inflatie sterk is gestegen, is de verwachting dat deze Index ook mee zal stijgen. Dit zou ook aanvullende consequenties kunnen hebben voor de Algemene Uitkering en voor onderdelen van onze begroting. Zodra de effecten van de septembercirculaire 2023 bekend zijn, zullen we de Raad informeren, zodat deze uitkomsten meegenomen kunnen worden in de beschouwingen bij de behandeling van de begroting 2024.

Beleidsmatige uitgangspunten			
1	Ramingen zijn realistisch en volledig		
2	Structurele lasten worden met structurele baten gedekt		
3	Nieuwe uitgaven worden getemperd en zijn alleen mogelijk als bestaand beleid in gelijke mate wordt ingeperkt		
	Financiële uitgangspunten	Voorstel	Waarde
1	De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2023		
2	De meerjarenramingen zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen		
3	Aantal inwoners op 01-01-2024	Werkelijk aantal op 01-01-2023 plus inschatting groei in 2023 op basis van woningbouwprogramma	49.141
4	Rente		
	- Investerings	Conform BBV	1,5%*
	- Grondexploitaties	Conform BBV	1,01%
	- Kortlopende leningen	Inschatting gebaseerd op de actuele marktrente	4,5%
	- Nieuwe langlopende leningen	Inschatting gebaseerd op de actuele marktrente	4,0%
5	Formatie en salarissen		
	- Formatie	Gelijk aan 2022 (d.w.z. incl. de besparingen in dat jaar)	0
	- Salarissen - Sociale lasten	Verwachte cao ontwikkeling incl. de verwachte stijging sociale lasten	3,0%
6	Prijsinflatie	Index Materiële Overheidsconsumptie (IMOC)	3,9%
7	Bijdrage verbonden partijen	Op basis van conceptbegroting verbonden partij. Indien de begroting ontbreekt geldt de prijsinflatie	3,9%
9	Belastingen		
	- Onroerende Zaak Belasting - Hondenbelasting - Precariobelasting	Verhogen met Amendement A9 Begroting 2022 + prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie	2,0% + 3,9% 3,9% 3,9%
10	Heffingen		
	- Marktgelden - Begraafrechten - Leges - Rioolrecht - Afvalstoffenheffing	Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie Verhogen met prijsinflatie 100% kostendekkend 100% kostendekkend	3,9% 3,9% 3,9% 3,9% 3,9%
11	Huuropbrengsten	Conform opdracht Vastgoedvisie 2018	

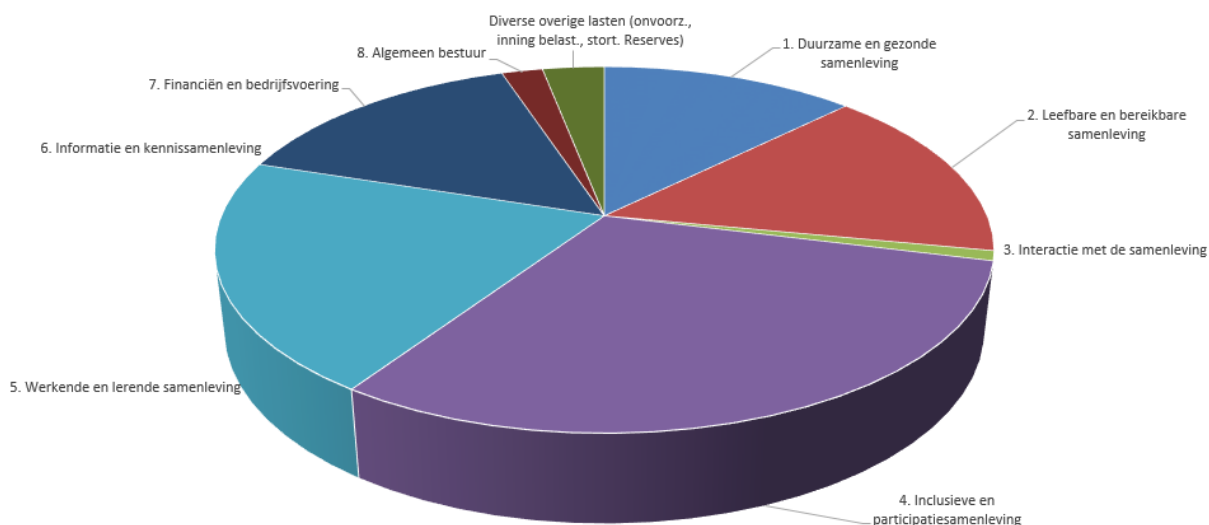
* Zie toelichting paragraaf Financiering

Recapitulatie lasten en baten

Hieronder is een recapitulatie opgenomen met de uitgaven per programma en de belangrijkste inkomsten voor de gemeente in 2024. Per saldo is er dus sprake van een sluitende begroting (saldo inkomsten en uitgaven is nul).

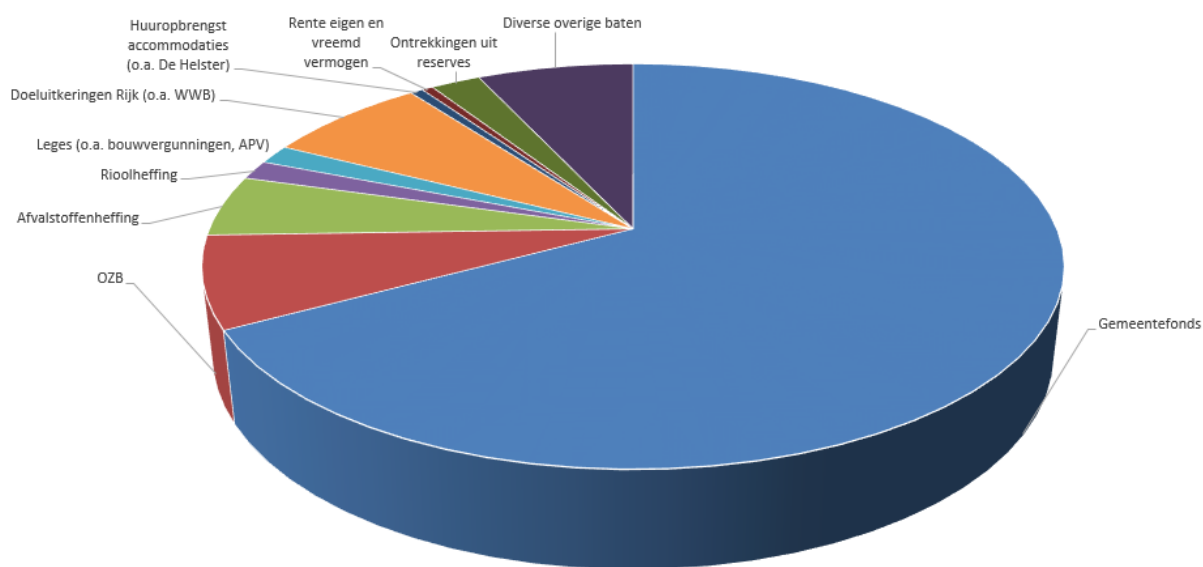
In 2024 wordt ruim € 131 miljoen uitgegeven aan de programma's en bijbehorende projecten. In onderstaande tabel ziet u hoe dat bedrag over de verschillende programma's is verdeeld.

UITGAVEN 2024 (bedragen x € 1.000 en afgerond op € 100.000)	
1. Duurzame en gezonde samenleving	16.100
2. Leefbare en bereikbare samenleving	19.800
3. Interactie met de samenleving	1.400
4. Inclusieve en participatiesamenleving	38.300
5. Werkende en lerende samenleving	28.900
6. Informatie en kennissamenleving	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	19.500
8. Algemeen bestuur	2.600
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	126.200
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	4.900
Totaal uitgaven	131.500

Tegenover bovenstaande uitgaven staan uiteraard ook inkomsten. In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van de belangrijkste inkomstenbronnen in 2024.

INKOMSTEN 2024 (bedragen x € 1.000 en afgerond op € 100.000)	
Gemeentefonds	87.600
OZB	10.000
Afvalstoffenheffing	6.300
Rioolheffing	2.300
Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	2.400
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB)	11.500
Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	1.300
Rente eigen en vreemd vermogen	500
Onttrekkingen uit reserves	2.100
Diverse overige baten	7.500
Totaal inkomsten	131.500

PROGRAMMA 1. DUURZAME EN GEZONDE SAMENLEVING

Toelichting

Een duurzame en gezonde samenleving vraagt van ons allen dat we duurzaam en gezond gaan denken en doen. Om dat te bereiken werken we als gemeente vanuit de nieuwe contouren van het programma duurzaamheid. Daarin hebben we klimaatdoelstellingen vastgesteld. We realiseren de doelstellingen door inwoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties vanaf het begin bij de opgaven te betrekken. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat de maatregelen betaalbaar zijn. Verder ondersteunen en stimuleren we ondernemers om duurzaam te innoveren.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Vastgestelde contouren duurzaamheid (2023)
Routekaart Duurzaamheid 2025 (2021)
Preventie Akkoord Overbetuwe; Gezond Overbetuwe doen we samen! (2021)
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2021–2024
Verstevigen verbinding Sociaal Team en de eerstelijnszorg in de gemeente Overbetuwe (2021)
Sportnota Een leven lang gezond, vitaal en actief (2021)
Beleidsnotitie plan van aanpak JOGG (2021)
Speelbeleid; Samenspel(en) in Overbetuwe (2021)
Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 (2020)
Transitievisie Warmte (2020)
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2020)
Lokaal Sportakkoord Overbetuwe (2020)
Uitvoeringsnotitie, Publieke Gezondheid Volwassen en Ouderen Overbetuwe (2018)
Visie op Vastgoed (2018)

Regionaal beleid:

Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (2021)
Regionale Adaptatiestrategie (2021)
Regionale Energie Strategie (2021)
Samenwerkingsagenda Rivierengebied Klimaatbestendig (2021)

Moties en amendementen:

Socialiseren grondvergoeding windmolenparken
Proces windpark

Regionaal/landelijk:

Wet publieke gezondheid (Wpg)
Landelijke nota Publieke gezondheid 2020-2024
Regionale nota Publieke Gezondheid 2021 Gelderland Midden

Wat willen we bereiken?

Duurzame en gezonde samenleving

Een samenleving waarin we op een duurzame wijze omgaan met energie en grondstoffen en waar we de klimaatdoelstellingen centraal stellen en de omstandigheden worden gecreëerd om een gezonde leefwijze te bevorderen.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

1.1 Duurzaamheid

Overbetuwe streeft ernaar in 2050 energieneutraal te zijn. Door middel van de vastgestelde contouren van het programma duurzaamheid geven wij in 2024 vorm aan onderstaande resultaten. De omgevingsvisie is breder dan alleen duurzaamheid en raakt meerdere beleidsthema's.

Resultaat 2024
Programma duurzaamheid opstellen vanuit vastgestelde contouren
Blijvend uitvoering geven aan programma Steenbreek
Lokale adaptatiestrategie opstellen (zie openbare ruimte)
Wet kwaliteitsborging Impact en gevolgen voor financiën, organisatie en personeel in kaart brengen wanneer de kwaliteitstoets vervalt vanwege de invoering van de omgevingswet
Actualisatie omgevingsvisie
Uitvoering geven aan de doelstellingen van de warmtetransitie en het op te stellen warmteplan

1.2 Circulair

Een circulaire economie is een economisch systeem waarin wij geen eindige grondstofvoorraden uitputten waarin wij reststoffen en afvalstoffen volledig opnieuw inzetten in het systeem als grondstoffen. Voor de grondstoffen is het doel om de kwaliteit van de afvalstromen te verhogen. Dit gaan wij doen door onderstaande resultaten te realiseren.

Resultaat 2024
Grondstoffenbeleidsplan opstellen en vaststellen
Scenario's voor circulair ambachtscentrum nader onderzoeken (in de vorm van een businesscase) en een servicepunt behouden in het westen van de gemeente

1.3 Sport en gezondheid

Wij geven uitvoering aan de Sport- en beweegnota 2021-2025. Hierbij werken wij samen met de partners die het lokale sportakkoord ondertekenden. Sportverenigingen, onderwijs-, zorg- en welzijnsorganisaties werken vanuit dit akkoord aan activiteiten om zoveel mogelijke mensen aan het sporten of bewegen te krijgen. In 2024 realiseren wij daarom sportieve ingrepen in de openbare ruimte bijvoorbeeld calisthenicsvelden en beweeg- en wandelroutes. Dit doen wij ook in samenspraak met onze inwoners. In 2024 werken wij verder aan één van de door de raad in 2023 gekozen scenario's voor een zwembadfaciliteit in Zetten, starten wij met de bouw van het multifunctionele sportcentrum in Elst en met de sloop en nieuwbouw van de Wanmolen in Zetten. Afhankelijk van de keuzes die de raad in 2023 maakt, werken wij ook aan de vernieuwing van sportaccommodatie De Kruisakkers in Elst.

1.4 Publieke gezondheid

Preventie is nodig om te zorgen dat mensen langer gezond blijven. Doelstelling is een gezonde generatie 2040. De thema's die terugkomen bij de integrale aanpak zijn: gezonde jeugd en vitaal ouder worden, mentale gezondheid, fysiek en sociale leefomgeving, verkleinen gezondheidsachterstanden, bewegen, voeding en gewicht, roken, alcohol- en drugsgebruik, stress, eenzaamheid, langer thuiswonen, schulden en laaggeletterdheid.

Resultaat 2024

Vertaling van de Startnotitie Visie op Gezondheid met speerpunten naar een beleidsnotitie

Integrale aanpak en uitvoering Gezond en Actief Leven Akkoord en Preventie- en Sportakkoord

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
5.1 Sportbeleid en activering.				
Lasten	167	167	167	167
Totaal 5.1 Sportbeleid en activering.	167	167	167	167
5.2 Sportaccommodaties.				
Lasten	2.925	2.876	3.648	3.652
Baten	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
Totaal 5.2 Sportaccommodaties.	1.755	1.706	2.478	2.482
7.1 Volksgezondheid.				
Lasten	2.303	2.126	2.155	2.184
Totaal 7.1 Volksgezondheid.	2.303	2.126	2.155	2.184
7.2 Riolering.				
Lasten	2.486	2.499	2.512	2.526
Baten	-3.732	-3.732	-3.732	-3.732
Totaal 7.2 Riolering.	-1.245	-1.233	-1.219	-1.205
7.3 Afval.				
Lasten	5.279	5.280	5.281	5.283
Baten	-7.181	-7.181	-7.181	-7.181
Totaal 7.3 Afval.	-1.902	-1.901	-1.900	-1.898
7.4 Milieubeheer.				
Lasten	2.827	2.730	2.730	2.731
Baten	-886	-893	-893	-893
Totaal 7.4 Milieubeheer.	1.941	1.836	1.837	1.837
7.5 Begraafplaatsen.				
Lasten	76	76	76	76
Baten	-85	-85	-85	-85
Totaal 7.5 Begraafplaatsen.	-9	-9	-9	-9
Gerealiseerd resultaat	3.009	2.692	3.510	3.558

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)
- Groene Metropool Regio (GMR)

Beleidsindicatoren

Indicator *	2019	2020	2021	2022	2023	NL (meest actuele) Bron
% Niet-sporters	-	47,1	-	-	-	49,2 Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
Omvang huishoudelijk restafval: kg per inwoner	88	82	77	-	-	169 CBS - Statistiek Huishoudelijk Afval
% Hernieuwbare elektriciteit	6,2	11,8	16,1	-	-	33,2 CBS - Berekening

*Gebaseerd op de actuele gegevens van [waarsstaatjegemeente.nl](https://www.waarsstaatjegemeente.nl) september 2023, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 2. LEEFBARE EN BEREIKBARE SAMENLEVING

Toelichting

Een leefbare samenleving betekent: passende en betaalbare huisvesting, goede voorzieningen en een duurzame en leefomgeving. We verhogen de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners, ondernemers, bezoekers en organisaties van gemeente Overbetuwe om op die manier de kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving te verbeteren. Overbetuwe ontwikkelt door als een onderscheidende, krachtige gemeente met een aangenaam woon-, leef- en vestigingsklimaat. We werken integraal en zetten in op het verbinden van mensen, bedrijven, netwerken, beleidsvelden én op identiteit en beleving. Ook de nieuwe Omgevingswet heeft als essentie om in de fysieke leefomgeving tot een integrale visie en planontwikkeling te komen. Via zes samenhangende bouwstenen in de fysieke leefomgeving (wonen, mobiliteit, economie, veiligheid, openbare ruimte en recreatie en toerisme) werken we daaraan.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Kerkenvisie (2023)

Woonagenda 2025 (2021)

Actieagenda 2022 sociale, slimme en schone mobiliteit (2021)

Cultuurvisie gemeente Overbetuwe 2022-2025 – ‘Op Waarde Geschat’ (2021)

Routekaart Duurzaam Overbetuwe (2021)

Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (2021)

Economisch Uitvoeringsprogramma gemeente Overbetuwe 2021 – 2022

Nota Integrale Veiligheid 2021 – 2022

Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe

Marktverordening en standplaatsenbeleid (2020)

Ambitiedocument Overbetuwe 2030 sociale, slimme en schone mobiliteit (2020)

Transitie Visie Warmte (2020)

Omgevingsvisie Overbetuwe 2040 (2019)

Visie op Grondzaken (2018)

Nota Bovenwijken (2018)

Fietsnota Overbetuwe fiets verder, Naar een optimaal fietsnetwerk tussen de kernen (2018)

Nota Recreatie en Toerisme (2017)

Erfgoedverordening (2017)

Uitvoeringsbeleid evenementen (2016) (incl. evaluatie)

Welstandsnota (2016)

Monumentenlijst (2014)

Nota Toeristische bewegwijzering (2013)

Landschapsontwikkelingsplan (2010)

Startnota archeologische monumentenzorg Overbetuwe (2009)

Functieveranderingsbeleid buitengebied (2008)

Nota kampeerbeleid (2008)

Regionaal beleid:

Streekgids Overbetuwe (2022)

Regionaal Programma Werklocaties regio Arnhem Nijmegen 2021-2024

Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (2021)

Strategische agenda middengebied Overbetuwe en Lingewaard (2021)

Verstedelijkingsstrategie regio Arnhem Nijmegen en Foodvalley (2021)

Visie voor een bereikbaar Gelderland (2020)

Moties en amendementen:

Functieverandering buitengebied

Burgerparticipatie bij afwijken bestemmingsplan

Diverse onderwerpen uitwerken in Woonagenda

Woningsplitsing

Doorpakken voor Driel (vervolg op ontwikkelvisie Driel Zuid-Oost (In de Biezenkamp))

Circulair bouwen in Driel Zuid-Oost
Groene en sociale invulling Vriezenenck
Bouwpercelen buurtschap Reeth
Park Tergouw
Ontwikkelvisie Land van Tap
Rondweg Driel
Onderzoek verkeersveiligheid rondom scholen en sportaccommodaties
Veilig Verkeer(d)
Verkeersveilig maken Peperstraat
Omgeving A325 veilig en bereikbaar
Vorbereiding realisatie Railterminal

Regionaal/intergemeentelijk beleid:
Meerjarenbeleidsplan Politie Oost-Nederland 2019-2022
Veiligheidsstrategie 2019-2022 Oost-Nederland
Meerjarenteamplan 2019-2022 Basisteam Rivierenland West

Wat willen we bereiken?

Leefbare en bereikbare samenleving

Een samenleving waarin de behoefte aan wonen, werken en recreëren in balans is en waar we zo optimaal mogelijk bereikbaar zijn in een veilige en gezonde leefomgeving. We bieden voldoende ruimte om de toekomstige woonbehoefte te faciliteren binnen een dorpsomgeving waar voldoende voorzieningen aanwezig zijn.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

2.1 Wonen

Ook in 2024 werken wij aan de uitvoering van de opgaven uit de Woonagenda 2025. Deze zijn onderverdeeld in de thema's: voorraadstrategie, verduurzaming en koppelkansen, bijzondere doelgroepen/woonvormen en wonen & zorg.

In 2024 gaan we ook weer aan de slag met de (meerjaren)prestatieafspraken met de corporaties en huurdersorganisaties, welke eind 2023 gemaakt worden. Daarnaast realiseren wij onderstaande resultaten.

Resultaat 2024
Uitvoering geven aan de maatregelen van de Woonagenda 2025
Het realiseren van flex-woningen
Het realiseren van woonwagenstandplaatsen
Woonzorg: visie + afwegingskader
Hoogspanning verkabelen, onderzoek en planvorming

2.2 Mobiliteit

We zetten in op een compleet, samenhangend en veilig verkeers- en vervoersnetwerk waar iedereen in Overbetuwe zich van A naar B kan verplaatsen, op een manier die past bij zijn of haar reisbehoefte. In 2024 gaan wij verder met het opstellen van verkeersplannen voor onze kernen. In het op te stellen Mobiliteitsplan integreren wij de verkeersplannen van de dorpen, de fietsagenda en de grote infraprojecten. In dit plan komen ook de thema's parkeren, veiligheid en sociale schone en slimme mobiliteit. Het plan geeft uitgangspunten voor het groot onderhoud en vervanging van wegen. Uiteraard houden wij rekening met het nog op te stellen regionale mobiliteitsplan en landelijk beleid en ambities.

Resultaat 2024
Herinrichting o.a. Peperstraat, Mozartstraat en Zeegstraat
Opstellen Gemeentelijk Mobiliteitsplan
Verkeersplannen voor onze kernen opstellen
Optimale verbindingen tussen de kernen realiseren
Fietsagenda uitvoeren

2.3 Economie

Wij zetten in op een sterk vestigingsklimaat en ondernemersvriendelijke dienstverlening. Daarnaast stimuleren wij ondernemers in de energietransitie en bij duurzaam innoveren.

Resultaat 2024
Opstellen van de Economische Agenda Overbetuwe voor de periode 2024-2026. De Economische Agenda is een actualisatie van het Economisch Uitvoeringsprogramma 2023-2024 en wordt opgesteld samen met het Overbetuwse bedrijfsleven.
Het opleveren van het inzicht in toekomstbestendige- en natuurinclusieve bedrijfsvoering van de agrarische sector.
Het opstellen van het functieveranderingsbeleid buitengebied.
Beleid huisvesting arbeidsmigranten op basis van het afwegingskader grootschalige huisvesting arbeidsmigranten (pilot) en beleidskeuzes vanuit de regio Arnhem Nijmegen (GMR).

2.4 Veiligheid

Verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners, ondernemers, bezoekers en organisaties van gemeente Overbetuwe om op die manier de kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving te verbeteren. Door middel van onderstaande resultaten geven wij hier uitvoering aan.

Resultaat 2024
Vaststellen van het Integraal Veiligheidsplan 2024-2027
Uitvoeren van het IVP 2024-2027. Hierbij gaat het niet alleen om de geprioriteerde veiligheidsopgaven maar ook om de zogenaamde overige veiligheidsthema's. Deze laatste zijn in sterke mate 'going concern' en maken dus continue onderdeel uit van de uitvoering het integraal veiligheidsbeleid.

2.5 Openbare ruimte

De openbare ruimte is alle openbare toegankelijke buitenruimte die in eigendom is van gemeente Overbetuwe. De openbare ruimte heeft een waarde voor de gebruikers en is een bindmiddel van de gemeenschap. Het is de plek waar mensen zich 'voort'bewegen, verplaatsen, ontspannen, buiten kunnen zijn en elkaar kunnen ontmoeten. Het doel is het creëren van een schoon, heel en veilige leefomgeving.

Resultaat 2024
Landschapsontwikkelingsplan actualiseren
Water- en rioleringsplan (inclusief Lokale Adaptatie Strategie) opstellen
Het evalueren en actualiseren van het Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR)
Opstellen uitvoeringsplannen ten behoeve van de ambities uit het IKP OR

Realisatie Gastvrije Waaldijk als onderdeel van de Dijkversterking Waal
Het vaststellen van de Integrale Beheerplannen Openbare Ruimte
Gevolg geven aan de aanbevelingen van de Dierenbescherming

2.6 Recreatie en toerisme

Onder de noemer 'Verbinden' luidt de ambitie voor de komende jaren om toerisme en recreatie vanuit economisch motief verder te ontwikkelen met respect voor de leefbaarheid, natuur en landschap. In 2024 geven wij uitvoering aan de geactualiseerde beleidsnota "De Betuwe in verbinding: een dijk van een landschap".

Resultaat 2024

Het verder vereenduidigen van de bewegwijzering van het Wandelrouten netwerk

Het actualiseren van het beleid voor verblijfsaccommodaties

Het evenementenbeleid actualiseren en evalueren

Vanaf 2026 gaan wij toeristenbelasting heffen. In 2024 gaan wij hiervoor de acties opstarten met de sector

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1.1 Crisisbeheersing en brandweer.				
Lasten	3.665	3.702	3.718	3.754
Totaal 1.1 Crisisbeheersing en brandweer.	3.665	3.702	3.718	3.754
1.2 Openbare orde en veiligheid.				
Lasten	1.252	1.252	1.252	1.252
Baten	-128	-128	-128	-128
Totaal 1.2 Openbare orde en veiligheid.	1.124	1.124	1.124	1.124
2.1 Verkeer en vervoer.				
Lasten	5.909	6.469	6.558	6.566
Baten	-26	-26	-26	-26
Totaal 2.1 Verkeer en vervoer.	5.883	6.443	6.533	6.540
2.2 Parkeren.				
Lasten	169	170	171	171
Totaal 2.2 Parkeren.	169	170	171	171
2.5 Openbaar vervoer.				
Lasten	82	82	82	82

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Totaal 2.5 Openbaar vervoer.	82	82	82	82
3.1 Economische ontwikkeling.				
Lasten	441	421	421	421
Totaal 3.1 Economische ontwikkeling.	441	421	421	421
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur.				
Lasten	86	86	95	95
Baten	-80	-80	-80	-80
Totaal 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur.	7	7	16	16
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	205	205	205	205
Baten	-199	-199	-199	-199
Totaal 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	6	6	6	6
5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie				
Lasten	4.492	4.814	4.942	4.953
Baten	-197	-197	-197	-197
Totaal 5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie	4.295	4.617	4.745	4.756
8.1 Ruimtelijke ordening.				
Lasten	1.133	1.134	1.135	1.136
Baten	-197	-197	-197	-197
Totaal 8.1 Ruimtelijke ordening.	936	937	938	939
8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.).				
Lasten	454	454	466	467
Baten	-803	-783	-773	-773
Totaal 8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.).	-349	-328	-306	-306
8.3 Wonen en bouwen.				
Lasten	1.886	1.887	1.887	1.888
Baten	-1.195	-1.195	-1.195	-1.195
Totaal 8.3 Wonen en bouwen.	691	692	692	693
Gerealiseerd resultaat	16.950	17.871	18.139	18.196

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
- Park Lingezegen
- Recreatieschap Overbetuwe

Beleidsindicatoren

Indicator *	2019	2020	2021	2022	2023	NL Bron (meest actuele)
Winkeldiefstal: aantal per 1.000 inwoners	0,7	0,9	0,8	1,1	-	2,3 CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Diefstal uit woning: aantal per 1.000 inwoners	1,8	1,5	1,2	0,7	-	1,4 CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Misdrijven: aantal per 1.000 inwoners	3,0	4,6	3,4	2,5	-	4,6 CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Vernielingen: aantal per 1.000 inwoners	3,9	3,4	3,5	4,4	-	6,0 CBS - Criminaliteit CBS - Diefstallen
Verwijzingen Halt: aantal per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	10	8	8	6	-	8 Stichting Halt
Banen: aantal per 1.000 inwoners 15-74 jaar	735,8	736,8	725,6	812,9	-	825,4 CBS Bevolkingsstatistiek/ LISA - bewerking ABF Research
Vestigingen: aantal per 1.000 inwoners 15-65 jaar	150,0	155,3	162,5	172,3	-	174,1 LISA
% Functiemenging	52,9	52,8	52,3	54,8	-	53,8 CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
Woonlasten éénpersoonshuishouden:	520	545	613	693	705	860,0 COELO, Groningen
Woonlasten meerpersoonshuishouden:	555	595	660	747	756	942,0 COELO, Groningen
WOZ-waarde woningen:	248	265	287	327	383	369 CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Nieuwbouw woningen: aantal per 1.000 woningen	10,8	8,6	8,8	7,2	-	9,3 BAG - bewerking ABF Research
% Demografische druk	77,8	77,4	78,0	78,1	77,9	70,3 CBS - Bevolkingsstatistiek

*Gebaseerd op de actuele gegevens van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) september 2023, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 3. INTERACTIE MET DE SAMENLEVING

Toelichting

De interactievisie 'Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar!' geeft richting aan ons handelen in interactie met de samenleving. Dit doen we door de behoefte van inwoners en de kracht van gemeenschappen centraal te stellen. En inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid te geven om samen oplossingen te bedenken. Op deze manier geven we richting aan de participatiecultuur, waarbij de gemeente zich bewust is van haar eigen rol, investeert in professioneel handelen en zo een dienstbare overheid is.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Participatiebeleid Overbetuwe (2021)

Interactievisie: Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar! (2020)

Interactiewijzer (2020)

Dienstverleningsconcept 2017-2021

Wat willen we bereiken?

Interactie met de samenleving

De inwoners van Overbetuwe zijn er voor elkaar en vormen hechte gemeenschappen. Waar inwoners verantwoordelijkheid nemen over hun eigen ontwikkeling, een dorpsagenda opstellen in samenwerking met de gemeente en daarmee zelf richting en invulling geven aan de eigen leefomgeving. Met de gemeente als betrouwbare partner. Een partner die verantwoordelijkheid neemt waar hij zelf aan zet is, coöperiert waar gezamenlijkheid gevraagd is en loslaat waar inwoners zelf aan zet kunnen en willen zijn. Dat is onze ambitie. Realiseren van deze ambitie stelt eisen aan de Gemeente Overbetuwe. We zijn samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar. Dit zijn de leidende principes van de interactievisie. Deze visie geeft richting aan ons handelen in interactie met de samenleving. Dit doen we door de behoefte van inwoners en de kracht van gemeenschappen centraal te stellen. En inwoners het vertrouwen en de mogelijkheid te bieden om samen oplossingen te bedenken. Op deze manier geven we richting aan de participatiecultuur, waarbij de gemeente zich bewust is van de eigen rol, investeert in professioneel handelen en zo een dienstbare overheid is.

Doelstelling

Overbetuwe kent een sterke sociale basis waar mensen zich thuis voelen, elkaar kennen en helpen in het nemen en realiseren van initiatieven. We dragen eraan bij om dit mogelijk te maken door samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar handelen.

We vinden het van belang dat iedereen de gelegenheid heeft mee te praten of mee te doen.

We willen als gemeente beter aansluiten bij de behoeften en ervaringen die er in onze samenleving zijn en zo een groter draagvlak voor beleid en besluiten creëren.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

3.1 Participatiecultuur

Vanuit de evaluatie van de afspraken over samenwerking met de raad bepalen wij samen hoe wij de raad ook in 2024 in de gelegenheid stellen om vroeg in het proces de raad te consulteren over een te nemen besluit. Daarbij houden wij voor ogen dat de raad heeft verzocht focus aan te brengen in het aantal projecten/trajecten om zo effectiever te kunnen vergaderen.

Om doelstellingen uit het Uitvoeringsprogramma te realiseren werken wij in 2024 verder aan het vergroten van kennis, vaardigheden, houding en gedrag om medewerkers te begeleiden bij nieuwe werkwijzen en het toepassen van nieuwe instrumenten voor participatie en communicatie. Zo zijn wij beter in staat om beleid met onze inwoners en ondernemers te maken. Daarbij houden wij altijd het algemeen belang voor ogen.

Resultaat 2024

Realiseren uitvoeringsplan Participatiecultuur

3.2 Interactie met de samenleving

Aansluitend op tempo van dorp of wijk leveren we input (data en kaders) voor dorpsgesprekken, maken we samenwerkingsafspraken op basis van dorpsagenda's en geven uitvoering aan reeds gemaakte afspraken. Daarin experimenteren en leren we samen met betreffende inwonersgroepen.

We starten met de voorbereiding van dashboards met actuele data per dorp/ wijk (gereed 2025).

3.3 Dienstbare overheid

In 2024 werken we aan de implementatie en uitvoering van het vastgestelde dienstverleningsconcept. Dit heeft naar verwachting betrekking op de keuze en inrichting van onze dienstverleningskanalen, maar ook op een trainings- en leeraanbod gericht op de benodigde kennis, houding, gedrag en vaardigheden van onze medewerkers.

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.2 Burgerzaken.				
Lasten	1.450	1.460	1.460	1.460
Baten	-983	-983	-983	-983
Totaal 0.2 Burgerzaken.	467	477	477	477
Gerealiseerd resultaat	467	477	477	477

PROGRAMMA 4. INCLUSIEVE EN PARTICIPATIESAMENLEVING

Toelichting

Een inclusieve en participatieve samenleving is een samenleving waarin iedereen meedoet. We creëren in Overbetuwe een sterke sociale basis waarin de mogelijkheden, talenten en eigen regie van inwoners centraal staan. We streven naar een inclusieve cultuur waarin wij verschillen erkennen, respecteren en benutten.

Zorg voor elkaar is in essentie de verantwoordelijkheid van onze inwoners zelf. De ondersteuning aan mensen die een steuntje nodig hebben, maken we laagdrempelig beschikbaar. Ondersteuning en hulp vindt bij voorkeur dichtbij en in het eigen netwerk plaats. Daarbij staat voorop dat iedereen die dat kan, de regie over zijn/haar eigen ondersteuningsvraag houdt.

Voor het bereiken van onze ambitie van een sterke sociale basis en om onze wettelijke taken effectief, integraal en efficiënt uit te voeren, zetten we vanuit het Sociaal Team Overbetuwe (STO) in op een integrale dienstverlening. In 2023 hebben we extern advies gevraagd over de (optimale) inrichting van de dienstverlening van het sociaal domein. Afhankelijk van het te ontvangen advies, zal op basis van wenselijkheid en haalbaarheid een besluit worden genomen over implementatie in 2024.

Het beleidsplan sociaal domein 2020-2025 is gericht op de transformatie in het sociaal domein zodat inwoners die ondersteuning nodig hebben, dit ook in de toekomst kunnen blijven ontvangen. In 2024 zullen de eerste contouren worden opgesteld voor een nieuw meerjarig beleidsplan voor het sociaal domein, als opvolger van het huidige beleidsplan 'Een sterke sociale basis in Overbetuwe'. Hierin nemen wij ook een meerjarig (inhoudelijk en financieel) perspectief mee.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe. 2020-2025 'Een sterke sociale basis in Overbetuwe'

Beleidsmonitor Sociaal Domein 2022

Interactievisie: Gemeente Overbetuwe: samenlevingsgericht, communicatief en betrouwbaar, september 2020

Visie op schuldhulpverlening 2022-2025: "Op weg naar een vitale financiële huishouding"

Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022.

Integraal armoedebeleid 2019-2022: "Samen zorgen voor perspectief".

Woonagenda 2025, inclusief uitvoeringsplan.

Regionaal beleid:

Regionale Kadernota Samen aan Zet 2022 e.v. (beschermd wonen)

Gelderse Verbeteragenda

Moties en amendementen:

Motie hogere structurele bijdrage initiatieven voor ontmoeting

Amendement regenbooggemeente

Motie betere dienstverlening lagere kosten medisch afval

Motie maatschappelijk vastgoed

Motie jongerenparticipatie #mijnstemstelt

Regionaal/landelijk:

Wmo 2015

Jeugdwet 2015

Participatiewet 2015

Wet Inburgering 2021

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), gewijzigd per 1 januari 2021.

Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2028

Wat willen we bereiken?

Inclusieve en participatiesamenleving

Het beleidsplan sociaal domein 2020-2025 is gericht op het realiseren van; de werkelijke transformatie. Zodat zij die ondersteuning nodig hebben, dit ook in de toekomst kunnen blijven ontvangen. Het beleid is gericht op:

- *Inwoners van Overbetuwe hebben zorg voor elkaar.*
- *Inwoners voelen zich vitaal, iedereen telt en doet mee.*
- *Ondersteuning is passend en nabij, voor jong en oud.*
- *Inwoners hebben mogelijkheden zichzelf te ontwikkelen (m.n. jeugd).*
- *Inwoners zijn tevreden met hun leefomgeving.*
- *Voorzieningen en ondersteuning zijn betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed.*

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

4.1 WMO

De toegang tot ondersteuning willen we vergemakkelijken door meer algemene voorzieningen te creëren. De nadruk zal meer en meer liggen op preventie. Daartoe organiseren we verbanden met de eerstelijnszorg en het welzijnswerk, en onderzoeken we hoe we onze doelen met hen kunnen realiseren. Steeds meer inwoners zullen langer thuis blijven wonen. De komende jaren groeit de vraag naar levensloopgeschikte woningen en passende woonruimte, in combinatie met goede zorg en ondersteuning. Om hieraan het hoofd te bieden, wordt samen met onze partners gewerkt aan een woonzorgvisie en een lokale nota gezondheidsbeleid.

Resultaat 2024

We willen meerdere locaties voor ontmoeting en verbinding in gebruik nemen, waarbij ook gewerkt wordt met het concept dagbesteding als algemene voorziening. Een eerste dergelijke locatie is eind 2022 geopend in Heteren. In 2024 onderzoeken wij welke andere locaties hiervoor geschikt zijn.

Woonzorgvisie en Lokale nota gezondheidsbeleid.

Concrete acties vanuit het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), waaronder aanbod voor trainingen valpreventie uitvoeren en netwerk opzetten voor een duurzame toeleiding en doorverwijzing naar een aanbod beweegcursussen.

4.2 Jeugdzorg

In 2023 hebben we een plan voor het versterken van de sociale basis voor jeugd uitgewerkt, onder het motto 'veilig en gezond opgroeien in Overbetuwe'. Dit plan is mede op basis van een aantal evaluaties van het beleid van de afgelopen jaren opgemaakt. Tevens hebben we in 2023 het projectplan kansrijke start opgesteld.

Ook werken wij in 2024 aan een beleidsnota 18-/18+ voor een soepele overgang van jeugd naar volwassenheid en de daarvoor randvoorwaardelijke optimale ketensamenwerking met betrokken partners.

De financiële effecten uit de beleidsnota maken we dan inzichtelijk.

De afspraken over de hervormingsagenda Jeugd zijn in juni 2023 geformaliseerd. We gaan er van uit dat tot concrete uitvoering in 2024 gaat leiden.

Resultaat 2024

Implementatie plan versterking sociale basis jeugd

Implementatie Projectplan Kansrijke Start

Beleidsplan 18- 18+

4.3 Schuldhulpverlening

Het Beleidsplan schulddienstverlening gemeente Overbetuwe 2023-2026 'Op weg naar een vitale financiële huishouding' is in maart 2023 vastgesteld. Hierna is direct gestart met de uitvoering van vroegsignalering in eigen beheer. Op die manier hebben we direct en persoonlijk contact met de inwoner, in de vorm van extra huisbezoeken en telefonisch contact. We zijn dus in gesprek met inwoners met beginnende schulden om erger te voorkomen. Vanaf de 2e helft van 2024 voeren we de schuldregelingen zelf uit (door de eigen schuldhulpverleners). We geven vorm aan preventie, het taboe rondom het doorbreken van schulden en hoe we het netwerk van de inwoner willen gebruiken als signaleringsfunctie.

Resultaat 2024

Implementatie beleidsplan schulddienstverlening

4.4 Armoedebeleid

In 2024 wordt een herijkt beleidsplan Armoede aan u voorgelegd. Het bereiken van meer inwoners is daarbij een belangrijke doelstelling. Om een integrale aanpak voor ondersteuning aan inwoners met inkomensproblematiek te realiseren wordt het beleidsplan Armoede afgestemd op ons beleid op Schulddienstverlening, Inkomen en andere problemen op het gebied van zorg en welzijn.

Vanuit het Armoedebeleid ondersteunen we inwoners met inkomensproblematiek, tijdelijk bij de gestegen energiekosten door het aanbrengen van energiebesparende maatregelen. Het aanbrengen van deze maatregelen is gestart in 2023. Op basis van een evaluatie in augustus 2023 wordt een vervolgtraject vastgesteld dat mogelijk doorloopt in 2024. Verder zijn inwoners met inkomensproblematiek een belangrijke doelgroep bij de energietransitie. In dit verband heeft afstemming plaatsgevonden met het programma Duurzaamheid om in het plan Energiebesparing en Isolatie, gemeente Overbetuwe, aandacht voor energiearmoede op te nemen bij huishoudens met lage inkomens en mensen in schulden. Implementatie van dit plan zal grotendeels in 2024 plaatsvinden. In 2024 wordt met de al hiervoor beschikbaar gestelde middelen extra beleidscapaciteit ingezet voor de herijking en uitvoering van het armoedebeleid.

Resultaat 2024

Herijkt beleidsplan Armoede

Structurele energiebesparende maatregelen in kwetsbare huishoudens stimuleren

4.5 Sterke sociale basis sociaal domein

Vanuit het Sociaal Team Overbetuwe (STO) zetten we in op een integrale dienstverlening. Dit doen we om onze wettelijke taken effectief, integraal en efficiënt uit te voeren. En om onze ambitie van een sterke sociale basis en een inclusieve samenleving te bereiken. Daarbij streven we naar een begrijpelijke, inclusieve, betrouwbare en transparante dienstverlening en het vergroten van ons professioneel handelen.

In 2023 hebben we extern advies gevraagd over de (optimale) inrichting van de dienstverlening van het sociaal domein. Dit advies betreft in ieder geval de volgende onderdelen: toegang tot en toegankelijkheid van de dienstverlening; kwaliteit van de dienstverlening (inclusief ICT en communicatie); juridisch kader; financieel kader; kwaliteit en kwantiteit personeel inzet; positionering dienstverlening sociaal domein ten opzichte van de gemeentelijke organisatie, samenwerking met de partners in het huidige STO, mandaat en governance, sturing en monitoring. Afhankelijk van het te ontvangen advies, zal op basis van wenselijkheid en haalbaarheid een besluit worden genomen over implementatie in 2024.

Resultaat 2024

Afhankelijk van advies inrichting dienstverlening sociaal domein waar mogelijk en gewenst procesverbetering, digitalisering van de dienstverlening, de toegang, communicatie, monitoring, organisatieontwikkeling en personeel ontwikkeling.
--

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.				
Lasten	6.100	6.013	6.274	6.353
Baten	-1.573	-1.573	-1.473	-1.473
Totaal 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie.	4.527	4.440	4.800	4.880
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO).				
Lasten	3.010	3.034	3.072	3.122
Baten	-84	-84	-84	-84
Totaal 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO).	2.926	2.950	2.988	3.038
6.81a Beschermd wonen (WMO)				
Lasten	187	187	187	187
Totaal 6.81a Beschermd wonen (WMO)	187	187	187	187
6.81b Maatsch.- en vrouwenopvang (WMO)				
Lasten	38	38	38	38
Totaal 6.81b Maatsch.- en vrouwenopvang (WMO)	38	38	38	38
6.82a Jeugdbescherming				
Lasten	958	953	953	953
Totaal 6.82a Jeugdbescherming	958	953	953	953
6.82b Jeugdreclassering				
Lasten	98	98	98	98
Totaal 6.82b Jeugdreclassering	98	98	98	98
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen				
Lasten	4.405	3.948	3.738	3.738
Totaal 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.405	3.948	3.738	3.738
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)				
Lasten	4.555	4.797	5.100	5.100
Baten	-280	-262	-667	-667
Totaal 6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	4.275	4.535	4.433	4.433
6.71b Begeleiding (WMO)				
Lasten	3.561	3.687	3.839	3.839
Totaal 6.71b Begeleiding (WMO)	3.561	3.687	3.839	3.839
6.71c Dagbesteding (WMO)				

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	575	597	624	624
Totaal 6.71c Dagbesteding (WMO)	575	597	624	624
6.71d Overige maatw.arrangementen (WMO)				
Lasten	239	239	239	239
Totaal 6.71d Overige maatw.arrangementen (WMO)	239	239	239	239
6.72a Jeugdhulp begeleiding				
Lasten	3.429	3.412	3.412	3.412
Totaal 6.72a Jeugdhulp begeleiding	3.429	3.412	3.412	3.412
6.72b Jeugdhulp behandeling				
Lasten	3.722	2.413	2.413	1.913
Totaal 6.72b Jeugdhulp behandeling	3.722	2.413	2.413	1.913
6.72c Jeugdhulp dagbesteding				
Lasten	375	150	155	162
Totaal 6.72c Jeugdhulp dagbesteding	375	150	155	162
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig				
Lasten	109	109	109	109
Totaal 6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	109	109	109	109
6.73a Pleegzorg				
Lasten	369	349	349	349
Totaal 6.73a Pleegzorg	369	349	349	349
6.73b Gezinsgericht				
Lasten	1.087	1.087	1.087	1.087
Totaal 6.73b Gezinsgericht	1.087	1.087	1.087	1.087
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig				
Lasten	1.862	1.678	1.678	1.678
Totaal 6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1.862	1.678	1.678	1.678
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verbl				
Lasten	2.970	2.882	2.882	2.882
Totaal 6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verbl	2.970	2.882	2.882	2.882
6.74b Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf				
Lasten	318	299	299	299
Totaal 6.74b Jeugdhulp crisisLTAGGZ-verblijf	318	299	299	299
6.74c Gesloten plaatsing				
Lasten	287	287	287	287
Totaal 6.74c Gesloten plaatsing	287	287	287	287
Gerealiseerd resultaat	36.318	34.339	34.610	34.247

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)
- BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)
- Veilig Thuis
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM/GGD)

Beleidsindicatoren

Indicator *	2019	2020	2021	2022	2023	NL (meest actuele)	Bron
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement: aantal per 10.000 inwoners	450,0	480,0	490,0	530,0	-	700,0	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein WMO
Jongeren met jeugdhulp: % van alle jongeren tot 18 jaar	14,5	12,4	13,0	12,8	-	13,2	CBS - Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering: % van alle jongeren tot 18 jaar	0,4	0,4	0,4	0,2	-	0,3	CBS - Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming: % van alle jongeren tot 18 jaar	1,2	1,2	1,3	1,0	-	1,2	CBS - Jeugd

*Gebaseerd op de actuele gegevens van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) september 2023, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 5. WERKENDE EN LERENDE SAMENLEVING

Toelichting

Inwoners die zonder werk dreigen te raken ondersteunen we om hen van werk naar werk te begeleiden. Soms is daar een inzet van een opleiding bij nodig. Op die manier ondersteunen we ook de lokale economie in hun zoektocht naar personeel.

Samen met de bibliotheken zorgen we ervoor dat informatie snel en gemakkelijk toegankelijk is voor onze inwoners.

Met onze cultuurvisie zorgen we ervoor dat we de lokale culturele voorzieningen laagdrempelig maken en houden en deze “beleefbaar” maken.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Cultuurvisie 2022- 2025 ‘Op waarde geschat’.

Overbetuwe Werkt! Visie op re-integratie.

Strategisch meerjaren huisvestingsplan onderwijs (SHP)

Beleidsplan Sociaal Domein Overbetuwe. 2020-2025 ‘Een sterke sociale basis in Overbetuwe’

Visie op Vastgoed 2018

Visie op bibliotheekfuncties Overbetuwe 2016

Erfgoedplan Overbetuwe 2004

Regionaal/landelijk:

Participatiewet

Wet Inburgering

Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs), gewijzigd per 1 januari 2021.

Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wvbvv)

Wat willen we bereiken?

Werkende en lerende samenleving

In een werkende samenleving staat het meedoen naar vermogen centraal. Uitgangspunt is dat inwoners die kunnen werken, het beste af zijn als ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Als zij daarbij ondersteuning nodig hebben, geeft de gemeente die. We richten ons in het bijzonder op onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt: we kunnen met dezelfde middelen meer inwoners een werkplek bieden. Onze ondernemers staan daar veelal voor open; onze eigen slagkracht hierin moet vooral omhoog. Dat kan door een breder palet aan te bieden aan dienstverlening, ook –en vooral- aan werkgevers. We zetten daartoe in op ketensamenwerking met onze regionale partners, zodat we gebruik maken van hun diensten. Daartoe richten we ons meer op regie en gaan we minder zelf doen. Met Overbetuwe Werkt! maken we het verschil.

In een lerende samenleving staat onderwijs centraal. We zorgen ervoor dat iedere leerplichtige naar school gaat. Waar Corona heeft geleid tot achterstanden zetten we erop in deze weg te werken.

Doelstelling

We streven ernaar dat iedereen meedoet: met betaald werk, met vrijwilligerswerk, met dagbesteding. We zorgen ervoor dat iedereen toegerust is om mee te doen. We zorgen ervoor dat iedere leerplichtige passend onderwijs geniet.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

5.1 Participatiewet (re-integratie en participatie)

In 2024 zetten wij onze werkwijze om inwoners intensief naar werk te begeleiden, wanneer zij werkloos zijn geraakt onverminderd voort.

De afgelopen jaren hebben we de samenstelling van ons uitkeringsbestand zien veranderen. Meer inwoners met een uitkering hebben een lage baankans. We zetten daarom nog meer dan voorheen in op het begeleiden naar en behouden van passend werk voor inwoners die opgenomen zijn in het doelgroepenregister. We vinden het belangrijk dat iedereen naar vermogen meedoet in onze (lokale) samenleving. We gaan met inwoners met lage baankansen in gesprek om hun wensen en mogelijkheden van participatie te verkennen en samen met hen stappen naar deelname aan activiteiten te maken.

Resultaat 2024

Toekomstvisie schrijven voor inwoners met een Wsw-dienstverband en inwoners met arbeidsbeperkingen.

5.2 Participatiewet (inkomen)

We willen in 2024 een start maken met het Uitvoeringsplan 'Bijstand op Maat'. Vooruitlopend op de herijking van de Participatiewet, de Participatiewet in balans, doen we in 2024 voorstellen om onze re-integratieaanpak nog beter aan te laten sluiten bij onze inwoners. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat een deel van de inwoners met een uitkering zelf de regie heeft over hun re-integratie- of participatietraject. Meer toegespitst op de mogelijkheden van de persoon.

5.3 Onderwijshuisvesting

Op basis van een actueel en passend Strategisch Huisvestingsplan geven we invulling aan een adequate huisvesting van het onderwijs. Dit plan wordt in samenspraak met o.a. schoolbesturen opgesteld en geeft de kaders aan waarop de noodzakelijke investeringen op het gebied van de onderwijshuisvesting gaan plaatsvinden. De investeringsbedragen die hieruit voortvloeien worden t.z.t. jaarlijks bij de behandeling van de Kadernota meegenomen.

Op de Woongaard in Elst Centraal gaan we het multifunctioneel sportcentrum (MFSC) realiseren voorzien van een zwembad en sporthal. Aansluitend wordt hier indien inpasbaar het nieuwe scholencluster ontwikkeld. Het terrein zal echter al eerder leeggemaakt moeten worden t.b.v. de bouw van het MFSC. Op dit moment staan daar 18 noodlokalen en bijbehorende voorzieningen waarvoor een andere locatie moet worden gezocht totdat het MFSC en de nieuwe school gebouwd zijn. We gaan uit van een tijdelijke periode van ongeveer 5 jaar. Hiervoor zijn meerdere scenario's uitgewerkt. Een definitieve keuze dient er door het college en de raad gemaakt te worden. De omvang van de tijdelijke benodigde ruimte (bvo) is ca. 2.500m².

Resultaat 2024

De Meeuwenberg (nieuwbouw school)

Een actueel en passend Strategisch Huisvestingsplan maken met daarbij behorende leerlingenprognoses

5.4 Onderwijs en zorg

Beleidsplan Onderwijskansen:

In 2024 stellen wij een beleidsplan onderwijskansen op. Wij hebben de verantwoordelijkheid om de aansluiting van zorg en onderwijs goed vorm te geven, onderwijsachterstanden bij kinderen tegen te gaan en toe te zien op naleving van de leerplicht. We zorgen voor een optimale samenwerking tussen professionals van zorg en onderwijs om kinderen en jongeren een goede start in het leven te geven. We optimaliseren de samenwerking met scholen en andere professionals uit zorg en welzijn, om vroegtijdig interventies te kunnen plegen. Zo willen we voorkomen dat leerlingen (langdurig) thuis zitten. We streven er met al deze inzet naar dat nog meer jongeren een startkwalificatie halen. Dit wordt middels het onderwijskansenbeleid breder vormgegeven.

Resultaat 2024
Beleidsplan Onderwijskansen

5.5 Kunst, cultuur en erfgoed

In 2024 brengen we sociale thema's zoals laaggeletterdheid, verborgen armoede en jonge mantelzorgers onder de aandacht door middel van theatervoorstellingen voor jongeren op het Voortgezet Onderwijs en voor bezoekers van de Huiskamers in Overbetuwe.

We werken aan het versterken van sociale cohesie en ondersteunen initiatieven met een cultureel-maatschappelijk doel. We willen inwonersinitiatieven nog meer stimuleren en faciliteren door middel van subsidies voor culturele activiteiten en cultuureducatie.

Het Cultuurmenu wordt verbreed naar een aanbod voor volwassenen.

Muziekonderwijs blijft structureel onderdeel in het lespakket van het primair onderwijs. Dit gebeurt in de vorm van regulier muziekonderwijs voor de onderbouw en muziekprojecten zoals de 'Blazersbende' voor de bovenbouw.

Erfgoed wordt meer onder de aandacht gebracht door de jaarlijkse erfgoedmarkt (Romeinen, WO2 etc.).

We ontwikkelen een digitaal cultuurplein voor het primair onderwijs. Dit is een digitaal platform voor het onderwijs om cultuuractiviteiten (inclusief buitenschoolse activiteiten) makkelijker vindbaar te maken en vraag en aanbod daarvan aan elkaar te verbinden.

Resultaat 2024
Jaarlijks met een thematische culturele activiteit bijdragen aan een van de andere doelstellingen uit het sociaal domein
Meer initiatieven met een cultureel-maatschappelijk doel ondersteunen
Erfgoed zichtbaar en beleefbaar maken door onder andere een jaarlijks erfgoedfestival
Digitaal cultuurplein voor het primair onderwijs maken

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
4.2 Onderwijshuisvesting.				
Lasten	3.474	3.689	4.350	4.371
Baten	-9	-9	-9	-9
Totaal 4.2 Onderwijshuisvesting.	3.465	3.680	4.340	4.361
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken.				
Lasten	4.012	4.142	4.243	4.423
Baten	-435	-435	-435	-435
Totaal 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken.	3.577	3.708	3.809	3.989
5.3 Cultuurpresent.-productie en partic				
Lasten	570	450	450	450
Totaal 5.3 Cultuurpresent.-productie en partic	570	450	450	450
5.5 Cultureel erfgoed.				
Lasten	225	225	225	225
Totaal 5.5 Cultureel erfgoed.	225	225	225	225
5.6 Media.				
Lasten	1.019	1.019	1.019	1.019
Baten	-24	-24	-24	-24
Totaal 5.6 Media.	995	995	995	995
6.3 Inkomensregelingen.				
Lasten	14.051	14.557	15.303	15.708
Baten	-10.693	-11.308	-12.061	-12.467
Totaal 6.3 Inkomensregelingen.	3.359	3.249	3.242	3.242
6.4 WSW en beschut werk				
Lasten	4.013	3.819	3.818	3.818
Totaal 6.4 WSW en beschut werk	4.013	3.819	3.818	3.818
6.5 Arbeidsparticipatie.				
Lasten	1.540	1.465	1.465	1.465
Totaal 6.5 Arbeidsparticipatie.	1.540	1.465	1.465	1.465
Gerealiseerd resultaat	17.743	17.590	18.343	18.545

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)
- BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

Beleidsindicatoren

Indicator *	2019	2020	2021	2022	2023	NL (meest Bron actuele)
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	1,4	1,5	1,6	-	-	1,9 DUO/Ingrado
Absoluut verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	-	2,3	1,0	-	-	2,7 DUO/Ingrado
Relatief verzuim: aantal per 1.000 leerlingen	21,0	25,0	24,0	27,0	-	24,0 DUO/Ingrado
% Jongeren met delict voor de rechter	1,0	1,0	1,0	-	-	1,0 CBS - Jeugdmonitor
% Kinderen in uitkeringsgezin	3,0	3,0	3,0	-	-	6,0 CBS - Jeugdmonitor
% Jeugdwerkloosheid	2,0	2,0	1,0	-	-	2,0 CBS - Jeugdmonitor
% Netto arbeidsparticipatie	72,6	72,9	72,9	75,0	-	72,2 CBS - Arbeidsdeelname
Bijstandsuitkeringen: aantal per 10.000 inwoners	210,2	236,9	222,8	-	-	431,2 CBS - Re-integratie
Aantal re-integratievoorzieningen: aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	258,9	267,2	276,3	277,2	-	197,7 CBS - Re-integratie

*Gebaseerd op de actuele gegevens van [waarsstaatjegemeente.nl](https://www.waarsstaatjegemeente.nl) september 2023, ontbrekende gegevens zijn niet beschikbaar

PROGRAMMA 6. INFORMATIE EN KENNISSAMENLEVING

Toelichting

Een aantal jaar is een ontwikkeling gaande waarbij onze inwoners steeds meer digitale dienstverlening verwachten die op elkaar is afgestemd. Deze dienstverlening moet begrijpelijk en transparant zijn, en we moeten als gemeente makkelijk bereikbaar en aanspreekbaar zijn. De komende jaren gaan we verder aan de slag om de toegang tot diensten en producten te verbeteren. We werken daarbij meer op basis van data, procesgericht en digitaal zodat we onze dienstverlening verder kunnen ontwikkelen en een meer dienstbare overheid zijn.

Beleidskader

Lokaal beleid:

Informatiebeleid 2021-2025

Moties en amendementen:

Motie Maak raadsinformatie c.q. bestuurlijke informatie goed en eenvoudig vindbaar, doorzoekbaar en toegankelijk

Motie goede leesbaarheid openbare mededelingen

Wat willen we bereiken?

Informatie en kennissamenleving

In dit programma beogen we de toegang tot de diensten en producten van de gemeente Overbetuwe nog beter te maken. Dit doen we door te werken aan een begrijpelijke, inclusieve en transparante dienstverlening. Tevens realiseren we dit door ons beleid en onze beslissingen op juiste data te baseren en openbare gegevens beschikbaar te stellen aan onze inwoners en ondernemers. Hiervoor verankeren het digitaal en procesmatig werken verder in de gemeentelijke organisatie.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

6.1 Toegang tot diensten en producten

In 2024 werken we verder aan het verbeteren van (de toegang tot) onze diensten en producten, zoals de digitale dienstverlening via onze websites. Zo werken we continu aan het toegankelijk houden van onze diensten en producten (conform het Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid).

De Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV) gaat in per 1 juli 2024 en in het eerste half jaar van 2024 bereiden we ons hierop voor. De realisatie van de applicatie iParticipatie (voor aanvragen van inwoners voor levensonderhoud) en de invoering van de Persoonlijke Internet Pagina hangen af van de analyse die plaatsvindt en de gewenste inrichting.

Tot slot voeren we de verdere fasen van de Wet Open Overheid in.

6.2 Verantwoord werken met gegevens

We gaan verder op de ingeslagen weg van het verantwoord werken met data. In 2024 zal dit vooral intern gericht zijn, zodat we ervaring op kunnen doen met het beheersen van de datakwaliteit en het maken van beslissingen gebaseerd op data, rekening houdend met privacyregels en ethische kwesties. Ook zullen we de eerste stappen zetten om openbare data te ontsluiten naar onze inwoners.

6.3 Digitaal en procesmatig werken

In 2024 versterken we het digitaal en procesmatig werken door de implementatie van een nieuw systeem dat het zaakgericht werken beter ondersteunt. Gekoppeld aan deze implementatie voeren we ook het gebruik van de gekwalificeerde elektronische handtekening in, waarmee processen volledig digitaal en daarmee efficiënter en gebruiksvriendelijker kunnen worden afgehandeld.

Ook versterken we ons team van functioneel beheerders middels opleiding en training, zodat zij op een uniforme manier onze cruciale systemen beheren en elkaar kunnen vervangen. Zo borgen we de veiligheid van onze informatie en verkleinen we onze bedrijfsrisico's.

Resultaat 2024
Het organisatiebreed mogelijk maken een gekwalificeerde elektronische handtekening te gebruiken. Ook onze inwoners en ondernemers kunnen hiervan gebruik maken bij documenten die zij moeten ondertekenen in gemeentelijke processen
Alle applicaties binnen de gemeente adequaat beheren, waarmee we de informatiebeveiliging versterken en bedrijfsvoeringsrisico's beperken
Implementatie nieuw zaakstelsel

Wat mag het kosten?

Met dit programma zijn geen financiële middelen gemoeid. Deze maken onderdeel uit van het taakveld dat bij programma 7 is ondergebracht.

PROGRAMMA 7. FINANCIËN EN BEDRIJFSVOERING

Toelichting

De gemeente Overbetuwe is erop gericht de financiële positie, zowel incidenteel als structureel, gezond te krijgen en te houden. De gemeentelijke begroting moet gezond blijven zonder te moeten snoeien in essentiële voorzieningen voor de inwoners. We streven er naar de lasten voor inwoners laag te houden en ook om de toekomstige generaties hiervan te laten profiteren.

Onze bedrijfsvoering moet zodanig efficiënt en effectief zijn ingericht dat deze bijdraagt aan een optimale dienstverlening voor onze inwoners. We werken daarom aan een doorlopende verbetering en ontwikkeling van onze bedrijfsvoering.

Overhead

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het van belang dat gemeenten inzicht geven in de kosten van overhead. Door het specificeren van de overhead ontstaat er inzicht in deze kosten, waardoor er beter gestuurd kan worden op de bedrijfsvoering.

Welke kosten behoren er tot de overhead?

Op grond van het BBV bestaat de overhead uit 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. De overhead bestaat derhalve uit de loon- en overige kosten van de zogenoemde PIOFACH-functies, de daarmee samenhangende ICT-systemen, de huisvestingskosten voor gemeentelijke werknemers en de eventuele uitbesteding van bedrijfsvoering die niet direct zijn toe te wijzen aan het primaire proces. Hieronder vallen ook de sturende taken die vervuld worden door hiërarchisch leidinggevenden.

De overhead voor 2024 is begroot op 19,6 miljoen euro (afgerond) en is als volgt opgebouwd:

Opbouw van de overhead (bedragen x € 1.000)	
	Begroting 2024
Huisvestingskosten	1.055
P-budget: loonkosten	10.128
P-budget: overige personeelskosten	2.346
ICT kosten	3.824
Overige bedrijfsvoeringskosten	2.197
	19.551

Doorberekening overhead aan kostendeekkende taakvelden

Op de taakvelden waar we als gemeente kosten toerekenen aan derden, maakt de overhead deel uit van het tarief. De wijze waarop we de overhead aan deze tarieven toerekenen ligt vast in de "Financiële verordening gemeente Overbetuwe 2022". In 2024 wordt er € 1,9 miljoen, oftewel 10%, doorberekend aan de taakvelden afval, riolering, lijkbezorging en grondexploitaties.

Beleidsnota's

Lokaal beleid:

Mandaatbesluit 2023
Klachtenverordening 2023
Financiële verordening 2022
Treasurystatuut 2022
Informatiebeleid 2021-2025
Stuurmodel Overbetuwe 2023

Informatiebeveiligingsbeleid gemeente Overbetuwe 2020
Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Overbetuwe 2019
Nota risicomanagement 2023
Privacybeleid- en reglement gemeente Overbetuwe 2018
Visie op bedrijfsvoering Meerwaarde creëren 2018-2020
Algemene Verordening Gegevensbescherming en aanverwante regelgeving

Moties en amendementen:

Motie: Krapte op de arbeidsmarkt en vitale functies

Wat willen we bereiken?

Financiën en bedrijfsvoering

Wij streven naar een sluitende meerjarenbegroting en voldoende weerstandscapaciteit en solvabiliteit. We willen een gezonde gemeentelijke begroting, die voldoet aan de geldende regelgeving en waarbij we weloverwogen keuzes maken in het besteden van onze middelen.

Een participatiecultuur waarbij we meer ruimte geven aan onze inwoners, betekent dat we investeren in expertise om dit proces actief in te richten en te faciliteren. Hiernaast werken we aan een doorlopende verbetering en ontwikkeling van onze bedrijfsvoering. Onze bijzondere aandacht gaat daarbij de komende periode uit naar het door ontwikkelen van een veilige ICT-infrastructuur.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

7.1 Financiën

We dragen zorg voor een structureel sluitende begroting, ook in 2024. De stijgende inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt maken dat de uitgaven van onze materiële en personele budgetten en investeringen toenemen. We houden dit in balans door hier voldoende middelen voor op te nemen.

We sluiten ten aanzien van de ravijnjaren 2026 en 2027 aan bij de initiatieven op landelijk niveau. De ontstane tekorten worden veroorzaakt door rijksbeleid, derhalve gaan we er van uit dat het rijk ook met voorstellen komt over de oplossingsrichting hiervan.

Over 2024 gaat het college, net als in 2023, de financiële rechtmatigheidsverklaring afgeven bij de jaarrekening conform de regelgeving van het Rijk.

We streven naar een weerstandsratio tussen de 1,4 en 2,0. Op deze wijze zijn de risico's voldoende beheersbaar met de beschikbare middelen. We verwachten voor 2024 binnen deze bandbreedte uit te komen.

We doen omvangrijke investeringen in de komende jaren zoals het zwembad (MFC Elst), de Wanmolen en onderwijshuisvesting. Deze investeringen hebben effect op de verhouding tussen ons eigen vermogen en vreemd vermogen, omdat we meer geld zullen gaan lenen. Er is daardoor beperkte ruimte voor nieuwe investeringen.

Resultaat (doorlopend)
Zorgen voor een structureel sluitende begroting
Weloverwogen keuzes maken in het besteden van de middelen (van en voor onze inwoners)
Voldoen aan wetswijziging en zelf een bestuursverklaring afgeven vanaf het boekjaar 2023 bij de rechtmatigheidsverantwoording
Een weerstandsratio tussen 1,4 en 2 behalen. Dan zijn de risico's voldoende beheersbaar met de beschikbare middelen

Ons houden aan de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Onze begroting en jaarrekening bestaan uit verplichte onderdelen, zoals paragrafen, programma's en een financiële onderbouwing
Een solvabiliteit van minimaal 20% realiseren (is risiconiveau neutraal). Solvabiliteit geeft de mate aan waarin wij aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen

7.2 Bedrijfsvoering

De uitdagingen waar we als organisatie voor staan zijn groot, óók de komende jaren. Het afgelopen jaar hebben we goede stappen gezet in het toekomstbestendig maken en houden van onze bedrijfsvoering; zoals de implementatie van de nieuwe ICT infrastructuur waardoor er een goede omgeving staat voor de digitalisering van verschillende processen en de benodigde beveiliging van onze informatie.

De implementatie van het nieuwe financieel systeem dat in 2024 gereed is draagt bij aan meer grip op de financiële processen wat ten goede komt aan de rechtmatigheid van ons handelen.

Doelstellingen, kaders en ons beleid zijn leidend. Wij gebruiken de PDCA-cyclus om continue te kunnen bijsturen en verbeteren.

De krapte op de arbeidsmarkt zorgt voor een extra uitdaging om alle ontwikkelingen op te volgen, maar door volop in te zetten op arbeidsmarktstrategie en door medewerkers de kans te bieden om te blijven leren en ontwikkelen profileren wij ons als een aantrekkelijke werkgever in de omgeving.

Resultaat 2024 en verder
De grip op en de efficiency van onze financiële processen en onze financiële rechtmatigheid verbeteren. Dit doen we door onder andere een herinrichting van de financiële processen en de aanschaf van nieuw financieel systeem.
Continu onze bedrijfsvoeringsprocessen verbeteren door vanuit de PDCA-cyclus te monitoren en te leren.
De vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie waarborgen en beschermen. Dit doen we door blijvend te sturen op een effectieve inrichting van processen, infrastructuur en overige technische maatregelen, maar vooral ook door het vergroten van het bewustzijn van onze medewerkers.
Onze kwantitatieve en kwalitatieve inzet versterken voor het begeleiden van en communiceren over participatieprocessen.

Wat mag het kosten?

Saldi programma
Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.4 Overhead.				
Lasten	19.552	18.998	18.934	18.867
Baten	-1	-1	-1	-1
Totaal 0.4 Overhead.	19.551	18.997	18.933	18.866
Gerealiseerd resultaat	19.551	18.997	18.933	18.866

PROGRAMMA 8. ALGEMEEN BESTUUR

Toelichting

De gemeente Overbetuwe, liggend in het hart van de regio Arnhem-Nijmegen, is een groot voorstander van regionale samenwerking. Wij vinden het belangrijk dat de regionale samenwerking effectief en slagvaardig is opgezet om de gezamenlijke doelen te realiseren. Dat is noodzakelijk om de concurrentiepositie, aantrekkingskracht en bereikbaarheid van onze regio te versterken.

Participatie en communicatie

De raad ontvangt jaarlijks de jaarstukken, (concept) begroting en (concept) regionale agenda met bijhorende opgaveovereenkomsten en wordt in de gelegenheid gebracht hierop een zienswijze in te dienen. Waar nodig informeren we inwoners over de (voortgang op de) opgaven en ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Beleidsnota's

Lokaal beleid:

Nota verbonden partijen, 2013

Regionaal beleid:

Regionale agenda 2023-2025 Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
Strategische visie middengebied Overbetuwe en Lingewaard, 2021

Moties en amendementen:

Motie: Vergaderplanning besluitvormingscyclus Groene Metropool Regio

Wat willen we bereiken?

Algemeen bestuur

Wij weten wat we als gemeente te bieden hebben en opereren als betrouwbare partner vanuit een duidelijke visie. Wij werken daarbij efficiënt en resultaatgericht en stimuleren innovatieve oplossingen. Vanuit onze krachtige, zelfstandige positie gaan wij samenwerking aan met anderen als deze een meerwaarde biedt voor onze inwoners, organisaties, instellingen en bedrijven. Ook staan wij open voor samenwerking, zowel binnen als buiten onze gemeente, om anderen daarmee te helpen. We zijn daarmee een gemeente die gericht is op de samenleving, zowel lokaal als regionaal. Een bijzondere vorm van samenwerking in onze regio hebben we georganiseerd als verbonden partijen.

Doelstelling(en)/Wat gaan we er voor doen?

8.1 Regionale samenwerking

De Groene Metropoolregio (GMR) werkt met een regionale agenda 2023-2024. Deze agenda is in juli 2022 met de bijbehorende begroting 2023-2026 vastgesteld. Met de periode van twee jaar voor de regionale agenda is tegemoetgekomen aan de breed gedragen wens vanuit veel gemeenteraden. Dit betekent dat de inzet door de GMR op de 5 opgaven voor 2024 vastligt.

Resultaat 2024
De capaciteit en doorstroming van het regionale mobiliteitsnetwerk is vergroot en met projecten dragen wij bij aan het verbeteren van de leefomgeving en verkeersveiligheid
We vergroten cofinanciering bij onze projecten via subsidies
Meer inwoners, werknemers en bezoekers maken gebruik van duurzame vormen van mobiliteit en we hebben invulling gegeven aan het klimaatakkoord
Het MKB is meer toekomstbestendig door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers

We hebben vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar gebracht en initiatieven versterkt voor werkenden, studenten en werkzoekenden
Minstens 25% van de woningen wordt circulair gebouwd
Alle gemeenten in de regio kopen circulair in
We hebben maatregelen genomen om goed om te gaan met wateroverlast, droogte of hittestress
We hebben in de regio een vitale sector voor recreatie, die - aansluit bij de vraag en - bijdraagt aan de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen
We benutten mogelijkheden voor slimme combinaties met de stikstofopgave, Verstedelijkingsstrategie, woningbouw, landbouw, recreatie, klimaatadaptatie, energietransitie, waterberging en biodiversiteit
Er zijn regionaal 20.000 woningen bijgebouwd (meetpunt 2020) volgens de afspraken in de Woondeal
Wij werken gebiedsgericht en/of centraal vanuit majeure opgaven aan de Verstedelijkingsstrategie en de ambities voor de verstedelijkingsopgave zijn op elkaar afgestemd

8.2 Verbonden partijen

De evaluatie loopt volgens planning. Volgens deze planning is de evaluatie in Q4 2023 afgerond en aan het college aangeboden. In Q1 2024 wordt de evaluatie aan de raad aangeboden.

Resultaat 2024
Evalueren of de oorspronkelijke gemeentelijke doelstelling tot deelname aan een verbonden partij behaald en nog steeds actueel is

Wat mag het kosten?

Saldi programma

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.1 Bestuur.				
Lasten	2.599	2.597	2.597	2.597
Totaal 0.1 Bestuur.	2.599	2.597	2.597	2.597
Gerealiseerd resultaat	2.599	2.597	2.597	2.597

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen dragen bij aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Euregio RijnWaal
- Regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio)

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, VPB, ONVOORZIEN EN MUTATIES RESERVES

Algemene dekkingsmiddelen, VPB en onvoorzien

Lasten (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
<u>Onvoorzien:</u>				
- werkelijke raming onvoorzien	55	55	55	55
<u>Vennootschapsbelasting:</u>				
- werkelijke vennootschapsbelasting	10	10	10	10
<u>Overige lasten:</u>				
- reeds bestemde structurele financiële ruimte	464	665	665	734
- stelposten (algemeen)	968	1.325	1.274	1.274
- stelposten (kapitaallasten)	343	471	656	656
- stelposten financiën	620	542	614	686
- lasten heffingen en invordering gem. belastingen	1.196	1.196	1.196	1.196
- lasten deelnemingen	1	1	1	1
- lasten geldleningen	0	0	0	0
- overige lasten (voornamelijk renteresultaat)	197	197	253	332
Totaal lasten	3.854	4.463	4.724	4.944
Baten (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
<u>Algemene dekkingsmiddelen:</u>				
- dividend deelnemingen	-10	-10	-10	-10
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	-1.439	-1.461	-1.461	-1.461
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	-8.556	-8.708	-8.708	-8.708
- hondenbelasting	-385	-385	-385	-385
- precariobelastingen	-38	-38	-38	-38
- toeristenbelastingen	-3	-99	-99	-99
- uitkeringen gemeentefonds	-87.589	-87.702	-81.333	-81.075
- rentetoevoeging aan algemene dienst:				
- rente bestemmingsreserves	-169	-169	-169	-169
- rente voorzieningen	-329	-329	-329	-329
- rente overlopende passiva	-8	-8	-8	-8
<u>Overige baten:</u>				
- overige baten (voorn. bijdrage Lingewaard voor belast.samenw.)	-906	-907	-907	-907
Totaal baten	-99.431	-99.815	-93.445	-93.187
Saldo programma Alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	-95.577	-95.352	-88.721	-88.244

Mutaties reserves per programma

Toevoegingen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Toevoeging aan reserves programma 01	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 02	720	90	90	90
Toevoeging aan reserves programma 03	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 04	211	111	111	111
Toevoeging aan reserves programma 05	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves alg. dekkingsmidd.	100	0	0	0
Totaal toevoegingen	1.031	201	201	201
Onttrekkingen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Onttrekkingen aan reserves programma 01	-266	-141	-141	-126
Onttrekkingen aan reserves programma 02	-462	-474	-477	-480
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	-560	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 05	-120	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	-319	-60	-62	-63
Onttrekkingen aan reserves programma 08	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves alg. dekkingsmid.	-375	0	0	0
Totaal onttrekkingen	-2.101	-675	-680	-669

PARAGRAFEN

I. Lokale lasten

Inleiding

In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, kostendekking per verordening, de tariefs- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Overhead:

In programma 7 is een toelichting en specificatie opgenomen van de overhead. In deze paragraaf wordt dit verder uitgewerkt en gaan we in op aan derden door te belasten overhead.

Het overheadtarief is een opslag op het uurtarief. Op basis van de uitgangspunten zijn de totale overheadkosten 2024 afgerond € 19.550.000 en het totaal aantal productieve uren voor 356,7 fte bedraagt 503.480 uur. Hiervan wordt 340.330 uur aan taakvelden toegerekend.

Rekening houdende met de verhouding tussen de uurtarieven van de Helster / Openbare Werken en de overige teams worden de tarieven:

- voor de Helster en Openbare Werken: € 32,19

- voor de overige teams: € 64,38

Ten opzichte van 2023 stijgt het overheadtarief (voor de overige teams) met € 1,85 (=2,95%). De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de stijging van de personeelskosten, de stijging van de ICT-kosten en het algemeen effect van de prijsstijgingen.

De inkomsten per heffing en de kostendekking

In het volgende overzicht zijn de geraamde opbrengsten van alle gemeentelijke heffingen opgenomen voor 2023 en 2024. Daarbij is ook aangegeven of er sprake is van een dienstverlening waarvoor maximale kostendekking geldt.

Heffing (bedragen x € 1.000)	Begroot 2023 incl. begr. wijz.	Begroot 2024 prim. Begroting	Tariefsmutatie t.o.v. 2023	Geldt een max. kostendeckings?
OZB woningen	6.208	6.488	5,9%	Neen
OZB niet-woningen	3.264	3.507	5,9%	Neen
Hondenbelasting	371	385	3,9%	Neen
Rioolheffing	1.821	2.322	27,4%	Ja
Reinigingsheffingen	5.938	6.283	4,9%	Ja
Marktgelden/standplaatsen	38	39	3,9%	Ja
Lijkbezorgingsrecht	80	85	3,9%	Ja
BIZ-heffing centrum Elst	120	120	Geen	Neen
BIZ-heffing centrum Heteren	19	19	Geen	Neen
BIZ-heffing centrum Zetten	21	21	Geen	
Precariobelasting	36	37	3,9%	Neen
Toeristenbelasting	0	0	Geen	Neen
Leges omgevingsvergunningen	1.511	1.111	3,9%	Ja
Overige leges	808	757	3,9%	Ja
Subtotaal bruto inkomsten	20.235	21.174		
Kwijtschelding	180	180	Geen	Neen
Totaal netto opbrengst heffingen	20.055	20.994		

Het beleidskader van de lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ), Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2023.

Algemeen

Jaarlijks worden de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vastgesteld. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Beschikkingen worden zoveel mogelijk met dagtekening 24 februari 2024 (wettelijke termijn) verzonden. Ook de afhandeling van bezwaarschriften vindt tijdig plaats. De wettelijke termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar. Wij streven ernaar de bezwaren tegen de WOZ-waarde gemiddeld binnen 6 maanden af te handelen.

Herwaardering

Voor het belastingjaar 2024 zal de OZB worden gebaseerd op de nieuwe WOZ-waarden per de waardepeildatum 1 januari 2023. Vanaf 1 januari 2022 zijn de woningen getaxeerd op basis van de gebruiksoppervlakte (GBO) en niet meer op bruto inhoud. De Waarderingskamer heeft alle gemeenten daartoe verplicht. Hiermee wordt aangesloten bij wat branche breed bij waardering van objecten de tendens is. Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waardes geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag OZB. Niet alleen wanneer waardes dalen, maar ook niet als waardes stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt, wat dan ook tot een hogere of lagere

belastingaanslag zal leiden. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Tarief ontwikkeling

Uitgangspunten voor de OZB tarieven voor 2024:

- In de Kadernota 2024 is uitgegaan van een verhoging van 2,0% conform het aangenomen amendement 'A-9 Verhoging OZB maximaal 2%' door de raad op 9 november 2021 bij de behandeling van de Programmabegroting 2022-2025.
- Verhoging van de OZB-opbrengsten met 3,9% inflatie.

De tarief ontwikkeling 2024 wordt dan voor woningen en niet-woningen: 5,9%.

Vrijstellingen

Naast de verplichte vrijstelling op grond van artikel 220d van de Gemeentewet zijn in de verordening o.a. vrijstellingen opgenomen voor: onroerende zaken die dienen voor de publieke dienstverlening, straatmeubilair, plantsoenen en begraafplaatsen.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2023.

Algemeen

De hondenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit en van waaruit gemeenten zelf mogen bepalen waaraan het wordt besteed. Uit onze inkomsten van de hondenbelasting worden onder andere de aanleg, het onderhoud en de schoonmaak van de hondenvoorzieningen (honden uitlaatplaatsen en hondenlosloopgebieden) betaald.

Tarieven

De tarieven van de hondenbelasting worden in 2024 conform de Kadernota 2024 verhoogd met 3,9% inflatie.

Vrijstellingen

Honden voor de begeleiding van een gehandicapte of een slechtziende zijn vrijgesteld van hondenbelasting.

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2023, Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2018-2022 (GRP).

Algemeen

De rioolheffing wordt geheven voor de bekostiging van beheer en onderhoud van het gemeentelijke rioleringsstelsel. Evenals de afvalstoffenheffing is de rioolheffing kostendekkend: we gaan uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. De belasting wordt geheven van de gebruiker van een pand.

De raad heeft een voorziening riolering ingesteld: het verschil tussen de opbrengsten en de kosten van riolering komen ten gunste of ten laste van de voorziening. In 2017 is € 6,8 miljoen aan de voorziening riolering toegevoegd om de eerdere onterechte onttrekking van dit bedrag uit de voorziening te herstellen. Conform de afspraken uit 2017, die vertaald zijn in het GRP 2018-2022, zijn een aantal uitgangspunten opgesteld die van toepassing zijn op de omgang met deze voorziening en het effect op het tarief. Deze uitgangspunten zijn opgesteld om ervoor te zorgen dat de voorziening riolering niet te hoog wordt en de rioolheffing hierdoor onnodig stijgt. De belangrijkste uitgangspunten zijn als volgt:

- Het minimumniveau van de voorziening bedraagt € 1.000.000 als buffer.
- Het resterende deel van de voorziening wordt ingezet voor een tariefsverlaging gedurende de eerste 10 jaar.
- De hoogte van de rioolheffing wordt op basis van het GRP zo berekend dat deze eind 2027 (na 10 jaar) het minimumniveau bereikt heeft. Vanaf 2028 zullen de jaarlijkse inkomsten dan gelijk moeten zijn aan de lasten.

- De resultaten van de jaarrekeningen worden ingezet voor de eerstvolgende tarief-vaststelling.

Bij de begroting 2024 wordt hierdoor de lagere onttrekking van de voorziening riolering uit de jaarrekening 2022 ingezet als eenmalige korting op het tarief van 2024. Bij de tarief bepaling van 2024 leidt dit voordeel uit de jaarrekening 2022 à € 226.000 tot een eenmalige korting van € 10,63. Via deze systematiek wordt op basis van de genoemde uitgangspunten de opgebouwde reserve in de voorziening riolering teruggegeven aan de gemeenschap.

Kostenontwikkelingen

De totale kosten voor aan riolering toe te rekenen kosten stijgen met € 65.000. De belangrijkste oorzaken zijn:

- Stijging loonkosten: € 68.000 (nadeel)
- Saldo diversen: € 3.000 (voordeel)

Tarieven

In het GRP is vastgelegd dat de ontwikkeling van het saldo van de voorziening riolering bepalend is voor de tariefontwikkeling.

Het riooltarief 2023 is eenmalig verlaagd met € 29,19 i.v.m. het voordeel uit de jaarrekening 2021. Het tarief voor de rioolheffing 2023 is vastgesteld op € 83,77 per huishouding.

Rekening houdend met de eenmalige verlaging van € 29,19 is in de begroting 2024 uitgegaan van een basistarief van € 112,96.

In de jaarrekening 2022 is een eenmalig voordeel van € 226.000 opgenomen in de voorziening riolering. Afgesproken is om dat voordeel te gebruiken voor de eenmalige verlaging van de tarieven 2024. Dat leidt tot het volgende beeld:

Verloop tarief 2024 ten opzichte van 2023	
Tarief 2022 exclusief correctie eenmalige verlaging	€ 110,42
eenmalige verlaging 2023	-€ 29,19
Concept tarief 2023	€ 81,23
In te calculeren stijging 2023: 2,3%	€ 2,54
Tarief 2023, afgerond	€ 83,77
Tarief 2023 exclusief correctie eenmalige verlaging	€ 112,96
eenmalige verlaging 2024	-€ 10,63
Concept tarief 2024	€ 102,33
In te calculeren stijging 2024: 3,9%	€ 4,41
Concept tarief 2024	€ 106,74

De eenmalige verlaging van -€ 10,63 en de indexatie van 3,9% leiden ten opzichte van 2024 tot een hogere rioolheffing van € 501.000. De onttrekking uit de voorziening riolering bedraagt € 1.405.000, dat is € 416.000 minder dan in 2023. Dit komt door de hogere uitgaven van € 65.000 (zie hiervoor), de lagere bespaarde rente van € 20.000 en de hogere inkomsten uit rioolheffing.

Vrijstellingen

Geen.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2022.

Algemeen

Voor de reinigingsheffingen geldt het beginsel: de vervuiler betaalt. Om die reden is de 100% kostendekking het uitgangspunt.

Kostenontwikkelingen:

De totale netto lasten stijgen met € 346.000. De belangrijkste oorzaken daarvan zijn:

Omschrijving	bedrag
Daling vergoeding oud papier	€ 190.000
Stijging loonkosten	€ 86.000
Kosten activiteiten zwerfafval	€ 36.000
Daling vergoeding pmd	€ 30.000
Saldo diverse kosten	- € 5.000
<i>Subtotaal materiële lasten</i>	€ 337.000
Hogere overhead door overheadtarief stijging	€ 9.000
Totale lasten stijging	€ 346.000

Tarieven

Uitgaande van 100% kostendeekkende tarieven betekent deze kostenverhoging dat de tarieven moeten stijgen. Voor een 100% kostendeckking moeten de vaste en variabele tarieven met gemiddeld 3,5% stijgen. De kosten stijgen onder andere door prijsinflatie en lagere vergoeding voor oud papier, daarom stellen wij voor om de stijging uitsluitend te verwerken in de vaste tarieven. Het vaste bedrag voor afvalstoffenheffing en reinigingsrechten wordt verhoogd met 4,9%.

Precariobelasting

Beleidskader

Verordening precariobelasting gemeente Overbetuwe 2023.

Algemeen

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen op de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het gaat om terrassen en standplaatsen. Bijvoorbeeld verkoopwagens of kraam waar spullen of eten verkocht wordt.

Tarieven

In de Kadernota 2024 is uitgegaan van een verhoging van 3,9% (inflatie).

Vrijstellingen

Geen.

Marktgelden/standplaatsen

Beleidskader

Verordening marktgelden gemeente Overbetuwe 2023.

Algemeen

Iedereen die een standplaats heeft op de wekelijkse markt betaalt marktgeld. Dat geldt ook voor degene die een standplaats heeft voor bijvoorbeeld een dag. Naast marktgeld betalen ze een bedrag voor de elektriciteitsvoorzieningen als daarvan gebruik wordt gemaakt.

Tarieven

Voor de goederenmarkt in Zetten geldt een lager tarief dan voor Elst. De reden hiervoor is de beperktere omvang van de kern Zetten en de markt. De tarieven zijn afgeleid van de in de Tarieventabel leges, behorende bij de legesverordening, opgenomen tarieven voor overige standplaatsen. In de Kadernota 2024 is uitgegaan van een verhoging van 3,9% (inflatie).

Vrijstellingen

Geen.

Lijkbezorgingsrechten

Beleidskader

Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Overbetuwe 2023.

Algemeen

Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. In deze gemeente zijn er drie algemene begraafplaatsen.

Tarieven

In de Kadernota 2024 is uitgegaan van een verhoging van 3,9% (inflatie).

Vrijstellingen

Geen.

Bedrijveninvesteringszone (BIZ)

Beleidskader

Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Elst 2020-2024, Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Heteren 2022-2026 en Verordening bedrijveninvesteringszone centrum Zetten 2023-2027.

Algemeen

Ondernemers in het centrum van Elst, Heteren en Zetten hebben een bedrijveninvesteringszone (BIZ) opgericht. In de BIZ investeren ondernemers in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De gebruikers en eigenaren van panden in het centrum van Elst en Heteren en de gebruikers van panden in het centrum van Zetten die niet als woning worden gebruikt, betalen hiervoor een BIZ-bijdrage aan de gemeente. De gemeente geeft de opbrengst als subsidie aan Stichting Centrummanagement Elst, Stichting Hart van Heteren en Stichting Centrum Management Wizet die hiervoor activiteiten uitvoert.

Vrijstellingen

De belangrijkste vrijstellingen gelden voor belastingobjecten die dienen voor de publieke dienst van de gemeente en onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst.

Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2023 en de Tarieventabel leges 2023.

Algemeen

We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven.

Tarieven

In de Kadernota 2024 is uitgegaan van een verhoging van 3,9% (inflatie). Voor sommige diensten heeft het Rijk een maximumtarief ingesteld, zoals voor rijbewijzen, paspoorten en identiteitskaarten. Het uitgangspunt voor de tarieven is gebaseerd op 100% kostendekking. Op 1 januari 2024 treden de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Door de invoering van deze wetten wijzigen de bepalingen en tarieven met betrekking tot dienstverlening en besluiten in het kader van deze wetten.

Vrijstellingen

De belangrijkste vrijstelling geldt voor vergunningen/ontheffingen als deze rechtstreeks verband houden met een vergunning voor het organiseren van een evenement.

Toeristen- en forensenbelasting.

De raad heeft op 4 juli 2023 de Kadernota 2024 vastgesteld waarin is aangegeven dat de verblijfsbelasting per 1 januari 2025 wordt ingevoerd.

Kostendekking 2024 per verordening

Inleiding

De toerekening van de kosten van overhead brengt met zich mee dat er inzicht gegeven moet worden hoe de tarieven berekend worden met de keuzes die daarbij gemaakt worden. Om die reden wordt, voor de heffingen waarvoor een maximale kostendekking van 100% geldt, in deze paragraaf de berekening van de kostendekking per heffing opgenomen. Uitgangspunt is de in de programmabegroting opgenomen kosten en baten.

Verordening Rioolheffing					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.2	riolering	2.486	100%	2.486
Inkomsten	7.2	riolering	-4	100%	-4
Netto kosten					2.482
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	7.2	riolering	13.526 uur	100%	658
Compensabele BTW	7.2	riolering	332	100%	332
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	55	100%	55
Kosten waterbeheer	5.7	openbaar groen	195		195
Kosten straatreiniging	2.1	verkeer en vervoer	116		116
Totale kosten					3.838
Opbrengst heffing	7.2	riolering	-2.322		-2.322
Bespaarde rente VZ riolering	0.5	treasury	-111		-111
Totale baten					-2.433
Totale baten - lasten (onttrekking aan voorziening riolering)					1.405
Dekkingspercentage excl. de onttrekking aan voorziening					63,4%
Dekkingspercentage incl. de onttrekking aan voorziening					100%
Opm: in deze berekening is de rente over de voorziening meegenomen in de kostendekking. Dat is een lokale keuze.					

Verordening Reinigingsheffing					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.3	afval	5.279	100%	5.279
Inkomsten	7.3	afval	-898	100%	-898
Netto kosten					4.381

Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief (incl. Boa's)	7.3	afval	21.879 uur	100%	871
Compensabele BTW	7.3	afval	870	100%	870
Activiteiten zwerfafval	2.1	verkeer en vervoer	36	100%	36
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	125	100%	125
Totale kosten					6.283
Opbrengst heffing	7.3	afval			-6.283
Totale baten					-6.283
Totale baten - lasten					0
Dekkingspercentage					100%

Verordening Marktgelden/standplaatsen					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	3.3	markten en standpl.	46	100%	46
Inkomsten	3.3	markten en standpl.	-10	100%	-10
Netto kosten					36
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	3.3	markten en standpl.	0	100%	0
Compensabele BTW	3.3	markten en standpl.	46	21%	10
Kwijtschelding			N.v.t.		
Totale kosten					46
Opbrengst heffing	3.3	markten en standpl.	-30		-30
Totale baten					-30
Totale baten - lasten					16
Dekkingspercentage					65,7%

Verordening Lijkbezorgingsrecht					
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Taakveld	Omschrijving (sub)taakveld	Basis	Toe te rekenen	Toegerekend
Directe lasten	7.5	begraafplaatsen	76	100%	76
Inkomsten		begraafplaatsen	0	100%	0
Netto kosten					76
Toe te rekenen kosten					
Overhead: opslag uurtarief	7.5	begraafplaatsen	400 uur	100%	26

Compensabele BTW	7.5	begraafplaatsen	N.v.t.	0
Kwijtschelding			N.v.t.	0
Totale kosten				102
Opbrengst heffing	7.5	begraafplaatsen	-85 100%	-85
Totale baten				-85
Totale baten - lasten				17
Dekkingspercentage				83,5%

Kostendekking leges

Overzicht kostendekking legesverordening 2024

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 41.413	€ 38.909	€ 66.272	82,5%
paragraaf	2	Reisdocumenten en Ned. ID kaart	€ 523.943	€ 172.689	€ 634.041	91,0%
paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 126.078	€ 106.421	€ 185.318	79,7%
paragraaf	4	Verstrekingen uit Basis Registratie Personen	€ 18.766	€ 8.109	€ 14.114	52,5%
paragraaf	5	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	8	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	9	Overige Publiekszaken	€ 28.424	€ 8.412	€ 32.885	89,3%
paragraaf	10	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	11	Huisvestingswet 2014 (n.v.t.)	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	12	Leegstandswet	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	13	Gemeentegarantie (n.v.t.)	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	14	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	15	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	16	Kansspelen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	17	Kinderopvang	€ 28.453	€ 7.433	€ 7.376	20,6%
paragraaf	18	Kabels en Leidingen	€ 31.797	€ 34.986	€ 36.830	55,1%
paragraaf	19	Verkeer en Vervoer	€ 25.331	€ 18.152	€ 7.661	17,6%

paragraaf	20	Diversen	€ 15.657	€ 16.390	€ 16.456	51,4%
Kostendekking Hoofdstuk 1			€ 839.862	€ 411.501	€ 1.000.953	80,0%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Algemene begripsbepalingen	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 45.141	€ 33.203	€ 34.000	43,4%
paragraaf	3	Omgevingsvergunning	€ 789.018	€ 803.437	€ 1.072.000	67,3%
paragraaf	4	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	5	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	6	Intrekking Omgevingsvergunning	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	Wijziging Omgevingsvergunning als gevolg van project	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	8	Bestemmingsplan	€ 191.281	€ 210.461	€ 197.081	49,1%
paragraaf	9	In deze titel niet benoemde beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
Kostendekking Hoofdstuk 2			€ 1.025.440	€ 1.047.101	€ 1.303.081	62,9%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de Dienstenrichtlijn van toepassing is			directe kosten	overhead	baten	kostendekking
paragraaf	1	Horeca	€ 7.189	€ 7.910	€ 2.697	17,9%
paragraaf	2	Organiseren evenement of markt	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	3	Prostitutiebedrijven	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	4	Huisvestingswet 2014	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	5	Marktstandplaatsen	€ 9.636	€ 0	€ 5.921	61,4%
paragraaf	6	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.
paragraaf	7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	n.v.t.

Kostendekking Hoofdstuk 3			€ 16.826	€ 7.910	€ 8.618	34,8%
Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3						
Totaal			directe kosten	overhead	baten	kostendek king
Kostendekking Hoofdstuk 1			€ 839.862	€ 411.501	€ 1.000.953	80,0%
Kostendekking Hoofdstuk 2			€ 1.025.440	€ 1.047.101	€ 1.303.081	62,9%
Kostendekking Hoofdstuk 3			€ 16.826	€ 7.910	€ 8.618	34,8%
Kostendekkin g totale tarieventabel			€ 1.882.128	€ 1.466.512	€ 2.312.652	69,1%

Lokale lastendruk

De lokale lasten worden jaarlijks door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht. De cijfers van de COELO over 2023 leveren een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en landelijke beeld. De woonlasten voor een gemiddeld gezin (eigenaar-bewoner) in Overbetuwe zijn in 2023 de op drie na laagste van de 51 gemeenten in de provincie Gelderland.

**Gemiddelde
heffing**

Heffing	2023	2024	Stijging in €	Stijging in %	Opmerkingen
OZB woningen	311,08	329,43	18,35	5,9%	Gemiddelde WOZ- waarde woning € 385.000
Rioolheffing	83,77	106,74	22,97	27,4%	
Afvalstoffenheffing					
vast	213,50	224,00	10,50	4,9%	Gemiddeld aantal aanbiedingen blijft gelijk
variabel	74,05	74,05	0	0,0%	
Totaal	682,40	734,22	51,82	7,6%	

De belangrijkste belastingtarieven 2023 en 2024				
Soort belasting	Grondslag	2023	Voorstel 2024*	Mutatie
Onroerende- zaakbelasting				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,0808%	0,0856%	5,9%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1650%	0,1747%	5,9%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,1334%	0,1413%	5,9%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2984%	0,3160%	5,9%
Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht				
Diftar	Vast bedrag	€ 213,50	€ 224,00	4,9%
GFT containers	Gratis			
PMD zakken	Gratis			
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 11,08	€ 11,08	0,0%
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 16,87	€ 16,87	0,0%
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbieding	€ 4,76	€ 4,76	0,0%
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 83,77	€ 106,74	27,4%
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 83,77	€ 106,74	27,4%
Hondenbelasting				
	De eerste hond	€ 70,60	€ 73,32	3,9%
	De tweede hond	€ 105,90	€ 109,98	3,9%
	Buitengebied	50%	50%	3,9%

* In het voorgestelde OZB-tarief 2024 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2023.

Algemeen

Net als in voorgaande jaren worden de maximale mogelijkheden tot het verlenen van kwijtschelding benut. Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, het vaste bedrag van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingsschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid. Natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen kunnen voor kwijtschelding van de privé-aanslag in aanmerking komen.

Kwijtscheldingsaanvragen

Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen maken we, met verleende toestemming van de belastingsschuldigen, gebruik van een procedure voor automatische toetsing voor kwijtschelding door het Inlichtingenbureau. Dit heeft er toe geleid dat in 2023 382 belastingsschuldigen geen verzoek om kwijtschelding hoefden in te dienen.

In 2023 zijn er, naast de automatische kwijtschelding, nog ongeveer 340 kwijtscheldingsaanvragen ingediend. Van deze aanvragen zijn er ongeveer 232 geheel of gedeeltelijk gehonoreerd. Wij streven ernaar om de kwijtscheldingsverzoeken binnen 5 maanden af te handelen. In de begroting 2024 is voor de te verlenen kwijtschelding € 180.000 geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op ongeveer 614 te honoreren aanvragen.

II. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Algemeen

Voor een adequate bedrijfsvoering is het belangrijk dat we (fraude)risico's en onzekerheden tijdig in beeld hebben en ze op een gestructureerde wijze beheersen. We nemen deel aan een samenleving die complex en aan verandering onderhevig is en dit vraagt om een passend risicobewustzijn.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Inventarisatie van de risico's;
- Financiële kengetallen;
- Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeentelijke doelstellingen. Door middel van een risicomanagementinformatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Aan de hand van een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers passende beheersmaatregelen nemen. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel voor 2023 opgesteld.

De uitgangspunten van ons risicobeleid en de wijze waarop we dit beleid uitvoeren zijn beschreven in de 'Nota risicomanagement Gemeente Overbetuwe 2023' dat in december 2022 is vastgesteld door de raad. Een van de uitgangspunten is dat twee keer per jaar, bij de jaarstukken en de begroting, een integraal beeld geschetst wordt van de risico's, de aanwezige weerstandscapaciteit en de ratio voor het weerstandsvermogen.

Cyclische aanpak

De gemeente Overbetuwe heeft gekozen voor een cyclische aanpak in plaats van ad hoc bij de begroting en jaarrekening, zodat risicomanagement in het DNA gaat zitten van alle medewerkers. Structureel aandacht voor risicomanagement gaat zorgen voor een hoger bewustzijn, waardoor nieuwe risico's eerder in beeld komen en beheerst worden.

Fase 1: Kaderstelling en strategie

De kaders zijn vastgelegd in de Nota Risicomanagement 2023 Gemeente Overbetuwe.

Fase 2: Risicoanalyse

Het inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans en frequentie dat een risico zich voordoet en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). Uiteindelijk bepaalt dit de risicoscore.

Fase 3: Beheersmaatregelen

Bij het benoemen van de risico's worden ook de oorzaken en gevolgen van deze risico's in beeld gebracht. Dit maakt het mogelijk om daarop eventuele beheersmaatregelen af te stemmen die het oorspronkelijke risico verkleinen of geheel wegnemen. Aan de risico's wordt een risico-eigenaar gekoppeld die voor de invulling en uitvoering van de beheersmaatregelen zorgdraagt.

Fase 4 Monitoren en toetsen

In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld gebracht en resultaten beoordeeld.

Fase 5: Toezicht en toetsen

Risico's worden (mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandsvermogen.

Fase 6: continue verbetering

Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Schematisch

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De raad stelt de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in de begroting en jaarrekening vast;
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover;
- Het management en het ambtelijk apparaat zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormen.

Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (buffer)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)}}$$

In onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio weergegeven.

Waarderingscijfer	Ratio	Kwalificatie
A	> 2	Uitstekend
B	$1,4 \leq 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 \leq 1,4$	Voldoende
D	$0,8 \leq 1,0$	Matig
E	$0,6 \leq 0,8$	Onvoldoende
F	$\leq 0,6$	Ruim onvoldoende

De gemeente Overbetuwe streeft naar een weerstandsratio tussen de 1,4 en 2. Met deze gewenste ratio (B) krijgt het weerstandsvermogen de kwalificatie "ruim voldoende". Deze kwalificatie sluit aan bij ons streven naar duurzaamheid en bestendigheid en is passend bij goed rentmeesterschap.

Op basis van de programmabegroting 2024 is de ratio van ons incidentele weerstandsvermogen 1,94 (afgerond 1,9) en daarmee "Ruim voldoende". Ten opzichte van de jaarrekening 2022 is de ratio gedaald, maar nog steeds ruim voldoende.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2024	Begroting 2023	Rekening 2022	Begroting 2022
Eenmalige risico's	8.690	4.586	7.580	4.245
Eenmalige weerstandscapaciteit	16.934	18.636	15.809	6.149
Ratio	1,9	4,1	2,2	1,4
Kwalificatie	Ruim voldoende	Uitstekend	Uitstekend	Ruim voldoende

De eenmalige risico's liggen hoger dan in de jaarrekening 2022 is weergegeven. De inflatie en schaarste in materialen is nog niet volledig gestabiliseerd, waardoor binnen verschillende projecten meer onzekerheden te onderkennen zijn. Daarnaast wordt rekening gehouden met een hogere indexatie in het sociaal domein, door CAO-ontwikkelingen in de zorg etc. De OVA-indexatie (zorg) ligt hoger dan de IMOC-indexatie (gemeente).

Beschikbare weerstandscapaciteit

In theorie beschikt een gemeente over incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves, de begrotingspost onvoorzien en aanwezige stille reserves. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de omvang van toekomstige bezuinigingsmogelijkheden en het onbenutte deel van de belastingcapaciteit.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de werkelijk beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2023.

Soort	Bedrag
<i>Incidentele weerstandscapaciteit</i>	
Algemene reserve	€ 16.934.000
Stille reserves	€ p.m.
Begrotingsruimte	€ 12.000
Post onvoorzien	€ 55.000
Totale incidentele weerstandscapaciteit	€ 17.001.000
<i>Structurele weerstandscapaciteit</i>	
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 2.578.696

De algemene reserve is vrij aanwendbaar en kan worden ingezet voor onvoorziene lasten c.q. ter dekking van risico's. Per 31 december 2023 is het saldo van de Algemene Reserve € 16.934.000.

Stille reserves zijn niet-bedrijfsgebonden eigendommen van de gemeente met een hogere waarde in het economisch verkeer dan de boekwaarde. Stille reserves dragen bij aan de weerstandscapaciteit, omdat een deel van de eigendommen kan worden verkocht boven de boekwaarde. Hierdoor wordt winst gerealiseerd. Deze winst kan worden ingezet ter dekking van financiële risico's.

Als de begroting sluit met een positief saldo is sprake van begrotingsruimte. Deze kan worden ingezet voor financiële tegenvallers, zonder ingrijpende beleidswijzigingen. Op dit moment is de begrotingsruimte voor 2024 € 12.000.

De post onvoorzien is ter dekking van niet voorziene uitgaven.

Onbenutte belastingcapaciteit. De gemeente kan haar belastingen, te weten: OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en/of kostendekkend zijn verhogen om financiële tegenvallers op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit bij de OZB is zo groot als het verschil tussen het gehanteerde tarief en het maximale tarief van de WOZ-waarde 0,1614%.

Omdat de afvalstoffenheffing en rioolheffing maximaal kostendekkend zijn, wordt bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit alleen naar de OZB gekeken.

Met betrekking tot de onbenutte belastingcapaciteit geldt dat we terughoudend zijn in het doorvoeren van belastingverhogingen. Pas als alle maatregelen geen of onvoldoende oplossingen bieden dient de mogelijkheid van verhoging belastingtarieven zich aan. Onze insteek blijft het aanbieden van een goed voorzieningenniveau tegen geringe lasten.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het is verplicht om de risico's te vermelden die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden. In het kader van de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit hebben we de risico's per 1 juli 2023 geactualiseerd. In onderstaande tabel is de benodigde weerstandscapaciteit ad € 8,7 miljoen als volgt berekend:

Nr.	Risico	Beschrijving risico	Soort risico	Geschatte financiële omvang (bedragen x € 1.000)
1	Open eind regelingen Sociaal Domein	Het risico bestaat dat er meer wordt uitgegeven, aangezien dit openeinderegelingen zijn. De levering van zorg staat hierbij voorop. Er is sprake van een openeindregeling, waardoor het mogelijk is dat de middelen ontoereikend zullen zijn. De gemeente kan echter geen cliëntenstop afkondigen.	Financieel risico	€ 800

2	Gemeenschappelijke regeling	Als deelnemer aan een verbonden partij zijn we (indirect) verantwoordelijk voor de financiële risico's van deze partij.	Financieel risico	€ 250
3	Rijksbelastingen	Geen correcte Uitvoering fiscale wetgeving (Loonheffing, Omzetbelasting en Vennootschapsbelasting)	Juridisch / aansprakelijkheidsrisico	€ 60
4	Grondexploitatie bedrijventerreinen	Onzekerheid over opbrengsten en kosten als gevolg van aanpassing plan t.b.v. betere verkoopmogelijkheden voor bedrijventerreinen De Merm Oost, Spoorallee en Elst Centraal Oost.	Financieel risico	€ 690
5	Grondexploitatie woningbouwprojecten	Stationsplein West: Bestemmingsplan moet nog vastgesteld worden m.a.w. planologisch risico.	Financieel risico	€ 70
6	Faciliterende grondexploitaties (circa 25 projecten)	Bij enkele faciliterende grondcomplexen kunnen niet alle plankosten verhaald worden op de ontwikkelaar.	Financieel risico	€ 50
7	Calamiteiten	In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken zoals herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.	Maatschappelijk risico	€ 250
8	Juridische procedures	Met juridische procedures en daaruit voortvloeiende claims kunnen hoge kosten gemoeid zijn.	Financieel risico	€ 100
9	Informatievoorziening en informatieveiligheid	Verschillende cyber gerelateerde incidenten kunnen leiden tot verlies en of onbeschikbaarheid van informatie en/of systemen.	Juridisch / aansprakelijkheidsrisico + financieel en bedrijfsvoeringsrisico	€ 410
10	Overige risico's	Dit betreft een inschatting van het totaal van kleine risicobedragen.	Bedrijfsvoeringsrisico	€ 500

11	Privacy	Het in verkeerde handen vallen van (privacy) gevoelige informatie/ persoonsgegevens.	Juridisch / aansprakelijkheidsrisico	€ 290
12	Aantrekken en binden van personeel	Het lastig kunnen vervullen van vacatures en vervanging bijvoorbeeld i.v.m. ziekte.	Bedrijfsvoeringsrisico	€ 380
13	Tekort aan materiaal en capaciteit	De stijgende inflatie en het tekort aan grondstoffen en oplopende rente etc. op projecten en materiele kosten, als gevolg van oorlog en COVID-19	Bedrijfsvoeringsrisico	€ 4.000
14	Toename armoede (als gevolg van inflatie) door hogere kosten eerste levensbehoeften	De vraag naar voorzieningen en hulp bij schulden neemt toe als gevolg van de coronacrisis en hoge inflatie.	Financieel risico/ Bedrijfsvoeringsrisico	€ 150
15	Hogere indexatie zorgkosten dan IMOC %	De cao-onderhandelingen voor zorg zijn onderhanden. Hierin is een looneis opgenomen die hoger is dan de IMOC. Hierdoor is de kans groot dat de kosten binnen het sociaal domein hoger worden dan begroot.	Financieel risico	€ 690
Totaal				€ 8.690

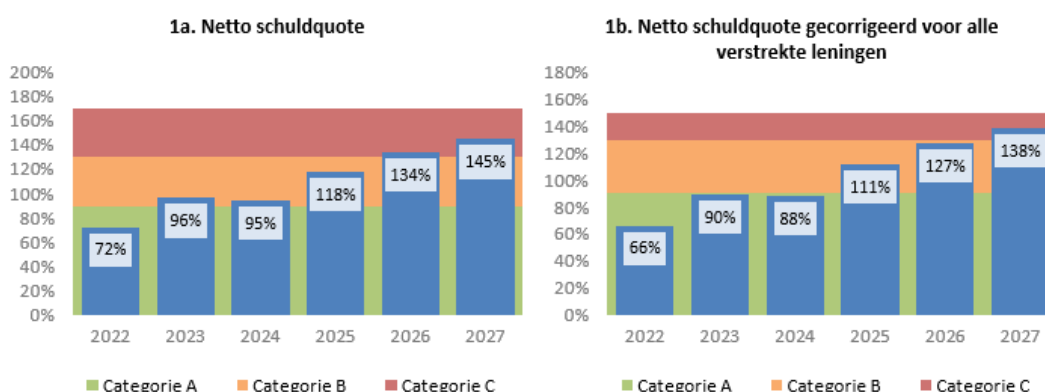
Kengetallen

Voor een beter inzicht in de financiële positie van de gemeenten is er een zestal wettelijke indicatoren ontwikkeld. De set kengetallen is bedoeld om raad en bestuursleden meer inzicht te geven in de financiële positie en om vergelijkingen mogelijk te maken.

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de 12 provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) opgesteld dat vanaf begrotingsjaar 2020 geldt. In het GTK zijn de volgende signaleringswaarden opgenomen.

Kengetallen	Realisatie	Prognose	Begroting				Zonder AU korting*	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2026	2027
1a. Netto schuldquote	72,5%	96,4%	94,5%	117,7%	133,8%	144,7%	122,5%	132,4%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	66,1%	89,6%	88,3%	111,5%	127,3%	138,3%	116,3%	126,3%
2. Solvabiliteitsratio	26,1%	19,5%	18,5%	16,3%	12,5%	8,7%	15,3%	11,5%
3. Grondexploitatie	2,5%	7,2%	6,6%	6,5%	6,8%	6,8%	6,5%	6,5%
4. Structurele exploitatieruimte	5,5%	0,1%	0,0%	0,7%	-6,2%	-6,5%	-1,1%	-1,2%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	80,4%	75,6%	77,8%	78,2%	78,2%	78,2%	78,2%	78,2%

* Voor de jaren 2026 en 2027 zijn ook de kengetallen weergegeven zonder de korting op de algemene uitkering. Zonder de korting op de algemene uitkering blijft het resultaat in 2026 en 2027 circa € 1,5 miljoen negatief als gevolg van de cao-verhoging.

1a. Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

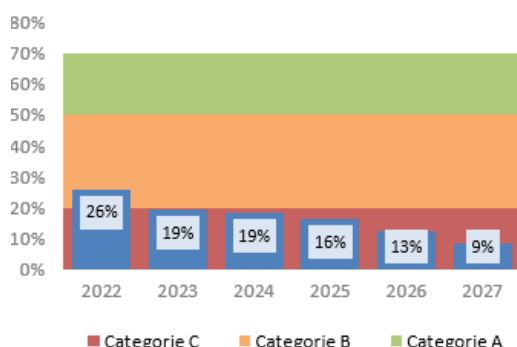
Vanwege een grote investeringsbehoefte (bijv. nieuw sportcentrum in Elst) moet de komende jaren een groter beroep worden gedaan op de kapitaalmarkt. De totale (netto) schuld neemt daardoor dus toe. Bij (redelijk) gelijkblijvende totale baten excl. reservemutaties leidt dat bij dit kengetal dus tot een stijgend percentage.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Zie toelichting bij 1a.

2. Solvabiliteitsratio

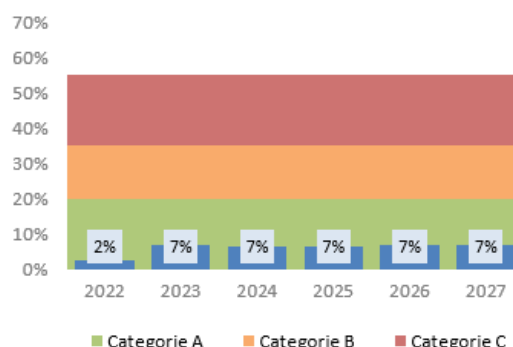

2. Solvabiliteit

Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Een stijging van de algemene reserve als gevolg van het jaarrekeningresultaat 2021 en de verwachte resultaten over 2022 (stand 2e bestuursrapportage) zorgt voor een verbeterd solvabiliteitspercentage.

3. Grondexploitatie

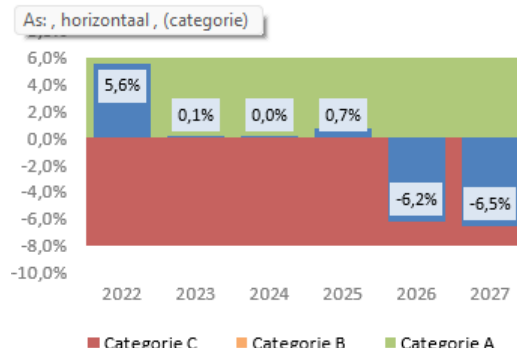

3. Grondexploitatie

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitatie is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Ten opzichte van 2021 is de boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie weliswaar wat toegenomen, maar qua percentage zitten we nog ruimschoots in de categorie minst risicovol.

4. Structurele exploitatieruimte

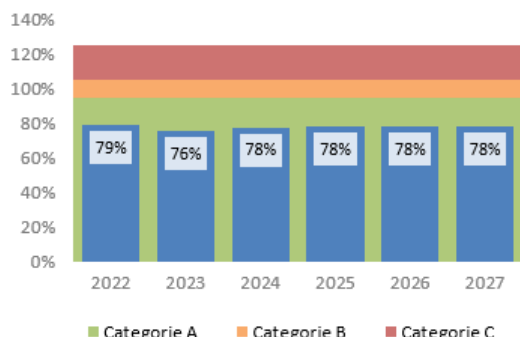

4. Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Bij de berekening van dit kengetal wordt het structureel begrotingsresultaat gedeeld door de totale baten excl. reservemutaties. Zoals uit het hoofdstuk financiële positie blijkt is er in de meerjarenperiode 2023 - 2025 sprake van een structureel overschot. Dat leidt dus tot een positief percentage in deze jaren. In 2026 is dit nog niet het geval door de onduidelijkheid m.b.t. de nieuwe financieringssysteem van het Rijk.

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit

Dit cijfer geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

De (lokale) belastingdruk in Overbetuwe is en blijft ook de komende jaren lager dan het landelijk gemiddelde. Het verschil wordt de komende jaren wel wat kleiner, maar dat komt doordat de woonlasten in Overbetuwe de komende jaren licht stijgen en het landelijke gemiddelde constant is gehouden in de berekening van dit kengetal.

Conclusie:

De ratio van het weerstandsvermogen van de gemeente Overbetuwe is voor 2024 1,94 en daarmee ruim voldoende. In de begrotingsperiode 2024-2027 is echter een dalende tendens waarneembaar als gevolg van een aantal grote investeringen (o.a. Wanmolen Zetten, Multifunctioneel Sport Complex Elst, onderwijs huisvesting) en de verwerking van de mogelijke daling van de algemene uitkering in 2026 en 2027.

Uitgaande van de signaleringswaarden, zoals deze door de toezichthouder worden gehanteerd, vallen de ratio's voor 2024 in de categorie "neutraal" en "minst risicovol". In 2025 zakt de solvabiliteit al naar de categorie "meest risicovol". Vanaf 2026 zakt ook de netto schuldquote en de structurele exploitatieruimte naar de categorie "meest risicovol".

III. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
 - voorzieningen: groen (o.a. bomen), verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
 - gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer
- Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden. De door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden in deze paragraaf toegelicht.

Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft beleids- en beheerplannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) is het beleidsdocument waarin de kwaliteit van de openbare ruimte is vastgelegd. Daarnaast staan de kwaliteitseisen t.b.v. inrichting en beheer openbare ruimte hierin vermeld.

Het vervolg is dat er op basis van de beleidsuitgangspunten van het IKP OR de nieuwe integrale beheerplannen worden opgesteld. In de plannen die op termijn ter vaststelling aan het college worden aangeboden worden naar aanleiding van het kwaliteitsniveau de beheermaatregelen concreter geformuleerd.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie [1]
Integrale Beheerplannen Openbare Ruimte	14-12-2010	2023-2024
Beheerplan wegen 2014 - 2018 (integrale beheerplannen)	17-03-2015	2023-2024
Gemeentelijk Rioleringsplan	04-12-2017	2025
Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)	21-03-2023	2028
Evaluatie Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	2023
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	2027
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	2023-2024 (vaststelling nieuwe DMJOP's)
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris).	28-10-2008	2023-2024
Visie op vastgoed	20-02-2018	2024

[1] Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

[2] Zie ook de opmerkingen over de bekostigingssystematiek riolering in de paragraaf lokale lasten.

Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte (IKP OR) is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed[3]. De beschrijving van de kwaliteitsniveaus op verschillende aspecten zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt.

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet (of niet-geheel) aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan
Oordeel inwoners (schaal 1,0-10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 – 7,0	Score 7,1 – 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

[3] In de overzichten is het kwaliteitsniveau “goed” gewijzigd in “hoog”.

In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	<i>Wegen</i>: basisniveau <i>Groen</i> Binnen bebouwde kom: basis/hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau <i>Straatreiniging</i> Centra en bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: basisniveau <i>Straatmeubilair</i> Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau
Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte	2021	In 2021 is het IKP OR vastgesteld. Hierin is de strategie, de bekostiging en het beleid van de verschillende beheerdisciplines voor de openbare ruimte op hoofdlijnen uitgewerkt. Het doelmatig en eigentijds beheer moet leiden tot een aantrekkelijke leefomgeving waarin inwoners prettig kunnen wonen en werken. Het nieuwe IKP zorgt dat voor bestuur, de organisatie en de inwoners duidelijk is wat men mag verwachten van het beheer van de openbare ruimte. Het vastgestelde IKP OR is uitgangspunt voor het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte en de basis voor de uitwerking in beheerplannen.
Beheerplan Wegen 2014 - 2018	17-03-2015	Wegen basisniveau
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	04-12-2017	De gemeente moet voldoen aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2018-2022. Uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: 1. Risico gestuurd rioolbeheer. Dit houdt in dat rioolvervanging niet langer bepaald wordt aan de hand van de technische afschrijving, maar aan de hand van inspectiegegevens en de situering van het riool. Met het risico gestuurd rioolbeheer wordt de verwachte vervangingsopgave over een langere periode uitgespreid. Tijdens de planperiode kan, op basis van nieuwe inspectieresultaten blijken dat de uitgangspunten voor de kostenramingen van dit GRP niet meer volledig juist zijn. Het is de verwachting dat dit slechts beperkte wijzigingen zullen zijn. 2. De financiële consequenties van de investeringen en werkzaamheden worden voor een periode van 20 jaar berekend. 3. In de meerjarenramingen van het GRP wordt rekening gehouden met een jaarlijkse loon- en prijsstijging van 1,5%. Ter compensatie hiervan wordt het riooltarief jaarlijks met 0,5% verhoogd. 4. Een kostendekking van 100%, waarbij rekening wordt gehouden met de in te calculeren rente over de voorziening riolering. 5. De minimumomvang van de voorziening riolering bedraagt € 1.000.000. 6. Het (resterende) saldo van de voorziening wordt in 10 jaar

Naam beleids- /beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
		ingezet ter verlaging van de rioolheffing van 2018 tot en met 2027. 7. De uit de jaarrekening blijken exploitatievoordelen worden gebuikt ter verlaging van de rioolheffing. Het na te streven kwaliteitsniveau kan worden bepaald op "basis". In 2021 is er een start gemaakt met de evaluatie van het GRP 2018-2022. Op basis van de bevindingen heeft de gemeenteraad in 2023 het huidige GRP met twee jaar verlengd. Het is belangrijk om de aansluiting te vinden met de omgevingswet/visie. De vertaling van dit beleid daarvan is nog niet klaar. Daarnaast zijn er nog projecten/werkzaamheden uit het huidige GRP die nog niet zijn afgerond.
Beleidsplan Licht in Overbetuwe	06-02-2018	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau "basis" is. Uitgangspunt is: Openbare verlichting voor de verkeersveiligheid en op hoofdfietsroutes (plus). Dit betekent alleen openbare verlichting buiten de bebouwde kom als dat voor de verkeersveiligheid nodig is (bijvoorbeeld bij kruispunten en verkeersgevaarlijke situaties als bochten, obstakels ed.) en er geen betere alternatieven zijn zoals markering, reflectie e.d. Op alle hoofdfietsroutes (en plus routes) is oriëntatieverlichting behalve op de Drielse Rijndijk, de Randwijks Rijndijk en de Waaldijk vanwege de flora en faunawetgeving, dit is namelijk Natura2000 gebied.
Beleidsplan Speelvoorzieningen	15-02-2022	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Met behulp van inspecties wordt dit geborgd. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Met behulp van een meerjaren renovatieplan wordt wijk- en kerngericht gewerkt aan renovaties van speelruimte. In 2022 is het nieuwe speelbeleid 'Samen(spel) in Overbetuwe' aangeboden aan de gemeenteraad.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	11-04-2013	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarenonderhouds-planningen. In 2018 zijn er nieuwe meerjarige onderhoudsplannen (MJOP's) gemaakt. Voor de gebouwen met de gebruiksfuncties sport, welzijn en kantoor zijn de plannen inmiddels omgevormd tot DMJOP's, waarbij duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt is. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de (D)MJOP's vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis". In 2020 hebben we een concreet voorstel voor verduurzaming van een aantal gebouwen met zonnepanelen gemaakt, waarvan de uitvoering in 2021 heeft plaatsgevonden. In 2022 zijn we gestart met het verder actualiseren van de DMJOPS. Deze zijn in eind 2023/begin 2024 gereed. In de nieuwe DMJOPS sluiten we aan bij thema's zoals, energie en warmtetransitie, klimaatadaptie en biodiversiteit. Zo wordt er straks geld gereserveerd voor de verdere verduurzaming van de gebouw gebonden installaties. De nieuwe DMJOPS zullen aan de raad worden voorgelegd.

Naam beleids- /beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. We hebben hiervoor geen meerjarenonderhoudsplannen gemaakt. Op 7 september 2021 heeft de gemeenteraad de sport- en beweegnota vastgesteld. In deze nota is o.a. afgesproken dat een nieuwe tarievenstructuur wordt onderzocht. Dit onderzoek wordt in 2023 afgerond. Daarnaast wordt een actuele kostendekkende vergoeding voor het veldonderhoud vastgesteld. De aanbesteding van het meerjarenonderhoud voor de voetbalvelden en veldmeubilair is afgerond. De aanbesteding loopt tot en met 28 februari 2025. In de aanbesteding is zowel het groot als klein onderhoud meegenomen. Op basis van het meerjarenonderhoud zijn de kunstgrasvelden van HCOB en Spero vervangen. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Hiervoor is in 2018 de aanbesteding afgerond. Aan de hand van de jaarlijkse keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Ook controleren we middels jaarlijkse inspecties het veldmeubilair. Aan de hand hiervan bekijken we welk veldmeubilair aan vervanging toe is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Visie op Vastgoed	20-02-2018	In maart 2021 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken rondom de uitwerking van de Visie op Vastgoed. Een aantal pijlers zijn nader uitgewerkt. In 2023 wordt de Visie op Vastgoed geëvalueerd. Deze evaluatie wordt aan de raad aangeboden.

Financiële consequenties

Het integraal kwaliteitsplan Openbare Ruimte (IKP OR) is vastgesteld. In dit plan is nader ingegaan op de benodigde en beschikbare budgetten. Aan de hand hiervan zijn er extra middelen beschikbaar gesteld en zijn deze middelen meegenomen in de begroting.

De volgende stappen zijn het realiseren van de ambities vastgelegd in het IKP. Om deze ambities te realiseren wordt er een ingroeimodel voorgesteld. Om te groeien van tempo 1 naar 2. Deze middelen zijn in het Uitvoeringsprogramma 2022-2026 (UP).

Daarnaast moeten we het gewenste kwaliteitsniveau in de gehele openbare ruimte, wat voortkomt uit het IKP OR, verder uitwerken in de integrale beheerplannen. Het reguliere onderhoud is reeds opgenomen in de begroting maar met name het groot onderhoud en de vervangingen en vernieuwingen moeten volgens de BBV ook worden meegenomen in de begroting. Hierbij stappen we af van het programma nieuwe lasten. Vanaf 2023 is er daarom een structureel bedrag opgenomen in de begroting. Aangezien er nog diverse projecten uit het oude PNL in uitvoering zijn, wordt er een ingroeimodel gehanteerd. In het UP is in 2023 een structureel bedrag opgenomen van € 600.000 met een jaarlijkse stijging van € 200.000 oplopend naar € 1.200.000 in 2026. Voor het te plegen groot onderhoud zal een voorziening gevormd worden met de uitwerking van de beheerplannen als basis. Eind 2023 / begin 2024 komen deze plannen in de raad en zal de voorziening officieel gevormd worden.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroot 2024 (bedragen x € 1.000)	Voorz. /BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheerplan Wegen	2015	5.855	Neen	N.v.t.
Openbaar groen	Integraal Kwaliteitsplan Openbare Ruimte	2021	2.081	Neen	N.v.t.
Straatreiniging	Beheerplan Openbare Ruimte	2010	28	Neen	N.v.t.
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	n.v.t.	195	Maakt deel uit van GRP	Zie GRP
Riolering	GRP 2018-2022	2017	2.482 ^[4]	Ja	Ja
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2018	505	Neen	N.v.t.
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2022	147	Neen	N.v.t.
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	76	Ja	Ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	35	Ja	Ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2021	2013	77	Ja	Ja
Accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	Sportnota (nog vast te stellen)	2019	152	Neen	Ja
Totaal			11.633		

[4] Excl. de onttrekking uit de voorziening.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn de ramingen voor onderhoudslasten uit het meerjarenonderhoudsplan op het overzicht vermeld. Op de taakvelden van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt

IV. Financiering

Beleidskader

Het financieringsbeleid is vastgelegd in het Treasurystatuut en gebaseerd op de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). De uitvoering van het financieringsbeleid wordt gedaan door de treasuryfunctie, binnen de kaders van het Treasurystatuut. De Wet Fido geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie. Een belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm op langlopende leningen. Daarnaast zijn decentrale overheden zijn verplicht om deel te nemen aan schatkistbankieren, maar kunnen niet lenen bij de schatkist. Het schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën wel buiten de schatkist van het Rijk houden. Voor onze gemeente bedraagt dit drempelbedrag in 2024 € 2.614.000. Het schatkistbankieren wordt door de gemeente gebruikt voor tijdelijke geldoverschotten.

Marktontwikkelingen

Vanwege de aanhoudende hoge inflatiecijfers verkrapt de ECB haar monetair beleid. De inflatie blijft zowel dit jaar als in 2024 duidelijk boven de doelstelling van de ECB. De centrale bank zal het monetaire beleid waarschijnlijk nog iets verkrappen. De rentetarieven zullen met name in de kortere looptijden nog wat oplopen. Vanwege de recessieangst en de verschillende impact die de renteverhogingen op de diverse eurolanden hebben zullen de renteverhogingen mogelijk begrensd zijn. De verwachting voor de 10 jaars NL rente op staatsobligaties is, dat deze over 2024 gemiddeld circa 3,25% zal zijn. De korte geldmarktrente (3-maands Euribor) zal naar verwachting oplopen naar 4,0%. Deze rentetarieven worden gezien als risicovrije rentes.

Leningenportefeuille

De verwachte additionele financieringsbehoefte van de gemeente in 2024 bedraagt € 29,5 miljoen, waaronder € 7,5 miljoen aan herfinanciering. Daarmee wordt voorspeld dat de leningenportefeuille zal toenemen tot circa € 113 miljoen per ultimo 2024. De geldstromen die voortkomen uit investeringen in projecten en de verkopen van grondcomplexen bepalen in grote mate de omvang van de financieringsbehoefte. Als de investeringen en of de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkoop, afwijken van wat in de begroting is opgenomen, dan zal het beroep op de kapitaalmarkt daarop worden aangepast.

Mutaties leningenportefeuille (bedragen x €1.000)	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming leningenportefeuille per 1-1-2024	100.437	1,58%
Nieuwe langlopende leningen	20.000	4,00%
Reguliere aflossingen	7.516	1,84%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	0	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	0	
Raming leningenportefeuille 31-12-2024	112.921	2,14%

Rente

In de begroting 2024 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag aan toegerekende rente van afgerond € 2,4 miljoen. De totale boekwaarde van de investeringen bedraagt per 1 januari 2024 € 196 miljoen.

Volgend schema geeft inzicht in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. De methode van rentetoerekening is voorgeschreven door de commissie Besluit Begroten en Verantwoorden.

Schema rentetoerekening 2024 (bedragen x €1.000)	
Netto rentelasten kort- en langlopende leningen	2.396
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	498
Toe te rekenen rente aan grondexploitatie	-43
Toe te rekenen rente aan investeringen	2.851
Toe te rekenen rente via renteomslag	-2.944
Renteresultaat op taakveld Treasury (Nadeel)	-93

Bij de gehanteerde rentesystematiek wordt de betaalde rente omgeslagen over de investeringen. Voor deze renteomslag wordt 1,5% (omslagrente) gehanteerd over 2024. Voor de bepaling van het rentetarief voor nieuw aan te trekken lang lopende leningen wordt 4,0% gehanteerd en voor de reserves en voorzieningen wordt 1,5% gehanteerd. Voor het aantrekken van kort lopende leningen is 4,5% gehanteerd. Het gepresenteerde verwachte rentenadeel van € 93.000 betekent dat de gehanteerde omslagrente van 1,5% over de investeringen hoger is dan het verwachte rentepercentage dat over de financiering zal worden betaald (1,45%). Het verschil bevindt zich binnen de toegestane bandbreedte, wat betekent dat een reëel rentepercentage wordt toegerekend aan de investeringen.

Door de oplopende marktrente werd bij het opstellen van de Kadernota 2024 gedacht dat het omslagpercentage zou moeten stijgen naar 2,0% door de fors stijgende marktresntes voor kort en lang geld. Bij het opstellen van de begroting 2024 is nog eens kritisch gekeken naar alle factoren die van invloed zijn op de berekening van het omslagpercentage. Dat heeft ertoe geleid dat het omslagpercentage uiteindelijk toch ongewijzigd op 1,5% is gebleven.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

Koersrisico

Het risico dat de financiële activa in waarde vermindert door negatieve koersontwikkelingen. Het koersrisico op uitgezette gelden is nihil. De gemeente heeft een netto schuld. Tijdelijke overtollig geld wordt conform de regels van het schatkistbankieren ondergebracht bij het Rijk via een rekening courant.

Renterisico

Het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. Voor korte en lange financiering gelden de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide worden hierna toegelicht:

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang van de kortlopende leningen (looptijd korter dan één jaar). Bij het overschrijden van de kasgeldlimiet zal onze gemeente de korte

leningen omzetten naar langlopende leningen, behalve bij incidentele tijdelijke overschrijdingen. De kasgeldlimiet mag niet met meer dan twee achtereenvolgende kwartalen worden overschreden. Over het algemeen zijn kortlopende leningen goedkoper dan langlopende leningen en dus op korte termijn financieel aantrekkelijk. Op de lange termijn is er een renterisico, immers er is een kans dat de herfinanciering duurder uitpakt. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente.

Kasgeldlimiet 2024 (bedragen x €1.000)	
(1): Gemiddelde vlottende schuld	10.000
(2): Gemiddelde vlottende middelen	0
(3): Nettovlottendeschuld (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)	10.000
(4): Kasgeldlimiet (8)	11.177
(5): Ruimte / overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet (4-3)	1.177
Berekening kasgeldlimiet	
De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 7)	
(6): Begrotingstotaal	131.493
(7): Het bij ministriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
(8): Kasgeldlimiet (6x7)	11.177

Uit de tabel blijkt dat de gemeente onder de vastgestelde normering voor de kasgeldlimiet blijft.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Stap	Variabelen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
2)	Aflossingen	7.516	10.742	11.000	11.000
3)	Renterisico (1+2)	7.516	10.742	11.000	11.000
4) =(4a x 4b/100)	Renterisiconorm	26.299	26.207	25.143	25.171
5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	18.783	15.465	14.143	14.171
5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0
Berekening Renterisiconorm					
4a)	Begrotingstotaal	131.493	131.034	125.717	125.854
4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%

Uit de tabel blijkt dat de renterisiconorm in 2024 niet zal worden overschreden.

Derivaten

Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van renterisico's. De gemeente Overbetuwe maakt geen gebruik van derivaten.

Kredietrisico's

De gemeente loopt financieel risico omdat er leningen zijn verstrekt aan derden en omdat we garant staan voor derden. Voor de beheersing van het kredietrisico is inzicht in de verstrekte leningen en garantstellingen nodig. In de financiële verordening en het Treasurystatuut is

bepaald dat uitzettingen en garanties alleen plaatsvinden, inzien zij een publieke taak dienen.

Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2024 over een bedrag van € 8,1 miljoen aan uitgezette leningen per 1 januari 2024 kredietrisico lopen:

- Hypothecaire leningen verstrekt aan personeel van € 38.188 (betreffen restanten van de opgeheven regelingen).
- Lening aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) van € 7,3 miljoen. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen. Het betreft revolverende fondsen; rente en aflossing worden aangewend voor nieuwe leningen.
- Lening aan De Vereniging tot instandhouding en Exploitatie van "Ons Dorpshuis" (de Hoendrik) van € 541.618.
- Overige leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een totaalbedrag van totaal € 191.356.

In de afgelopen jaren hebben er op verstrekte leningen door de gemeente geen wanbetalingen plaatsgevonden. Ook voor 2024 wordt het kredietrisico op de uitgezette leningen laag geacht.

V. Bedrijfsvoering

Inleiding

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op de bedrijfsvoering disciplines personeel & organisatie, communicatie, informatiemanagement & informatiebeveiliging en planning & control.

Een goede en efficiënte bedrijfsvoering ondersteunt de gemeentelijke organisatie bij het doelmatig en effectief uitvoeren van gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven en instellingen en het bestuur. De ontwikkelingen staan niet stil, daarom zetten we in 2024 verder in op het optimaliseren en professionaliseren van de bedrijfsprocessen. Zodat wij flexibel in kunnen spelen op veranderingen en ontwikkelingen die de komende jaren op ons afkomen.

Organisatie & Personeel

Organisatieontwikkeling

In 2024 geven we verder vorm aan de organisatieontwikkeling die in 2020 in gang is gezet via de destijds vastgestelde Organisatievisie en koers Overbetuwe. Onze visie geeft aan wie we willen zijn en waar we naar toe willen groeien. We werken aan deze organisatieontwikkeling door sturing op houding en gedrag en door sturing op resultaten.

Deze sturing vindt plaats op diverse niveaus en hiervoor worden het organisatieplan, de domein-plannen, teamplannen en individuele werk- en ontwikkelplannen ingezet. In het organisatieplan staan strategische, domeinoverstijgende opgaven op het vlak van organisatieontwikkeling die extra aandacht behoeven in een jaar. De inhoud hiervan wordt in Q4 2023 bepaald voor het kalenderjaar erop. In datzelfde kwartaal worden domein- en teamplannen opgesteld, met daarin de specifieke ontwikkelpunten voor de domeinen en teams. In deze plannen staat zo specifiek mogelijk welk resultaat beoogd wordt, door wie en met welk tijdspad. Waar mogelijk, verbinden we indicatoren met een norm aan deze beoogde resultaten.

Een reeds ingezette ontwikkeling die in 2024 wederom aandacht verdiend is 'participatie'. We willen als gemeente inwoners beter betrekken, om aan te sluiten op de behoeften en ervaringen die er in onze samenleving zijn en zo een groter draagvlak voor beleid en besluiten creëren. Dat beleid bij voorkeur samen met inwoners wordt gemaakt, waarbij altijd het algemeen belang voor ogen wordt gehouden. Dit betekent iets voor de gewenste vaardigheden, houding en gedrag van onze medewerkers. De kernwaarden van onze organisatie (eigenaarschap, resultaatgericht, zelfbewust en coöperatief) zijn daarbij leidend in ons handelen.

Tevens geven we in 2024 opvolging aan (een deel van) de aanbevelingen uit twee uitgevoerde evaluaties in 2023. Dit betreft de evaluatie van de hoofdstructuur & verfijning, organisatievisie en koers en de evaluatie van de systematiek van het personeelsbudget. Eventuele financiële effecten van de opvolging van deze aanbevelingen worden op een later moment gerapporteerd.

Personeel

Strategische Personeels Planning (SPP)

In 2024 ligt het accent op het verder uitvoering geven aan de vastgestelde actiepunten en het structureel borgen van SPP in onze P&C-cyclus. Zoals eerder aangegeven dit met als doel onze medewerkers te faciliteren bij de gewenste ontwikkeling en onze formatie te optimaliseren zodat we onze maatschappelijke opgaven kunnen blijven realiseren.

Krappe arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt blijft ook voelbaar bij onze organisatie. Diverse inspanningen op landelijk, regionaal en lokaal niveau (bijv. SPP-traject, optimalisatie arbeidsmarktcommunicatie) blijven we verrichten om de effecten te minimaliseren. De risico's die hieruit voortvloeien zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen in deze begroting.

CAO

De huidige CAO heeft een looptijd tot 1 januari 2024. De Cao onderhandelingen zijn inmiddels gestart. Zodra het CAO akkoord 2024 bekend is gaan we uitvoering geven aan de lokale effecten en worden de financiële effecten gerapporteerd in de bestuursrapportages. In deze begroting is al rekening gehouden met structureel 3% premie- en loonontwikkeling vanaf 2024.

Funcitiewaardering

Zoals eerder gerapporteerd is het in de huidige krappe arbeidsmarkt van groot belang om aansluiting te houden bij de salarisinpassing van functies op de arbeidsmarkt. Gezien de organisatie- en arbeidsmarkt-ontwikkelingen is de verwachting dat wij ook in 2024 via de jaarlijkse functie-waarderingsronde een aantal functies anders gaan inpassen en de functionele schaal hoger gaan vaststellen. Voor deze ontwikkeling wordt vooralsnog een beroep gedaan op structureel € 100.000. Over de definitieve financiële effecten van dit functiewaarderingstraject rapporteren wij in de reguliere bestuursrapportages.

Verlofharmonisatie en verlofsparen

Effecten Verlofharmonisatie

In het cao-akkoord 2021 en 2023 zijn afspraken gemaakt over verlofharmonisatie en verloftoename. Dit betekent minimaal 3,5 fte afname (2023 1,75 fte en 2024 1,75 fte) van de productieve uren terwijl het werkvolume ongewijzigd blijft. In de Kadernota 2022 is hierover een signaal afgegeven en in de Bestuursrapportage 2023 is gerapporteerd over de effecten voor 2023. Vanaf 2024 is het extra structurele nadeel € 140.000.

Regeling vervroegd uittreden (RVU) en verlofsparen

In het cao-akkoord 2021 zijn afspraken gemaakt over Verlofsparen en in het cao-akkoord 2023 over een Regeling Vervroegd Uittreden. Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat een aantal medewerkers hiervan gebruik gaat maken. Over de financiële effecten wordt in de bestuursrapportages 2024 gerapporteerd.

(Preventief) verzuim

Verzuim heeft continue aandacht binnen het management. De ingezette koers (nauwe samenwerking tussen management, P&O en Arbodienst), de uitkomsten van de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) en nieuwe inzichten (o.a. uit evaluaties) zijn ingrediënten die we gaan benutten om nog meer grip te krijgen op (preventief) verzuim.

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van het ziekteverzuim% (excl. zwangerschapsverlof) weergegeven.

	2020	2021	2022	2023	2024
Norm Overbetuwe	5,4%	5,8%	6,5%*	6,5%*	6,5%*
Werkelijk Overbetuwe	6,7%	6,7%	8,4%	7,6% **	N.n.b.
Landelijke gemeente	5,5%	5,8%	6,7%	N.n.b.	N.n.b.
Landelijk gemeenten 20.000 - 50.000 inwoners	5,4%	5,8%	6,5%	N.n.b.	N.n.b.

* Norm bijgesteld op basis van de VNG-personeelsmonitor 2022

** Werkelijk t/m augustus 2023.

Uitkomsten Evaluatie systematiek P-budget (P-budget)

In april 2023 is uw Raad geïnformeerd over de aanvang van de evaluatie systematiek personeelsbudget (P-budget). In mei t/m september 2023 is door het externe bureau Berenschot de evaluatie systematiek P-budget uitgevoerd. Over de uitkomst van deze evaluatie wordt / is uw Raad geïnformeerd tijdens de informatiebijeenkomst Organisatieontwikkelingen d.d. 26 september 2023.

Door middel van een Raadsbesluit wordt de uitkomst van de evaluatie aan uw Raad voorgelegd. Zoals aangegeven in de Kadernota 2024 zijn in deze begroting de uitgangspunten toegepast zoals opgenomen in de Kadernota 2022. Dit in afwachting van de evaluatie en uw besluit hierover.

Ontwikkeling P-budget 2020 -2024

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële ontwikkeling van het P-budget vanaf 2020 t/m 2024.

Jaar	2020	2021	2022	2023	2024
Totale omvang P-budget o.b.v. primaire begroting	26,4 */**	26,3 */**	26,5 */**/**	26,8*/**/**	31,4*/**/**
Totale omvang P-budget o.b.v. aangepaste begroting	26,0	26,8 **	26,9 **	29,8 **	N.n.b.
Werkelijke uitgaven P-budget	25,6	26,0	27,1	19,6****	N.n.b.

* 2020 t/m 2024: Is incl. 0,48 mlj. formatie uitvoering belastingsamenwerking Lingewaard (deze wordt volledig terugbetaald) door Lingewaard. En excl. budget uitvoering ICT samenwerking (0,7 mlj.) door gemeente Lingewaard.

** 2020 t/m 2024: De stijging P-budget is vooral te verklaren door salaris- en premieontwikkeling die voortvloeien uit CAO-akkoorden en landelijke vastgestelde premieontwikkeling (bijv. pensioenpremie) en bestuurlijke ambities (bijvoorbeeld Uitvoeringsprogramma 2022-2026 en diverse genomen raadsbesluiten).

*** 2022 t/m 2024: inclusief taakstelling en premie- en salarisontwikkeling.

**** 2023: Uitgaven t/m 20 september 2023.

De stijging (4,6 mlj.) van het P-budget 2024 t.o.v. 2023 is in hoofdlijnen als volgt te verklaren.

- 2,5 mlj. waarvan 1,5 mlj. financiële effecten die voortvloeien uit het Cao akkoord 2023 en 1 mlj. (indicatief 3%) voor loon- en premieontwikkeling 2024 incl. functiewaardering (0,1 mlj.).
 - 0,9 mlj. * voor uitvoeren taken die voortvloeien uit het Uitvoeringsprogramma 2022-2026.
 - 1,1 mlj. * voor extra taken die voortvloeien uit landelijke of lokale afspraken (bijv. Beleidsplan schuldhelpverlening, Uitvoeringsakkoord verhoogde asielinstroom, 18 maatregelenpakket (gedeeltelijk).
 - 0,9 mlj. voor formatie Sociaal Domein omdat een aantal functies de afgelopen jaren incidenteel gefinancierd. De taken die bij deze functies horen zijn van structurele aard en zijn daarom nu opgenomen binnen de structurele personeelsformatie (P-budget).
 - minus 0,4 mlj.erschikking P-budget ten behoeve van bovenstaande formatie Sociaal Domein. De overige 0,5 mlj. wordt door aanpassing van overige budgetten buiten het P-budget gedekt.
 - minus 0,4 mlj. taakstelling 2024 conform afspraak in de Kadernota 2022.
- *De beschikbare structurele uitvoeringsbudgetten voor deze taken worden overgeheveld naar het P-budget 2024 ten behoeve van formatie.

Indicator	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroot 2022	Begroot 2023**	Begroot 2024	Bron
Formatie: aantal Fte per 1.000 inwoners	7,1	6,8*	6,8*	6,7*	7,3**	Interne bron
Bezetting: aantal Fte per 1.000 inwoners	6,4	6,4	6,3	6,3	6,9	Interne bron
Apparaatkosten: kosten per inwoner	641,5	654,6	649,5	655,7	737,0	Interne bron
Externe inhuur tlv P-budget	16%	17%	13%	15%	15%	Interne bron
Externe inhuur tlv P-budget incl overige budgetten	21%	25%	17%	19%	22%	Interne bron
Overhead: % van totale lasten	13%	13%	14%	15%	15%	Interne bron

*Excl. Formatie Uitvoeringsprogramma en diverse genomen raadsbesluiten.

** Incl. Formatie Uitvoeringsprogramma en diverse genomen raadsbesluiten.

Communicatie

In 2023 heeft een analyse plaatsgevonden met betrekking tot de verdere professionalisering van communicatie. In 2024 gaan we proactief communiceren naar aanleiding van signalen uit de samenleving en worden alle medewerkers in de organisatie getraind om begrijpelijke taal te gebruiken in communicatie-uitingen. Daarnaast levert het cluster communicatie een bijdrage aan het programma 'Anders werken met de Samenleving', waarbij de ontwikkelde methoden en werkwijzen worden ingezet bij interactie met onze inwoners.

Informatiemanagement

In 2024 zetten we verder in op het optimaliseren van processen, het fundament om inwonergericht en transparant te kunnen werken. Daarnaast blijven we doorbouwen aan het andere fundament van onze bedrijfsvoering, het realiseren van een robuuste digitale werkomgeving. Dit is nodig om verdere digitalisering van onze werkprocessen te faciliteren en te blijven voldoen aan de steeds complexere informatiebeveiligingseisen. De ingebruikname van een nieuw financieel systeem in 2024 draagt bij aan het verkrijgen van meer grip en minder administratieve lasten in onze financiële processen. De beschikbaarheid van meer data uit onze informatiesystemen helpt ons ook om beter te sturen, onder andere in de Planning&Control cyclus en op diverse beleidsterreinen. Tot slot investeren we in het verder op orde brengen van ons informatiebeheer, om zo te kunnen voldoen aan de eisen vanuit de Wet Open Overheid en de binnenkort te moderniseren Archiefwet, maar ook de interne wens tot een meer transparante overheid.

Informatieveiligheid

Het onderwerp informatieveiligheid heeft steeds meer raakvlakken met de in- en externe activiteiten van de gemeente. De continuïteit van de dienstverlening, de privacy van inwoners, en de veiligheid van infrastructuur zijn belangrijke aandachtspunten. Om incidenten te voorkomen is een actieve aanpak nodig voor bescherming van de ICT-systemen en het bewust maken en houden van alle betrokkenen. De verwevenheid van ICT Infrastructuur en applicaties met de te leveren diensten zal daarom ook in de begroting een groeiend aandeel geven aan kosten voor ICT en daaraan gekoppeld ICT-beveiliging. Specifieke onderwerpen die in 2024 aandacht zullen krijgen zijn de inrichting van een managementsysteem voor informatieveiligheid om antwoord te geven op de groeiende audit-druk, doorgaande aandacht voor een (informatie)veilige werkcultuur in de organisatie, en het leren omgaan met ontwrichtende incidenten.

Planning & control

2024 is het tweede jaar dat het college van Burgemeester en Wethouders de financiële rechtmatigheidsverklaring gaat afgeven bij de jaarrekening. Het doel is om met een bepaalde mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële handelingen hebben plaatsgevonden binnen de kaders van de raad en aan wet- en regelgeving.

Dit realiseren we door te werken volgens het stuurmodel en het vaststellen van het interncontroleplan door het college. Daarnaast stelt de raad (via de auditcommissie) voor aanvang van het boekjaar de materialiteit van de rechtmatigheidsverklaring voor 2024 en het normenkader 2024 vast. Indien beleid in 2024 aangepast wordt, gaan we het normenkader 2024 met deze wijzigingen per einde boekjaar opnieuw laten vaststellen door de raad. In 2024 blijven we Power BI inzetten als ons centrale stuurinformatiesysteem en wordt de data steeds meer vanuit de bron gebruikt. Dit geeft als voordeel dat bij wisseling van leverancier de stuurinformatie intact blijft, omdat de koppeling vanuit het datawarehouse gemaakt wordt met de nieuwe leverancier.

Inkoop en contractmanagement

De inkoopfunctie wordt verder doorontwikkeld zodat het beter aansluit bij het ambitieniveau van de gemeente. De gemeente wil met haar inkoop een betere bijdrage leveren aan de gemeentelijke doelstellingen. De resultaten uit de evaluatie van de huidige inkoopfunctie worden verwerkt in een nieuw op te stellen inkoopbeleid. Aanvullend is er een aantal grote inkooptrajecten gepland zoals de realisatie van MFC de Wanmolen en de vervanging van een aantal ICT applicaties zoals onder andere het zaak- en archiefsysteem.

VI. Verbonden partijen

Inleiding

1. Inleiding

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), titel 2.3., artikel 15, dient de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien. Om te spreken van een verbonden partij, dient de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de betreffende partij te hebben.

De paragraaf verbonden partijen dient tenminste te bevatten:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

2. Bestuurlijk belang

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Het uitoefenen van bestuurlijke invloed op het bestuur van een bestuurlijk verbonden organisatie door de gemeente is er op gericht het publieke belang te dienen. In het nastreven van het publieke belang dient de reden gelegen te zijn van het aangaan van een relatie met een derde rechtspersoon.

3. Financieel belang

Alleen een bestuurlijk belang maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij, daarvoor is ook een financieel belang vereist. Onder financieel belang worden niet alleen eigendomsrechten, zoals die voortvloeien uit het bezit van aandelen begrepen, maar ook constructies als het verstrekken van leningen, het verlenen van subsidies en het stellen van garanties.

4. Beleid verbonden partijen

In de "Nota verbonden partijen" is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en het toezicht met betrekking tot de verbonden partijen is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad inzicht te geven over de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd over goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en over adequate beheersing van de eventuele risico's. Het gaat niet alleen om het bereiken van doelstellingen van de verbonden partijen zelf, maar ook om het bereiken van de doelstellingen die de gemeente met deelname in de verbonden partij heeft beoogd. Zowel financieel als inhoudelijke prestatieafspraken.

Financieel overzicht

Nr	Cat	Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Bijdrage 2024	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
				1 jan	31 dec	1 jan	31 dec
Gemeenschappelijke regelingen							
1	A	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	5.172	6.619	6.178	46.701	46.242
		Veilig Thuis	405	350	350	2.154	1.705 *
2	A	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	1.104	803	803	5.447	5.122
3	A	Park Lingezen	302	4.827	4.626	0	0
4	B	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein (MGR)	4.416	699	685	3.287	3.799 *
5	B	Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal	12	1.750	1.747	3.338	2.917 *
6	B	Recreatieschap Overbetuwe	0	0	0	0	0 *
7	B	BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	2.474	0	0	10.750	12.000
8	B	GR Regio Arnhem Nijmegen (Groene Metropoolregio)	465	100	100	4987	4713
Vennootschappen en coöperaties							
9	A	Commandiet Westeraam BV	0	0	0	0	0
10	B	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	0	5.062.000	4.615.000	143.995.000	107.459.000 *
11	B	Vitens NV	0	600.300	649.500	1.387.800	1.446.600 *
Stichtingen en Verenigingen							
12	B	St. Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk (SSGA)	4	0	0	3.619	3.386 *
Totale bijdrage verbonden partijen			14.354				
* De omvang van het eigen- en vreemd vermogen is gebaseerd op de jaarstukken 2022.							

VP Gemeenschappelijke regelingen

1. Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM)	
VGGM: Onderdeel Veiligheid: geen relevante ontwikkelingen. Veilig Thuis: geen relevante ontwikkelingen.	
Doelstelling/openbaar belang	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, veilig thuis, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, bevolkingszorg, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst.
Bestuurlijk belang	DB: Burgemeester .P. Hoytink-Roubos AB: - Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos (plv. locoburgemeester) - Wethouder C. Teunissen (geen plv.)
Deelnemende partijen	15 regiogemeenten: Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar
Risico's	Groot. De algemene bedrijfsreserve (ABR) wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadelige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Duurzame en gezonde samenleving, Leefbare en bereikbare samenleving, Inclusieve en participatiesamenleving.

2. Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

In 2024 wordt het tarief voor het eerst in 4 jaar verhoogd met 7 euro, van 92 euro naar 99 euro. Deze tariefstijging is noodzakelijk om de structurele effecten van de inflatie en de nieuwe, vastgestelde CAO 2023 op te kunnen vangen. De overhead kosten nemen af van 26,8% naar 25,1% waarmee deze voldoen aan het lange termijn doel dat de ODRA zichzelf heeft gesteld. De risico's voor de bedrijfsvoering zullen de komende jaren naar verwachting toenemen vanwege onder meer de krappe arbeidsmarkt, economische ontwikkelingen en vereisten vanwege wet- en regelgeving.

Doelstelling/openbaar belang	De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder A.T.L. van den Dam (plv. D.E.W. Horsthuis-Tangelder)

Deelnemende partijen	Provincie Gelderland en 10 regiogemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.
Risico's	Zeer klein
Programma	Duurzame en gezonde samenleving

3. Parkorganisatie (Park Lingezen)

Park Lingezen voert in 2024 haar reguliere taken uit. Deze taken bestaan uit de volgende onderdelen:

- Beheer
- Doorontwikkeling
- Activeren netwerk en events
- Communicatie

Doelstelling/openbaar belang	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezen
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder W.H. Hol (plv. Wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder) DB: Wethouder W.H. Hol
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Lingewaard, Nijmegen en Overbetuwe
Risico's	n.v.t.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

4. Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland te Arnhem

Ontwikkelingen 2024

Module Beheer

* Binnen de beheerorganisatie worden voor de periode vanaf 2024 de mogelijkheid geboden om overige taken onder te brengen in het kader van het faciliteren van het regionale overleg en beleidsondersteuning. Vooralsnog wordt er in deze begroting nog geen financiële invulling gegeven aan deze mogelijkheid. Wanneer een Regionaal Portefeuillehoudersoverleg overige taken bij de MGR wil onderbrengen, zal de bijbehorende begroting worden overgeheveld naar de MGR. Als dit aan de orde is, wordt dit opgenomen in een begrotingswijziging 2024.

Module inkoop:

* De regio bereid een nieuwe Inkoop Zorg voor en er liggen extra verzoeken om taken uit te voeren binnen de module Inkoop. De module inkoop is hiermee gestart in 2023 en dit proces loopt door in 2024. Dit vraagt om uitbreiding van formatie in 2023 en 2024.

Module Contractmanagement Inburgering (CMI)

* De optie voor het inkopen van inburgeringstrajecten voor de samenwerkingsmodule contractmanagement Inburgeringstrajecten is toegevoegd. Dit is nu nog niet aan de orde en benodigde formatie hiervoor is niet opgenomen in de begroting.

Module Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP)

* Het structureel onderbrengen van het Steunpunt SROI met bijdrage van gemeenten.

* Het WSP zal naast werkgeversbenadering dichterbij het aanbod van kandidaten gaan zitten om matches mogelijk te maken. In 2023 is er een nieuwe samenwerkingsovereenkomst gesloten met het UWV over de samenwerking tussen beide teams van het WSP (UWV deel en gemeenten). Het WSP-gemeentelijk deel zal de werkzaamheden voortzetten in 2024 met meer focus op de gemeentelijke opdracht.

Daarnaast blijft het WSP haar bijdrage leveren aan het regionale arbeidsmarktbeleid en wordt geanticipeerd op de mogelijke komst van de Regionale Werk Centra (RWC's). * Module WSP gaat in 2024 haar hardware vervangen. Dit is in de begroting meegenomen. <u>Module Werkgeverschap SW (WgSW)</u> * De module WgSW heeft eenzelfde ambitie als afgelopen jaar, namelijk het invullen van het formeel werkgeverschap van ca 1700 SW-medewerkers. Dit gebeurt op basis van de afspraken die gemeenten in 2023 opnieuw hebben vastgelegd met Scalabor en de MGR voor een periode van 3 jaar (2023-2025). Er zijn geen boventallige medewerkers van Presikhaaf Bedrijven meer in dienst van de MGR. Wel worden nog boven- en na-wettelijke uitbetalingen gedaan waarvoor een voorziening is getroffen. <u>Module Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden Gelre (RBL)</u> * Eind 2022 is er door branchevereniging Ingrado een nieuwe formatierichtlijn gepubliceerd. De analyse hiervan heeft er voor 2023 toe geleid, de formatie voor leerplichttaken, waaronder ook kwalificatieplicht MBO te laten toenemen. In 2023 is een groeimodel gehanteerd voor het ophogen van de formatie en bijbehorende kosten. In 2023 wordt de uitwerking hiervan geëvalueerd om te bepalen wat nodig is in de formatie-uitbreiding leerplicht 2024. Deze verwachte ontwikkeling is nog niet verwerkt in de begroting 2024. <u>Extra Samenwerkingsmodule facilitering overige regionale taken</u> Vanaf 1-1-2024 is deze nieuwe module toegevoegd. <u>Wijziging regeling MGR</u> Per 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd met als doel de democratische legitimatie en kaderstellende en controlerende rol aan de gemeenteraden te verstevigen. Voor 1 juli 2024 moeten de wijzigingen doorgevoerd zijn in de regeling. De MGR koerst op wijziging van de regeling per 1-1-2024, zodat ook een aantal andere wijzigingen, zoals de submodule steunpunt SROI en facilitering van extra module overige regionale taken per 1 januari geborgd is.. Verder ziet de gewijzigde WGR op strengere eisen die gesteld zijn aan de afspraken bij uittreding uit de regeling. Hierop is de regeling aangepast.	
Doelstelling/openbaar belang	Binnen deze Modulaire Gemeenschappelijke Regeling wordt op verschillende terreinen samen gewerkt in samenwerkingsmodules op het terrein van Zorg, Onderwijs en Participatie. De MGR bestaat uit een beheersorganisatie met de volgende modules: * Module Beheer * Module Inkoop * Module Contractmanagement Inburgering (CMI) * Module Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland (WSP) * Module Werkgeverschap SW (WgSW) * Module Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden Gelre (RBL) * Samenwerkingsmodule facilitering overige regionale taken (nieuw vanaf 2024!) Bestuurlijk worden de modules aangestuurd door bestuurscommissies, bestaande uit portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. De bestuurscommissies geven advies en leggen verantwoording af aan het Dagelijks Bestuur dat op zijn beurt weer verantwoording aflegt aan het Algemeen Bestuur van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland (SDCG)
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder A.T.L. van den Dam (plv. Wethouder C. B. A. Teunissen).
Deelnemende partijen	De 11 regio- gemeenten: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.

Risico's	Risico beperkt zich tot de bepaalde (financiële) bijdrage. Risico is uittredende gemeente(n) en/of beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule uit de GR. Frictiekosten worden toegerekend aan de uittredende partij, maar de verdeling t.a.v. overhead zal verhogen. Risico voor alle modules van de MGR op hogere indexeringen voor loonkosten en overige kosten dan waar in de primaire begroting rekening mee gehouden is. Uitvoeringsrisico dat maatschappelijke doelstellingen niet worden gehaald. Risico op onrechtmatigheid of fraude. Risico op geen passend personeel met expertise kunnen vinden voor het uitvoeren van de opdrachten. Risico op niet voldoen aan wet- en regelgeving voor gemeenten. Risico op incident / hack ICT beveiliging / AVG / ICT systeem niet beschikbaar.
Programma	Diversen

5. Euregio Rijn-Waal

Vanaf 2024 wordt de bijdrageregeling jaarlijks aangepast met de gemiddeld inflatie D/NL van de laatste 5 voorgaande jaren. De Euregioraad beslist jaarlijks over de hoogte van de ledenbijdrage in het kader van de vaststelling van de begrotingsstatuten. Verder geen relevante ontwikkelingen.

Doelstelling/openbaar belang	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking
Bestuurlijk belang	Euregioraad: 1. Burgemeester R.P. Hoytink-Roubos 2. Raadslid: H. van der Heijden 3. Raadslid: G. Maaijen Plaatsvervangers Euregioraad: 1. Wethouder D.E.W. Horsthuis - Tangelder 2. Raadslid: Janita Hanekamp-Janssen 3. Raadslid: Dia Vennis
Deelnemende partijen	De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, gevestigd in Kleve, waarbij ca. 55 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten.
Risico's	Gering
Programma	Algemeen Bestuur

6. Recreatieschap Over-Betuwe

Actuele ontwikkeling: Gelet op de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen moet de regeling voor 1 juli 2024 aangepast worden. Dit momentum wordt benut om een andere samenwerkingsvorm te onderzoeken met een minder zware bestuursstructuur.

Doelstelling/openbaar belang	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van openluchtrecreatie en het toerisme, het landschapsschoon en de natuurbescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau.
Bestuurlijk belang	AB: Wethouder D.E.W. Horsthuis- Tangelder (plv. wethouder A.H. Post), wethouder A.H. Post (plv. wethouder D.E.W. Horsthuis-Tangelder)
Deelnemende partijen	Gemeenten Arnhem, Lingewaard en Overbetuwe.
Risico's	Gering Het Recreatieschap Over-Betuwe is één van de drie aandeelhouders van de B.V. Recreatie-maatschappij Rivierengebied. In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeelhouders failliet.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

7. BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)

In 2024 wordt de gemeenschappelijke regeling BVO DRAN geactualiseerd conform de Wet gemeenschappelijke regelingen van 1 juli 2022.

Doelstelling/openbaar belang	De samenwerking heeft als doel het aanvullend openbaar vervoer het leerlingenvervoer en het gemeentelijk maatwerkvervoer slimmer, efficiënter en klantvriendelijker te organiseren en beter af te stemmen op de mogelijkheden van de inwoners.
Bestuurlijk belang	Bestuur: Wethouder A.H. Post (plv. Wethouder C.B.A. Teunissen)
Deelnemende partijen	18 regiogemeenten: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar
Risico's	Normaal. De BVO heeft geen eigen vermogen. Tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Programma	Inclusieve en participatiesamenleving, Werkende en lerende samenleving

8. Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem Nijmegen (Groene metropoolregio).

In de regionale agenda voor 2023-2024 staan de doelen die we met regionale samenwerking in deze periode willen bereiken en wat de bijdrage van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) is om dit te realiseren. De regionale agenda 2023-2024 is op 6 juli 2022 door het algemeen bestuur vastgesteld. Deze regionale agenda was voorzien van een begroting 2023-2026.

De ambitie blijft in 2024 ongewijzigd: we zijn een bloeiend stedelijk netwerk, zonder de overdruk van de Randstad. Dat willen we zo houden. We verwachten dat onze regio nog verder zal groeien; in inwoners, in werkgelegenheid en in mobiliteit. We hebben een forse woningbehoefte van circa 35.000 extra woningen tot 2030. We zetten in op blijvend werk en huisvesting voor onze inwoners. We zien ook dat onze gekoesterde leefkwaliteit bedreigd wordt als we niet gezamenlijk sturen op de groei die op ons afkomt. We willen daarom op regionaal niveau samenwerken, met de deelnemende gemeenten en onze partners met de vraag: hoe leiden we de groei gezamenlijk in goede banen, zodat de balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de regio behouden blijft?

Doelstelling/openbaar belang	Onze opgaven bevinden zich vooral op ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme en cultuur). Binnen de regio en richting Den Haag en Brussel profileren we ons als dé Groene Metropoolregio van Nederland en als (inter)nationale circulaire topregio 2050.
Bestuurlijk belang	Lid AB: Burgemeester R. P. Hoytink-Roubos (plv wethouder A.T.L. van den Dam). Groene Groeiregio: D.E.W. Horsthuis-Tangelder Circulaire Regio: A.T.L. van den Dam Verbonden Regio: W.H. Hol Ontspannen Regio: A.H. Post Productieve Regio: D.E.W. Horsthuis-Tangelder
Deelnemende partijen	18 regio- gemeenten: Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar
Risico's	Indien bij de jaarrekening een tekort ontstaat, passen de deelnemende gemeenten het tekort bij. De verdeling van het tekort vindt plaats op overeenkomstige wijze als beschreven bij het bepalen van de inwonerbijdrage.
Programma	Algemeen bestuur

VP Vennootschappen en coöperaties

9. Commandiet Westeraam B.V. te Elst

De Commandiet Westeraam B.V. wordt in 2023 geliquideerd, nu de GEM Westeraam Elst C.V. en de GEM Westeraam Beheer B.V. zijn geliquideerd.

Doelstelling/openbaar belang	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de Commandiet neemt de gemeente voor 48 % deel in de inbreng van de commanditaire vennoten.
Bestuurlijk belang	Wethouder R. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders Directeur: Peter Breukers De directeur van de Commandiet tekent de jaarstukken van de GEM De ingelegde aandelenkapitalen in de GEM Westeraam Elst CV (€ 217.815) en de GEM Westeraam Beheer BV (€ 10.892) zijn inmiddels aan de gemeente teruggestort .
Deelnemende partijen	Gemeente Overbetuwe
Risico's	Zeer klein.
Programma	Leefbare en bereikbare samenleving

10. Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag

Er zijn geen relevante ontwikkelingen aangegeven door de BNG voor de periode tot en met 2024, die aanleiding zouden kunnen geven het aandeelhouderschap in de BNG te heroverwegen.

Doelstelling/openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde.
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders De gemeente heeft zeggenschap in de BNG via het aandelenbelang van de gemeente in BNG, een stem per aandeel van EUR 2,50 nominaal. Dit is 0,04% van het totaal aantal uitstaande aandelen.
Deelnemende partijen	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies, 1 hoogheemraadschap en gemeenten.
Risico's	Beperkt. Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405 (21.762 aandelen)

Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Dividend	€ 54.405

11. Vitens N.V. te Zwolle

Doelstelling/openbaar belang	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening
Bestuurlijk belang	Wethouder A.T.L. van den Dam vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Deelnemende partijen	107 gemeenten en 3 provincies
Risico's	Beperkt. Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)
Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Dividend	€ 0

VP Stichtingen en verenigingen

12. Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)

Geen relevante ontwikkelingen

Doelstelling/openbaar belang	Een toegang tot SSGA is nodig om een robuuste en toekomstgerichte ICT-beheerorganisatie te verkrijgen door deze centraal te positioneren. Het beoogd effect is een verhoogde continuïteit van de informatievoorziening en (digitale) dienstverlening en mogelijkheid tot innovatie(ve) producten.
Bestuurlijk belang	Teammanager Informatie en Ondersteuning
Deelnemende partijen	27 deelnemers zoals gemeenten, scholen en andere non-profit organisaties
Risico's	Risico is nihil.
Programma	Reguliere werkzaamheden

VII. Grondbeleid

Inleiding

In deze Paragraaf Grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid van 2024 tot en met 2027.

Het gemeentelijk grondbeleid

In februari 2018 is door de raad de Nota Visie op Grondbeleid 2018 vastgesteld. In deze nota zijn de (on-)mogelijkheden, risico's en keuzen inzake het gemeentelijk grondbeleid beschreven en is aangegeven hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is. Met de vaststelling van deze nota ligt het accent op facilitair grondbeleid, dat wil zeggen dat initiatieven tot ruimtelijke ontwikkelingen in hoofdzaak aan ontwikkelende partijen worden overgelaten en de gemeente zelf in beperkte mate opereert op de grondmarkt. De gemeente heeft daarbij een regisserende en (aan)sturende rol. Parallel aan de herziene Omgevingsvisie wordt er een geactualiseerde nota opgesteld die in 2024 voor vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Bij winstgevend complexen dient, voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen te worden. Dit zal jaarlijks worden beoordeeld bij de actualisatie van de grondexploitaties.

De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

In 2024 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie.

Complex (bedragen x € 1.000)	Resultaat GREX	Eindwaarde per
Woningbouwcomplexen		
Elst Centraal (stationsplein West)	823 N	31-12-2024
<i>subtotaal</i>	823 N	
Bedrijvencomplexen		
De Merm Oost Elst	875 N	31-12-2026
Spoorallee Elst	235 N	31-12-2024
Elst Centraal Oost (Rijnstate)	498 N	31-12-2024
<i>subtotaal</i>	1.608 N	
Totaal	2.431 N	

Voor de complexen met een nadelig saldo is een voorziening gevormd van € 2,431 miljoen. Dit is exclusief de grondexploitaties die in 2023 worden afgesloten (Heteren Centrum en De Merm Elst). Inclusief deze projecten is de voorziening € 4,063 miljoen.

Faciliterende grondcomplexen

Naast de bovengenoemde actieve grondcomplexen zijn er ook faciliterende grondcomplexen. Bij deze faciliterende grondcomplexen maakt de gemeente ontwikkelaars/grondeigenaren het mogelijk hun gronden te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan de desbetreffende grondexploitatie worden op de ontwikkelaar/grondeigenaar verhaald. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan. De gemeente beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit het

begeleiden van de planvorming voorafgaand en tijdens de bestemmingsplanprocedure (inspraak en vaststellen van het bestemmingsplan) en toezicht op aanpassing openbare voorzieningen en eventueel overdracht openbaar gebied. Bij de voorbereiding tot realisatie van deze projecten worden de volgende overeenkomsten gebruikt:

- **Intentieovereenkomst:** hierin worden afspraken gemaakt over de rolverdeling en kosten om de maatschappelijke, financiële en ruimtelijke haalbaarheid van het plan te toetsen.
- **Exploitatieovereenkomst:** hierin worden naast financiële afspraken ook afspraken gemaakt over het woningbouwprogramma, inrichtingsplannen en de bestemmingsplanmedewerking.

Bij enkele faciliterende grondcomplexen kunnen niet alle plankosten verhaald worden op de ontwikkelaar. Voor 2024 wordt dit tekort geraamd op € 50.000. (ca. 400 uur) Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Participatie trajecten
- Vertraging door ruimtelijk procedures
- Mutaties medewerkers

Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente Overbetuwe loopt met de langjarige uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Organisatorische risico's:
 - Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen
 - Het niet (volledig) toekennen van subsidies
 - Invoering van de vennootschapsbelasting
- Projectrisico's:
 - Archeologie
 - Bodemverontreiniging
 - Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene en rentekosten
- Verhaalrisico's:
 - Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars
- Risico's op gebied van wet en regelgeving.
 - Wijzingen in regelgeving door Europese, Rijks en Provinciale beleid die de voortgang van de projecten kunnen beperken. (o.a. het stikstofbesluit)
- Economische risico's:
 - Nadelige economische conjunctuur. Dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen), leidend tot (extra) rentekosten.

De actieve (grond)complexen worden geheel voor rekening en risico van de gemeente uitgevoerd. Om betreffende risico te kunnen dekken is gemeentelijke weerstandscapaciteit noodzakelijk. De weerstandscapaciteit is een financiële buffer om tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze, dat het voorzieningenniveau ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller aanleiding zal zijn tot bezuinigingen.

De gewogen risicobedragen per 1-1-2024 van de actieve grondcomplexen over de periode 2024 -2027 zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de programmabegroting. Het totale gewogen bedrag van de risico's van de grondcomplexen bedraagt ca. **€ 760.000**. Dit is exclusief de grondexploitaties die in 2023 worden afgesloten (Heteren Centrum en De Merm Elst). Inclusief deze projecten is het bedrag gelijk aan € 1.000.000.

Grondcomplexen

In de jaren 2024 t/m 2027 wordt gewerkt aan de realisatie van onderstaande grondcomplexen.

Complex	Kern	Programma - nog te realiseren	looptijd
Actieve woningbouw complexen in exploitatie			
Elst Centraal (stationsplein West)	Elst	2 woningen	t/m 2024
Actieve bedrijven complexen in exploitatie			
De Merm Oost - Elst	Elst	Verkoop 2,4 ha	t/m 2025
Spoorallee	Elst	Verkoop laatste kavel	t/m 2024
Elst Centraal Oost (Rijnstate)	Elst	Ziekenhuis - bedrijfskavels	t/m 2024
Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouw complexen			
Driel - Zuid Oost	Driel	ca. 110 woningen	nader te bepalen
Herontwikkeling Land van Tap	Elst	ca. 36 woningen	nader te bepalen
Passieve woningbouw complexen			
Virehof (Baltussenweg)	Driel	41 woningen	t/m 2024
Schubertstraat-Brahmstraat - Elst	Elst	8 woningen	t/m 2024
Beethovenstraat	Elst	12 woningen	nader te bepalen
Klooster - (Elst centraal)	Elst	ca. 56 woningen	nader te bepalen
De Pas - Zuid	Elst	350 woningen	nader te bepalen
De Pas - Noord	Elst	100 woningen	nader te bepalen
Tuyn van de Limes	Herveld	59 woningen	nader te bepalen
Grintpad	Herveld	17 woningen	t/m 2023
Hoge Hof	Herveld	42 woningen	nader te bepalen
Liefkenshoek	Heteren	23 woningen	nader te bepalen
Plein	Heteren	39 woningen	nader te bepalen
NIOO terrein	Heteren	ca. 26 woningen	nader te bepalen
Julianaweg-Flessenstraat	Heteren	54 woningen	nader te bepalen
Hoge Wei fase 2 Oosterhout	Oosterhout	ca. 44 woningen	nader te bepalen
Danenberg Flanken	Slijk Ewijk	26 woningen	nader te bepalen
Molenzicht, fase 2	Valburg	71 woningen	nader te bepalen
Zetten Zuid, fase 1	Zetten	27 woningen	nader te bepalen
Veldzicht	Zetten	45 woningen	nader te bepalen
Zetten Zuid, fase 2	Zetten	80 woningen	nader te bepalen

Lingezicht	Elst	200 woningen	nader te bepalen
Tuindersbuurt	Andelst	65 woningen	nader te bepalen
Kerkstraat	Randwijk	31 woningen	nader te bepalen
Herontwikkeling De Helster	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
Flexwoningen	Elst	nader te bepalen	nader te bepalen

VIII. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (WOO)

Stand van zaken Wet open overheid (WOO)

De Wet Open Overheid (WOO) is op 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van de WOO is een transparante overheid. De WOO kent twee typen verplichtingen. Enerzijds is er de verplichting tot passieve openbaarmaking. Dit betreft het zogenaamde 'WOO-verzoek' als opvolger van de WOB. Daarmee kan een inwoner of instelling een verzoek tot openbaarmaking van informatie doen.

Anderzijds kent de WOO ook actieve openbaarmaking, waarbij de gemeente de verplichting heeft om stukken uit 15 informatiecategorieën uit eigen beweging openbaar te maken. De invoering van de Wet is door het Rijk gefaseerd, waarbij bij het ingaan van de wet in 2022 is gestart met een inspanningsverplichting voor overheden om informatie waar zij kunnen actief openbaar te maken. De gemeente Overbetuwe doet dit bijvoorbeeld al via de website [officielebekendmakingen.nl](https://www.officielebekendmakingen.nl), de website [raadoverbetuwe.nl](https://www.raadoverbetuwe.nl) en de website [Overbetuwe.nl](https://www.Overbetuwe.nl).

Onlangs heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken gemeenten geïnformeerd over de ontwikkeling van een centrale voorziening voor het actief openbaar maken van informatie. De ontwikkeling van het beoogde landelijke platform voor actieve openbaarmaking (PLOOI) is gestopt. In plaats hiervan is de WOO-index ontwikkeld. Dit is een verwijzindex, wat betekent dat gemeente Overbetuwe zelf een locatie moet realiseren waarop de WOO-documenten kunnen worden gepubliceerd, zodat deze vindbaar zijn voor inwoners en waarnaar vanuit de landelijke WOO-index kan worden verwezen.

Informatiehuishouding op orde

Om een transparante en toegankelijke overheid te zijn, is het van belang dat de informatiehuishouding op orde is. In de WOO is deze eis dan ook expliciet opgenomen. Informatiehuishouding op orde betekent dat helder is welke documenten er zijn en waar deze vindbaar zijn. Ook betekent het dat er een werkproces is ingericht zodat documenten na de voorgeschreven bewaartermijn vernietigd worden of gereed worden gemaakt om over te dragen aan een archiefbewaarplaats.

'Informatiehuishouding op orde' is een containerbegrip en vraagt vele stappen en een lange doorlooptijd. De komende jaren worden daarom diverse onderdelen gefaseerd opgepakt binnen de gemeente, te denken aan:

- Vernieuwing van diverse systemen waarin documenten en informatie worden opgeslagen, waarbij de aangescherpte eisen van de WOO worden meegenomen
- Beheer op e-mail- en tekstberichtarchivering
- Aansluiting op een e-depotvoorziening

Wat gaan we in 2024 doen?

In 2024 investeren we op een aantal onderdelen, om zodoende een steeds transparantere en toegankelijker overheid te worden, zodat informatie, diensten en producten makkelijk toegankelijk zijn. We gaan in 2024 aan de slag met:

- Locatie(s) realiseren waarop we informatie actief openbaar kunnen maken, nu van Rijkswege de ontwikkeling van een platform gestopt is. Onderzoek naar de mogelijkheden vindt reeds in 2023 plaats, zodat dit in 2024 ingericht kan worden.
- Per informatiecategorie waar nodig een proces inrichten zodat de betreffende documenten tijdig en juist openbaar gemaakt kunnen worden. Hierbij volgen we de verplichting vanuit de fasering die door het Rijk hieraan wordt toegekend.
- Trainen van onze medewerkers in de nieuwe werkwijze van het openbaar maken van documenten, inclusief het anonimiseren van gegevens.
- Vernieuwen van ons zaak- en archiefsysteem met als doel een verbeterde toegankelijkheid van informatie voor zowel onze interne medewerkers als onze inwoners en ondernemers.
- Verder opschonen van ons oude archiefsysteem, wederom met als doel verbeterde informatiehuishouding.

FINANCIËLE BEGROTING

I. Financiële gevolgen bestaand en nieuw beleid

In onderstaande tabel is per programma aangegeven wat de nagekomen financiële mutaties zijn ten opzichte van de Kadernota 2024.

<i>(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)</i>	2024	2025	2026	2027
Saldi Kadernota 2024	951	-807	6.723	7.640
Mutaties 1. Duurzame en gezonde samenleving				
-				
Mutaties 2. Leefbare en bereikbare samenleving				
-				
Mutaties 3. Interactie met de samenleving				
-				
Mutaties 4. Inclusieve en participatiesamenleving				
-				
Mutaties 5. Werkende en lerende samenleving				
- Herdenking Operatie Market Garden en 80 jaar vrijheid	120	0	0	0
Mutaties 6. Informatie en kennissamenleving				
-				
Mutaties 7. Financiën en bedrijfsvoering				
-				
Mutaties 8. Algemeen bestuur				
-				
Mutaties Alg. dekkingsmid / overhead / VPB / onvoorzien				
- Plan van aanpak Netcongestie (TV 0.5)	75	0	0	0
- Rentenadeel	93	0	0	0
- OZB areaaluitbreiding (TV 0.61 en 0.62)	-160	-160	-160	-160
- Mutatie rijksbijdrage Jeugdzorg (TV 0.7)	0	0	159	-280
- Meicirculaire 2023 (TV 0.7)	-10	-12	991	684
- Dekking incidentele posten uit Algemene Reserve	-1.195	15	0	0
Overige mutaties verspreid over diverse programma's				
- Formatie Sociaal Domein	885	885	885	885
- Dekking Formatie Sociaal Domein	-885	-885	-885	-885
- mutaties 2e Bestuursrapportage	-8	-8	-8	67

- aanvullende CAO-effecten uitvoeringsprogramma	83	83	83	83
- aanpassing rente en afschrijving	0	0	100	100
- overig	39	25	-80	39
Mutaties Totaal	-963	-57	1.085	533
Saldi Begroting 2024	-12	-864	7.808	8.173

II. Overzicht baten en lasten 2024

<i>(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)</i>	Lasten	Baten	Subtotaal	Mut. reserves	Saldo
1. Duurzame en gezonde samenleving	16.063	-13.054	3.009	-266	2.743
2. Leefbare en bereikbare samenleving	19.774	-2.824	16.950	258	17.208
3. Interactie met de samenleving	1.450	-983	467	0	467
4. Inclusieve en participatiesamenleving	38.256	-1.938	36.318	-349	35.969
5. Werkend en lerende samenleving	28.904	-11.161	17.743	-120	17.623
6. Informatie en kennissamenleving	0	0	0	0	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	19.552	-1	19.551	-319	19.232
8. Algemeen bestuur	2.599	0	2.599	0	2.599
Subtotaal	126.597	-29.961	96.636	-796	95.841
Algemene Dekkingsmiddelen	3.789	-99.431	-95.643	-275	-95.918
Overhead *	-	-	-	-	-
VPB	10	0	10	0	10
Onvoorzien	55	0	55	0	55
Saldo	130.451	-	1.059	-1.071	-12
		129.392			

* Programma 7 bestaat volledig uit de overhead dus zijn de lasten en baten van de overhead niet meer afzonderlijk op deze regel gepresenteerd.

III. Structureel begrotingssaldo

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2024		2025		2026		2027	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Duurzame en gezonde samenleving	16.063	-13.054	15.754	-13.061	16.571	-13.061	16.619	-13.061
2. Leefbare en bereikbare samenleving	19.774	-2.824	20.675	-2.804	20.933	-2.794	20.990	-2.794
3. Interactie met de samenleving	1.450	-983	1.460	-983	1.460	-983	1.460	-983
4. Inclusieve en participatiesamenleving	38.256	-1.938	36.258	-1.919	36.834	-2.224	36.471	-2.224
5. Werkend en lerende samenleving	28.904	-11.161	29.366	-11.776	30.872	-12.529	31.480	-12.935
6. Informatie en kennissamenleving	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Financiën en bedrijfsvoering	19.552	-1	19.398	-1	19.334	-1	19.267	-1
8. Algemeen bestuur	2.599	0	2.597	0	2.597	0	2.597	0
Subtotaal	126.597	-29.961	125.506	-30.544	128.600	-31.592	128.883	-31.998
Algemene Dekkingsmiddelen	3.789	-99.431	4.398	-99.815	4.659	-93.445	4.879	-93.187
Overhead *	-	-	-	-	-	-	-	-
VPB	10	0	10	0	10	0	10	0
Onvoorzien	55	0	55	0	55	0	55	0
Totaal	130.451	-129.392	129.969	-130.359	133.325	-125.038	133.826	-125.185
Saldo van baten en lasten	1.059		-390		8.287		8.641	
Mutatie reserves	-1.071		-474		-479		-468	
Saldo na mutatie reserves	-12		-864		7.808		8.173	
Saldo incidentele baten en lasten	0		40		0		0	
Structureel begrotingssaldo	-12		-904		7.808		8.173	

* Programma 7 bestaat volledig uit de overhead dus zijn de lasten en baten van de overhead niet meer afzonderlijk op deze regel gepresenteerd.

IV. Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	2024	2025	2026	2027				
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Duurzame en gezonde samenleving								
- UP: Scenario's circulair ambachtscentrum nader onderzoeken (TV 7.4)	75							
- UP: Coördinatie op uitvoering lokaal Preventieakk. en Sportakk. (TV 7.1)	50							
2. Leefbare en bereikbare samenleving								
- Quick wins nr. 1.20: verkoop overtollige gronden (TV 8.2)		-30	-10					
3. Interactie met de samenleving								
<i>geen incidentele mutaties</i>								
4. Inclusieve en participatiesamenleving								
- Quick wins nr. 1.6: vervreemden van vastgoed (TV 6.1)		-100	-100					
- UP: Uitvoeren programma inrichting STO (TV 6.2)	560	210						
5. Werkende en lerende samenleving								
- Cofinanciering 80 jaar bevrijding (TV 5.3)	120							
6. Informatie en kennissamenleving								
<i>geen incidentele mutaties</i>								
7. Financiën en bedrijfsvoering								
- UP: Vastleggen en implementeren architectuurprincipes (TV 0.4)	100							
- UP: Inrichting van een systeem voor samenwerking (TV 0.4)	10	10						
- UP: Nieuw finan. systeem: afgeronde implementatie (TV 0.4)	75							
- UP: Aanvullende middelen informatiebeveiliging (TV 0.4)	75	30						

8. Algemeen bestuur									
<i>geen incidentele mutaties</i>									
Alg. dekkingsmid / overhead / VPB / onvoorzien									
- KN2022 onderdeel E investeren in kwaliteit mensen (TV 0.8)	150								
- KN2022 onderdeel E investeren in kwaliteit processen (TV 0.8)	150								
- Incidenteel budget 2024 plan van aanpak netcongestie (TV 0.5)	75								
- Wijziging dekking KN2024: 80% kapitaallasten (TV 0.8)	-100	-100							
Totaal	1.440	-230	250	-210	0	0	0	0	0
Saldo incidentele baten en lasten	1.210	40	0	0	0	0	0	0	0
Incidentele mutatie reserves (TV 0.10)	-1.210	0	0	0	0	0	0	0	0
Effect op begrotingssaldo	0	40	0	0	0	0	0	0	0

Toelichting incidentele baten en lasten > € 150.000

In 2022 bedroeg de omvang van de incidentele lasten circa € 2,0 miljoen, in 2023 is dit gedaald tot circa € 1,4 miljoen en in 2024 vrijwel nihil. In aansluiting op de Notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV en de Richtlijn structurele en incidentele baten en lasten van onze toezichthouder lichten we de incidentele baten en lasten integraal toe.

Scenario's circulair ambachtscentrum nader onderzoeken (TV 7.4) (€ 75.000)

Het nieuwe grondstoffenbeleid vormt de basis voor de milieustraten: een toekomstig circulair ambachtscentrum in Elst en het behoud van een servicepunt in het westen van onze gemeente. Voor het nader onderzoeken van scenario's (in de vorm van een businesscase) is in 2024 een incidenteel budget van € 75.000 beschikbaar.

Coördinatie op uitvoering lokaal Preventieakkoord en Sportakkoord (TV 7.1) (€ 50.000)

Het Overbetuwe Preventieakkoord is een doorvertaling van het Nationale Preventieakkoord en bundelt alle plannen voor een gezonde leefstijl. Voor de coördinatie op de uitvoering daarvan en de uitvoering van het Sportakkoord in Overbetuwe is in 2024 een incidenteel budget beschikbaar van € 50.000.

Verkoop overtollige gronden (TV 8.2) (- € 30.000)

Een van de quick wins uit de Kadernota 2022 betreft de verkoop van overtollige gronden en reststroken in de periode 2022 t/m 2025. Voor 2024 wordt gerekend op een incidentele opbrengst van € 30.000. In het jaar 2025 wordt nog een incidentele opbrengst van € 10.000 verwacht.

Vervreemden van vastgoed (TV 6.1) (- € 100.000)

Een van de quick wins uit de Kadernota 2022 betreft het vervreemden van vastgoed. De gemeente heeft een groot aantal panden in ons bezit. De verwachting (uit de Kadernota 2022) is dat er in de periode tot 2026 elk jaar een pand kan worden vervreemd met een incidentele opbrengst van € 100.000.

Uitvoeren programma-inrichting STO (TV 6.2) (€ 560.000)

Voor de inrichting van het Sociaal Team Overbetuwe (STO) is een eenmalige investering voorzien. Dit gaat om € 1,3 miljoen voor een periode van 3 jaar (2023-2025), waarvan €

560.000 in 2024. Dit is exclusief de structurele lasten die hieruit voort kunnen vloeien. Dit gaat om personele ontwikkeling, verbeteren van processen, digitalisering van de dienstverlening, communicatie, (juridische) organisatieontwikkeling en monitoring.

Vastleggen en implementeren architectuurprincipes (TV 0.4) (€ 100.000)

In een 2024 is een incidenteel budget van € 100.000 beschikbaar zodat we onze architectuurprincipes op het gebied van data kunnen vastleggen en ons informatielandschap conform deze principes kunnen inrichten. Op die manier zijn we technisch voorbereid om data beschikbaar te kunnen stellen aan onze organisatie, inwoners en ondernemers.

Inrichting van een systeem voor samenwerking (TV 0.4) (€ 10.000)

In de begroting 2024 is zowel in jaarschijf 2024 als in jaarschijf 2025 een incidenteel budget van € 10.000 opgenomen om een systeem te kunnen inrichten waarin wij op een veilige en archiefwaardige manier samenwerken met inwoners, ondernemers en andere externe partijen.

Nieuw financieel systeem: afgeronde implementatie (TV 0.4) (€ 75.000)

We willen de grip op en de efficiency van onze financiële processen en onze financiële rechtmatigheid verbeteren. Dit doen we door onder andere een herinrichting van de financiële processen en de aanschaf van nieuw financieel systeem. Het afronden van de implementatie is in 2024 een incidenteel budget van € 75.000 beschikbaar.

Aanvullende middelen informatiebeveiliging (TV 0.4) (€ 75.000)

Voor het waarborgen van de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van informatie en data zijn in 2024 incidentele middelen ter grootte van € 75.000 beschikbaar.

Investeren in kwaliteit mensen (TV 0.8) (€ 150.000)

In de Kadernota 2022 was een structurele taakstellende bezuiniging op de organisatie van € 1,3 miljoen opgenomen. Om deze taakstelling te kunnen realiseren zijn er incidentele middelen beschikbaar gesteld voor investeringen in productiviteit en kwaliteit. Voor de investeringen in kennis en kunde en om de juiste mens op de juiste plek te krijgen is in de periode 2022 t/m 2024 jaarlijks incidenteel beschikbaar gesteld.

Investering in kwaliteit processen (TV 0.8) (€ 150.000)

Zie ook toelichting bij investeren in kwaliteit mensen. Voor de investeringen in processen, bedrijfsvoering, en het benutten van applicaties is in de periode 2022 t/m 2024 jaarlijks incidenteel beschikbaar gesteld.

Incidenteel budget 2024 plan van aanpak netcongestie (TV 0.5) (€ 75.000)

Gemeente Overbetuwe heeft (net als andere gemeenten in Gelderland) te maken met netcongestie op het hoogspanningsnet (TenneT) en het midden- en laagspanningsnet (Liander). In 2024 is incidenteel € 75.000 beschikbaar voor een plan van aanpak rondom netcongestie waarmee keuzes gemaakt kunnen worden rondom de prioritering. Zie ook collegevoorstel 2023-040969.

Wijziging dekking KN2024: 80% kapitaallasten (TV 0.8) (- € 100.000)

In de Kadernota 2024 was een structurele dekking van jaarlijks € 100.000 opgenomen voor het jaarlijkse voordeel dat ontstaat op de kapitaallasten omdat investeringen vertraging oplopen. Dit betreft echter een incidenteel dekkingsmiddel.

Mutaties reserves (TV 0.10) (- € 1.210.000)

Dit bedrag betreft met de onttrekking uit de Algemene Reserve als dekking voor het saldo van de incidentele lasten en baten.

V. Vergelijking met voorgaande begrotingsjaren

Met ingang van de Begroting 2023 kent de gemeente Overbetuwe een nieuwe programma-indeling. Dit betekent dat de begrote lasten en baten van 2024 op programmaniveau niet goed vergelijkbaar zijn met de realisatie van 2022. Wat wel mogelijk is, is om de vergelijking op taakveldniveau te doen. De taakvelden zijn voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het totaal van de taakvelden sluit aan met de totale baten en lasten van de programma's. Onderstaand is de vergelijking opgenomen op taakveldniveau.

Met ingang van 2023 is op grond van de BBV een aantal wijzigingen doorgevoerd in het Hoofdtakveld Sociaal Domein. Er zijn een aantal taakvelden bijgekomen. Dit verklaart grotendeels de wijzigingen binnen dit Hoofdtakveld ten opzichte van voorgaande jaren.

(bedragen x € 1.000) (lasten = + en baten = -)	Realisatie 2022			Begroting na wijziging 2023 (t/m 1e Berap-2023)			Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
TV0.1 Bestuur	2.660	-458	2.202	2.481	0	2.481	2.599	0	2.599
TV0.2 Burgerzaken	1.062	-630	432	1.050	-500	550	1.450	-983	467
TV0.4 Overhead	15.936	-9	15.927	18.844	-1	18.843	19.552	-1	19.151
TV0.5 Treasury	209	-1.195	-986	-626	-599	-1.225	-7	-529	-535
TV0.61 OZB woningen	313	-5.918	-5.605	302	-5.993	-5.691	394	-6.489	-6.095
TV0.62 OZB niet-woningen	42	-2.751	-2.709	42	-2.914	-2.872	43	-3.507	-3.463
TV0.64 Belastingen overig.	1.094	-1.502	-407	762	-1.180	-419	811	-1.199	-388
TV0.7 Alg. uitkering en overige uitk. Gemeentefonds	0	-83.478	-83.478	0	-83.735	-83.735	0	-87.589	-87.589
TV0.8 Overige baten en lasten	5.242	-4.906	336	5.036	0	5.036	2.601	-119	2.882
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	56	0	56	15	0	15	10	0	10
TV0.10 Mutaties reserves	3.918	-8.025	-4.107	1.048	-9.291	-8.243	1.031	-2.101	-1.071
Totaal Hoofdtakveld 0 Bestuur en ondersteuning	30.532	-108.872	-78.340	28.954	-104.214	-75.260	28.485	-102.517	-74.032
TV1.1 Crisbeheersing en brandweer	2.957	-35	2.922	3.124	0	3.124	3.665	0	3.665
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	1.332	-135	1.197	1.286	-126	1.161	1.252	-128	1.124
Totaal Hoofdtakveld 1 Veiligheid	4.289	-170	4.119	4.411	-126	4.285	4.917	-128	4.789
TV2.1 Verkeer en vervoer	4.903	-180	4.723	6.164	-26	6.139	5.909	-26	5.883
TV2.2 Parkeren	175	0	175	177	0	177	169	0	169
TV2.5 Openbaar vervoer	268	-4	263	109	0	109	82	0	82
Totaal Hoofdtakveld 2 Verkeer en vervoer	5.346	-185	5.162	6.451	-26	6.425	6.160	-26	6.134
TV3.1 Economische ontwikkeling	285	-16	269	503	0	503	441	0	441
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.374	-1.678	696	216	-115	101	86	-80	7
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	185	-170	15	205	-198	7	205	-199	6
Totaal Hoofdtakveld 3 Economie	2.843	-1.863	980	924	-313	611	732	-279	453
TV4.1 Openbaar basisonderwijs	9	0	9	0	0	0	0	0	0
TV4.2 Onderwijshuisvesting	3.139	-15	3.123	3.580	-9	3.571	3.474	-9	3.465
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.970	-539	2.431	3.937	-460	3.478	4.012	-435	3.577
Totaal Hoofdtakveld 4 Onderwijs	6.118	-554	5.563	7.518	-469	7.048	7.486	-444	7.042
TV5.1 Sportbeleid en activering	660	-13	647	510	-57	454	167	0	167
TV5.2 Sportaccommodaties	4.117	-1.074	3.044	3.585	-1.358	2.227	2.925	-1.170	1.755
TV5.3 Cultuurpresentatie, - productie en participatie	427	-59	369	548	0	548	570	0	570
TV5.5 Cultureel erfgoed	202	-18	184	227	0	227	225	0	225

TV5.6 Media	1.186	-24	1.162	995	-24	971	1.019	-24	995
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.417	-239	4.177	4.314	-177	4.137	4.492	-197	4.295
Totaal Hoofdtakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	11.009	-1.426	9.583	10.180	-1.616	8.565	9.397	-1.391	8.006
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.195	-2.295	4.900	5.955	-1.489	4.466	6.100	-1.573	4.527
TV6.2 Wijkteams	1.926	-26	1.899	0	0	0	0	0	0
TV6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0		0	3.935	0	3.935	4.405	0	4.405
TV6.3 Inkomensregelingen	14.862	-9.181	5.682	13.262	-9.337	3.925	14.051	-10.693	3.359
TV6.4 Begeleide participatie	3.628		3.628	0	0	0	0	0	0
TV6.4 WSW en beschut werk	0		0	3.981	0	3.981	4.013	0	4.013
TV6.5 Arbeidsparticipatie	1.713	-384	1.329	1.865	-297	1.568	1.540	0	1.540
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.622	-5	2.618	3.229	-86	3.143	3.010	-84	2.926
TV6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	7.813	-302	7.512	0	0	0	0	0	0
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	0		0	3.813	-271	3.541	4.555	-280	4.275
TV6.71b Begeleiding (WMO)	0		0	3.040	0	3.040	3.561	0	3.561
TV6.71c Dagbesteding (WMO)	0		0	478	0	478	575	0	575
TV6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0		0	33	0	33	239	0	239
TV6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	13.961	-14	13.947	0	0	0	0	0	0
TV6.72a Jeugdzorg begeleiding	0		0	3.275	0	3.275	3.429	0	3.429
TV6.72b Jeugdzorg behandeling	0		0	4.155	0	4.155	3.722	0	3.722
TV6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0		0	588	0	588	375	0	375
TV6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0		0	92	0	92	109	0	109
TV6.73a Pleegzorg	0		0	375	0	375	369	0	369
TV6.73b Gezinsgericht	0		0	1.066	0	1.066	1.087	0	1.087
TV6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0		0	1.994	0	1.994	1.862	0	1.862
TV6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0		0	2.927	0	2.927	2.970	0	2.970
TV6.74b Jeugdhulp crisis/LTA.GGZ-verblijf	0		0	305	0	305	318	0	318
TV6.74c Gesloten plaatsing	0		0	321	0	321	287	0	287
TV6.81 Geëscaleerde zorg 18+	282	-478	-196	0	0	0	0	0	0
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	0		0	236	0	236	187	0	187
TV6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0		0	83	0	83	38	0	38
TV 6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.341		1.341	0	0	0	0	0	0
TV6.82a Jeugdbescherming	0		0	890	0	890	958	0	958
TV6.82b Jeugdreclassering	0		0	145	0	145	98	0	98
Totaal Hoofdtakveld 6 Sociaal domein	55.343	-12.684	42.659	56.044	-11.481	44.564	57.860	-12.631	45.230
TV7.1 Volksgezondheid	1.584	-16	1.568	1.885	0	1.885	2.303	0	2.303
TV7.2 Riolerings	1.910	-3.201	-1.291	2.723	-3.933	-1.210	2.486	-3.732	-1.245
TV7.3 Afval	4.922	-6.729	-1.808	5.198	-7.055	-1.858	5.279	-7.181	-1.902
TV7.4 Milieubeheer	1.878	-137	1.741	2.769	-81	2.688	2.827	-886	1.941
TV7.5 Begraafplaatsen	114	-96	18	73	-82	-9	76	-85	-9
Totaal Hoofdtakveld 7 Volksgezondheid en milieu	10.408	-10.179	228	12.648	-11.151	1.497	12.971	-11.884	1.087
TV8.1 Ruimtelijke ordening	965	-604	361	1.140	-190	950	1.133	-197	936
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	733	-769	-36	893	-782	111	454	-803	-349
TV8.3 Wonen en bouwen	1.765	-2.729	-965	2.403	-1.756	646	1.886	-1.195	691

Totaal Hoofdtakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	3.463	-4.103	-640	4.435	-2.728	1.708	3.474	-2.195	1.279
Saldo taakvelden	129.351	-140.037	-10.686	131.565	-132.122	-557	131.481	-131.493	-12

#

op basis van de 2e Bestuursrapportage 2023 (raadsbehandeling op 7 november 2023) komt het verwachte resultaat 2023 uit op € 171.000 voordelig.

VI. Reserves en Voorzieningen

Stand en verloop per reserve en voorziening

(bedragen x € 1.000)	Saldo 1-1- 2024	Bij	Af	Saldo 1-1- 2025	Bij	Af	Saldo 1-1- 2026	Bij	Af	Saldo 1-1- 2027	Bij	Af	Saldo 31-12- 2027
Algemene Reserve	16.934	242	1.440	15.736	864	0	16.600	0	7.808	8.792	0	8.173	619
Bestemmingsreserves:													
- Kapitaallasten Ambtshuis	792	0	32	761	0	32	728	0	33	695	0	34	660
- Kapitaallasten Hockeycomplex	710	0	68	642	0	68	574	0	68	505	0	68	437
- Kapitaallasten Heteren-Centrum	3.448	0	178	3.270	0	178	3.091	0	178	2.913	0	178	2.734
- Kapitaallasten kunstgras Spero	83	0	24	58	0	24	34	0	24	9	0	9	0
- Kapitaallasten sporthal HPC	1.159	0	48	1.111	0	48	1.063	0	48	1.015	0	48	967
- Kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Kapitaallasten P&R garage Elst	371	0	6	365	0	6	359	0	6	353	0	7	347
- Kapitaallasten huisvesting	695	0	27	667	0	28	640	0	28	611	0	29	583
- Kapitaallasten Bemmelseweg	485	0	9	476	0	9	467	0	9	458	0	9	449
- Kapitaallasten spoorkruisingen Elst Noord	2.660	0	51	2.609	0	51	2.558	0	52	2.506	0	52	2.453
- Kapitaallasten Gastvrije Waaldijk	464	0	0	464	0	9	455	0	9	446	0	9	437
- Kapitaallasten optimalisatie De Pas	384	0	7	377	0	7	370	0	7	362	0	7	355
- Kapitaallasten groot onderhoud wegen	0	600	0	600	pm	pm	600	pm	pm	600	pm	pm	600
- Bovenwijkse voorzieningen *	2.827	pm	pm	2.827	pm	pm	2.827	pm	pm	2.827	pm	pm	2.827
- Vervanging materiaal Openbare Werken	2.046	90	211	1.925	90	213	1.801	90	215	1.676	90	217	1.548
- Woningbouw stadsregio	190	pm	pm	190	pm	pm	190	pm	pm	190	pm	pm	190
- Afslag 38 Elst/Oosterhout	2.464	pm	pm	2.464	pm	pm	2.464	pm	pm	2.464	pm	pm	2.464
- Tekorten Sociaal Domein	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Brede Scholen	276	111	0	387	111	0	498	111	0	609	111	0	720
- Corona	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Aankoopregeling RTG	930	pm	pm	930	pm	pm	930	pm	pm	930	pm	pm	930
- Duurzaamheid	201	pm	pm	201	pm	pm	201	pm	pm	201	pm	pm	201

- Opbouw lokale infratructuur beschermd wonen	934	pm	pm	934	pm	pm	934	pm	pm	934	pm	pm	934
- Faciliteiten opvang	1.500	pm	pm	1.500	pm	pm	1.500	pm	pm	1.500	pm	pm	1.500
Totaal bestemmingsreserves	21.119 801	661	21.258 201	675	20.784 201	680	20.306 201	669	19.837				
Voorzieningen:													
- Wethouderspensioenen	5.870	0	263	5.607	0	263	5.344	0	263	5.081	0	263	4.819
- Nabestaandenpensioen	269	0	20	249	0	20	229	0	20	209	0	20	189
- Planschades	8	0	pm	8	0	pm	8	0	pm	8	0	pm	8
- Groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties	3.007 337	134	3.211 337	486	3.061 337	723	2.676 337	166	2.847				
- Groot-onderhoud brede scholen	605 141	50	697 141	351	486 141	137	490 141	281	350				
- Riolering	7.392	0 1.405	5.987	0 1.428	4.559	0 1.526	3.033	0 1.641	1.392				
Totaal voorzieningen	17.151 478 1.871	15.759 478 2.549	13.688 478 2.668	11.498 478 2.370	9.606								

* Het verloop van de BR Bovenwijkse voorzieningen is nog exclusief het Programma kostenverhaal en financiële bijdragen (besluitvorming in september 2023).

Prognose Algemene Reserve per 15 september 2023

Werkelijk saldo 31-12-2022 voor resultaatbestemming	15.809
Storting in AR vrij besteedbaar deel via bestemming rekeningresultaat 2022	5.641
Geormerkte storting in AR via bestemming rekeningresultaat 2022	2.590
Werkelijk saldo 1-1-2023 na resultaatbestemming	24.040
Verwacht begrotingsoverschot 2023 (o.b.v. 2e Bestuursrapportage 2023)	171
<u>Onttrekkingen:</u>	
- Dekking eenmalige posten jaarschijf 2023	-15
- adm. en begrotingswijzigingen 2023 t/m raad september 2023	-3.877
- restanten van claims uit voorgaande jaren (t/m 2022)	-3.385
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2023	0
Verwacht saldo 1-1-2024	16.934
Verwacht begrotingsoverschot 2024	12
<u>Onttrekkingen:</u>	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2024	-1.440
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2024	230
Verwacht saldo 1-1-2025	15.736
Verwacht begrotingsoverschot 2025	864
<u>Onttrekkingen:</u>	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2025	0
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2025	0
Verwacht saldo 1-1-2026	16.600
Verwacht begrotingstekort 2026	-7.808
<u>Onttrekkingen:</u>	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2026	0
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2026	0
Verwacht saldo 1-1-2027	8.792

Verwacht begrotingstekort 2027	-8.173
<u>Onttrekkingen:</u>	
- dekking eenmalige posten jaarschijf 2027	0
<u>Stortingen:</u>	
- (eenmalige) begrotingsposten 2027	0
Verwacht saldo 31-12-2027	619

Structurele toevoegingen en onttrekkingen per reserve

(bedragen x € 1.000)	Saldo	1-1-2024	Bij	Af	Saldo	1-1-2025	Bij	Af	Saldo	1-1-2026	Bij	Af	Saldo	1-1-2027	Bij	Af	Saldo	31-12-2027
BR kap.last. Ambtshuis	792	0	32		761	0	32		728	0	33		695	0	34		660	
BR kap.last. Hockeycomplex	710	0	68		642	0	68		574	0	68		505	0	68		437	
BR kap.last. Heteren-Centrum	3.448	0	178		3.270	0	178		3.091	0	178		2.913	0	178		2.734	
BR kap.last. kunstgras Spero	83	0	24		58	0	24		34	0	24		9	0	9		0	
BR kap.last. sporthal HPC	1.159	0	48		1.111	0	48		1.063	0	48		1.015	0	48		967	
BR kap.last. tijd. huisv.maatr.	0	0	0		0	0	0		0	0	0		0	0	0		0	
BR kap.last. P&R garage Elst	371	0	6		365	0	6		359	0	6		353	0	7		347	
BR kap.last. huisvesting	695	0	27		667	0	28		640	0	28		611	0	29		583	
BR kap.last. Bemmelseweg	485	0	9		476	0	9		467	0	9		458	0	9		448	
BR kap.last. Spoorkruisingen	2.660	0	51		2.609	0	51		2.558	0	52		2.506	0	53		2.453	
BR verv. materieel Openb. W.	2.046	90	211		1.925	90	213		1.801	90	215		1.676	90	217		1.548	
BR Brede Scholen	276	111	0		387	111	0		498	111	0		609	111	0		720	
Totale reserves	12.726	201	654		12.272	201	659		11.814	201	664		11.351	201	654		10.898	

VII. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Algemeen:

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel.

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Deze personele lasten worden via de exploitatie verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Uitwerking Overbetuwe:

O.a. verlofaanspraken en wachtgelduitkeringen worden ten laste van het personeelsbudget geboekt en daarmee dus via de exploitatie verantwoord in het jaar van uitbetaling.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen waarvan het jaarlijkse bedrag geen gelijk volume heeft, zijn voorzieningen gevormd. Dit is het geval voor de wethouderspensioenen, het nabestaandenpensioen en de wachtgelden voor voormalige wethouders.

VIII. Geprognosticeerde balans

BALANS PER 31 DECEMBER (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	882	855	828	805	779	752
Materiële vaste activa	154.443	151.707	157.315	186.786	190.194	193.602
Financiële vaste activa	8.411	8.401	8.401	8.401	8.401	8.401
Totaal vaste activa	163.736	160.963	166.544	195.992	199.374	202.755
Vlottende activa						
Voorraden	3.283	8.502	8.502	8.502	8.502	8.502
Uitzettingen korter dan één jaar	5.986	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Overlopende activa	18.173	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Liquide middelen	561	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	28.003	33.002	33.002	33.002	33.002	33.002
Totaal activa	191.739	193.965	199.546	228.994	232.376	235.757
PASSIVA						
Vaste financieringsmiddelen						
Eigen vermogen	39.300	37.882	36.982	36.520	36.906	28.629
Verwacht resultaat	10.686	171	12	864	-7.808	-8.173
Voorzieningen	21.336	17.151	15.759	13.688	11.498	9.606
Langlopende schulden	94.769	100.437	114.179	147.909	162.131	162.296
Totaal vaste financieringsmiddelen	166.091	155.641	166.932	198.981	202.727	192.358
Vlottende passiva						
Kortlopende schulden	9.022	13.000	9.000	8.500	8.150	13.000
Overlopende passiva	16.626	25.324	23.614	21.513	21.499	30.399
Totaal vlottende passiva	25.648	38.324	32.615	30.014	29.649	43.399
Totaal passiva	191.739	193.965	199.546	228.994	232.376	235.757

De cijfers in de kolom begroting 2023 betreffen de (actuele) prognose 2023 en wijken daardoor dus af van de cijfers uit de vastgestelde Programmabegroting 2023

IX. EMU-saldo

Volgt in definitieve versie.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2023 *	2024	2025	2026	2027
1. Balansmutaties in financiële vaste activa	-10	0	0	0	0
2. Balansmutaties in financiële vlottende activa	4.999	0	0	0	0
3. Balansmutaties in vaste schuld	5.668	13.742	33.730	14.222	165
4. Balans mutaties in vlottende passiva	12.676	5.709	-2.601	-365	13.750
5. Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-13.355	-19.451	-31.129	-13.857	-13.915
EMU-saldo referentiewaarde	-5.080	-4.957	-4.907	-5.034	-5.053
Verschil EMU-saldo en referentiewaarde	-8.275	-14.494	-26.222	-8.823	-8.862

* Volgens realisatie tot en met augustus 2023, aangevuld met raming resterende periode

X. Nieuwe investeringen 2024-2027

Nieuwe investeringen 2024-2027					
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Bruto inv. eenmalig	Reserves e.d. grondexpl.	Derden / Netto inv. eenmalig
Programma 1. Duurzame en gezonde samenleving					
1.	<u>Nieuwbouw zwembad en overdekte sportaccommodatie</u>				
a.	Investeringsbedrag 2024	2024	13.000.000		13.000.000
b.	Investeringsbedrag 2025	2025	13.850.000		13.850.000
2.	<u>Nieuwbouw De Wanmolen in Zetten</u>				
a.	Investeringsbedrag 2024	2024	6.500.000		6.500.000
b.	Investeringsbedrag 2025	2025	6.500.000		6.500.000
Programma 2. Leefbare en bereikbare samenleving					
3.	<u>Revitalisering Centrumplan Driel</u>				
a.	Budget voor realisering jaarschijf 2025	2025	1.450.000		1.450.000
4.	<u>Optimale verbindingen tussen kernen/fietsagenda</u>				
a.	Jaarschijf 2024	2024	500.000		500.000
b.	Jaarschijf 2025	2025	500.000		500.000
5.	<u>Ambitie Boven-Linge</u>				
a.	Jaarschijf 2024	2024	250.000		250.000
b.	Jaarschijf 2025	2025	250.000		250.000
c.	Jaarschijf 2026	2026	250.000		250.000
Programma 3. Interactie met de samenleving					
-					
Programma 4. Inclusieve en participatiesamenleving					
-					
Programma 5. Werkende en lerende samenleving					
6.	<u>PO en VO school ontwikkeling en bouw</u>				
a.	Investeringsbedrag 2024	2024	9.600.000		9.600.000
b.	Investeringsbedrag 2025	2025	9.599.000		9.599.000
Programma 6. Informatie en kennissamenleving					
-					
Programma 7. Financiën en bedrijfsvoering					
-					
Programma 8. Algemeen bestuur					
-					
Totalen			62.249.000	0	0 62.249.000

XI. Baten en lasten per taakveld

Lasten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV0.1 Bestuur	2.599	2.597	2.597	2.597
TV0.2 Burgerzaken	1.450	1.460	1.460	1.460
TV0.4 Overhead	19.552	19.398	19.334	19.267
TV0.5 Treasury	-7	-7	47	124
TV0.61 OZB woningen	394	394	394	394
TV0.62 OZB niet-woningen	43	43	43	43
TV0.64 Belastingen overig.	811	811	811	811
TV0.8 Overige baten en lasten	2.601	3.211	3.418	3.561
TV0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	10	10	10	10
TV0.10 Mutaties reserves	1.031	201	201	201
Totaal Hoofdtakveld 0 Bestuur en ondersteuning	28.485	28.117	28.315	28.468
TV1.1 Crisbeheersing en brandweer	3.665	3.702	3.718	3.754
TV1.2 Openbare orde en veiligheid	1.252	1.252	1.252	1.252
Totaal Hoofdtakveld 1 Veiligheid	4.917	4.954	4.970	5.006
TV2.1 Verkeer en vervoer	5.909	6.469	6.558	6.566
TV2.2 Parkeren	169	170	171	171
TV2.5 Openbaar vervoer	82	82	82	82
Totaal Hoofdtakveld 2 Verkeer en vervoer	6.160	6.720	6.811	6.819
TV3.1 Economische ontwikkeling	441	421	421	421
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	86	86	95	95
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	205	205	205	205
Totaal Hoofdtakveld 3 Economie	732	712	721	721
TV4.2 Onderwijshuisvesting	3.474	3.689	4.350	4.371
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.012	4.142	4.243	4.423
Totaal Hoofdtakveld 4 Onderwijs	7.486	7.832	8.593	8.794
TV5.1 Sportbeleid en activering	167	167	167	167
TV5.2 Sportaccommodaties	2.925	2.876	3.648	3.652
TV5.3 Cultuurpresentatie, - productie en partic	570	450	450	450
TV5.5 Cultureel erfgoed	225	225	225	225
TV5.6 Media	1.019	1.019	1.019	1.019
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.492	4.814	4.942	4.953
Totaal Hoofdtakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	9.397	9.550	10.451	10.465
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.100	6.013	6.274	6.353
TV6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.405	3.948	3.738	3.738
TV6.3 Inkomensregelingen	14.051	14.557	15.303	15.708
TV6.4 WSW en beschut werk	4.013	3.819	3.818	3.818
TV6.5 Arbeidsparticipatie	1.540	1.465	1.465	1.465
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.010	3.034	3.072	3.122

TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	4.555	4.797	5.100	5.100
TV6.71b Begeleiding (WMO)	3.561	3.687	3.839	3.839
TV6.71c Dagbesteding (WMO)	575	597	624	624
TV6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	239	239	239	239
TV6.72a Jeugdzorg begeleiding	3.429	3.412	3.412	3.412
TV6.72b Jeugdzorg behandeling	3.722	2.413	2.413	1.913
TV6.72c Jeugdhulp dagbesteding	375	150	155	162
TV6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	109	109	109	109
TV6.73a Pleegzorg	369	349	349	349
TV6.73b Gezinsgericht	1.087	1.087	1.087	1.087
TV6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1.862	1.678	1.678	1.678
TV6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	2.970	2.882	2.882	2.882
TV6.74b Jeugdhulp crisis/LTA.GGZ-verblijf	318	299	299	299
TV6.74c Gesloten plaatsing	287	287	287	287
TV6.81a Beschermd wonen (WMO)	187	187	187	187
TV6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	38	38	38	38
TV6.82a Jeugdbescherming	958	953	953	953
TV6.82b Jeugdreclassering	98	98	98	98
Totaal Hoofdtakveld 6 Sociaal domein	57.860	56.098	57.420	57.463
TV7.1 Volksgezondheid	2.303	2.126	2.155	2.184
TV7.2 Riolerings	2.486	2.499	2.512	2.526
TV7.3 Afval	5.279	5.280	5.281	5.283
TV7.4 Milieubeheer	2.827	2.730	2.730	2.731
TV7.5 Begraafplaatsen	76	76	76	76
Totaal Hoofdtakveld 7 Volksgezondheid en milieu	12.971	12.711	12.755	12.800
TV8.1 Ruimtelijke ordening	1.133	1.134	1.135	1.136
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	454	454	466	467
TV8.3 Wonen en bouwen	1.886	1.887	1.887	1.888
Totaal Hoofdtakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	3.474	3.475	3.489	3.491
Saldo taakvelden	131.481	130.170	133.525	134.027
Baten per taakveld (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
TV0.2 Burgerzaken	-983	-983	-983	-983
TV0.4 Overhead	-1	-1	-1	-1
TV0.5 Treasury	-529	-529	-529	-529
TV0.61 OZB woningen	-6.489	-6.607	-6.607	-6.607
TV0.62 OZB niet-woningen	-3.507	-3.562	-3.562	-3.562
TV0.64 Belastingen overig.	-1.199	-1.295	-1.295	-1.295
TV0.7 Alg. uitkering en overige uitk. gemeentefonds	-87.589	-87.702	-81.333	-81.075
TV0.8 Overige baten en lasten	-119	-120	-120	-120
TV0.10 Mutaties reserves	-2.101	-675	-680	-669
Totaal Hoofdtakveld 0 Bestuur en ondersteuning	-102.517	-101.473	-95.109	-94.840

TV1.2 Openbare orde en veiligheid	-128	-128	-128	-128
Totaal Hoofdtakveld 1 Veiligheid	-128	-128	-128	-128
TV2.1 Verkeer en vervoer	-26	-26	-26	-26
Totaal Hoofdtakveld 2 Verkeer en vervoer	-26	-26	-26	-26
TV3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-80	-80	-80	-80
TV3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-199	-199	-199	-199
Totaal Hoofdtakveld 3 Economie	-279	-279	-279	-279
TV4.2 Onderwijshuisvesting	-9	-9	-9	-9
TV4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-435	-435	-435	-435
Totaal Hoofdtakveld 4 Onderwijs	-444	-444	-444	-444
TV5.2 Sportaccommodaties	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
TV5.6 Media	-24	-24	-24	-24
TV5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-197	-197	-197	-197
Totaal Hoofdtakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	-1.391	-1.391	-1.391	-1.391
TV6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.573	-1.573	-1.473	-1.473
TV6.3 Inkomensregelingen	-10.693	-11.308	-12.061	-12.467
TV6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-84	-84	-84	-84
TV6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-280	-262	-667	-667
Totaal Hoofdtakveld 6 Sociaal domein	-12.631	-13.227	-14.285	-14.690
TV7.2 Riolering	-3.732	-3.732	-3.732	-3.732
TV7.3 Afval	-7.181	-7.181	-7.181	-7.181
TV7.4 Milieubeheer	-886	-893	-893	-893
TV7.5 Begraafplaatsen	-85	-85	-85	-85
Totaal Hoofdtakveld 7 Volksgezondheid en milieu	-11.884	-11.891	-11.891	-11.891
TV8.1 Ruimtelijke ordening	-197	-197	-197	-197
TV8.2 Grondexploitatie (niet bedr.terr.)	-803	-783	-773	-773
TV8.3 Wonen en bouwen	-1.195	-1.195	-1.195	-1.195
Totaal Hoofdtakveld 8 Volkshuiv, RO en Sted. Vern.	-2.195	-2.175	-2.165	-2.165
Saldo takvelden	-131.493	-131.034	-125.717	-125.854

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon 14 0481

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl